

UNITÁRIUS ÉLET

Kéthavonta megjelenő folyóirat • 2012. május–augusztus • 66. évfolyam 3-4. szám

Mint mikor a sas kirebbenti fészket • Melbourne • Fodor Sándor „búcsúi”
Unió Erdéllyel • 110 éves a füzesgyarmati egyházközség • Alföldi Unitárius Búcsú
Klérus kontra világiak • Az egység és megértés reményében • Az elveszett Biblia
Pszichofilozófiai vigasztalások • Szolgálati úton jártam Budapesten

KEDVES OLVASÓINK!

Rendhagyó lapszámot tart kezében a Kedves Olvasó. Több szempontból is igaz ez.

A sok késő tavaszi, nyári és őszi eleji esemény miatt egy összevont számra elegendő anyagot gyűjtöttünk össze. A június utolsó napjaiban tartott, történelmi fontosságú egyházegyesítő Zsinat és Főtanács ismertetése, anyaga meghaladta az egy lapszám méretét, ezért úgy döntött szerkesztő bizottságunk, hogy az utána következő események, írások bevárásával, összegyűjtésével, amelyek nem tettek volna ki egy teljes lapszámot, összevonjuk a 3. és 4.-et és ünnepi számnak nevezzük. Így, ha nehezebb is volt a sokféle anyag tördelése, besorolása, illusztráló képek elhelyezése, és minden más szerkesztői feladat, munka, úgy érezzük, hogy tartalmas olvasnivalót talál mindenki a hosszú nyúló őszi estékre.

Minden beérkezett írást, tudósítást igyekeztünk bevenni. Nem csak a Kárpát-medencei események kaptak helyet, hanem a messzibb, távolabb lakó hit-rokonaink életéről, vagy a náluk lezajlott konferenciák, találkozások, kirándulások élménybeszámolóit is érdeklődéssel olvashatjuk. Több eseményről a beszámolókat, véleményeket nem egyházi berkeink tudósítóitól kaptuk meg, hanem más szerzőktől megörökítve, akik készségesen átadták írásukat. Köszönet ezért nekik, mert nem minden sajtóorgánumhoz jutnak hozzá olvasóink.

Hála Istennek mind több és több alkalommal olvashatunk tényszerű tudósításokat, véleményeket, beszámolókat a Békés Megyei Hírlaptól, a Folkmagazinon és különböző hírportálokon keresztül a Magyar Nemzetig. Ez utóbbi a nyáron már három alkalommal is írt egyházunk nagy történelmi eseményéről, illetve hozott utalást, méltatást egyházunk történelmi vívmányairól.

Nem célzatosság nélkül szeretnék az egyikből idézni, tanulságos örökség mindennapjainkra is. Ugró Miklós újságírónak a 2012. szeptember 6-i szám 7. oldalán „Lapok a cenzúra történetéből” című írásában olvashatjuk: „... a cenzúra igazi karrierje a könyvnyomtatás feltalálása után a reformáció megjelenésével vette kezdetét. Hazánkban az első nyomát 1524. március 9-én leljük meg, mikor II. Lajos király rendeletet küldött Nagyszeben város tanácsának, parancsolván Luther Márton írásait nyilvánosan elégetni. De a könyvek

elégetésével a reformáció terjedését már nem lehetett feltartóztatni. S miközben Európa forrongott, s vallásháborúk dúlásától szenvedett, Erdélyben egy rövid időre a vallás, a szólás, a vélemény, a sajtó szabadságának csodálatos kis birodalma alakult a magyar történelem egyik legszebb fejezeteként. Erdély szabadsága, az unitárius vallás diadalmas térhódítása Bécsset is fenyegette. Ezért Miksa császár elrendelte nemcsak az unitárius könyvek, de a hívek megégetését is. Am a tiltott tartalmú könyvek továbbra is megjelentek, ezért 1574-ben a császár szigorú parancsba adta, hogy a magyar nyomdák minden egyes kiadványukat kötelesek előzetes ellenőrzés végett a bécsi püspöknek elküldeni. Hivatalosan ettől az időtől számítjuk a cenzúra magyarországi megjelenését.”- írja a szerző.

Hát ennek nagy részét tudtuk, ismertük olvasmányainkból, tanulmányainkból, szorgalmas történészeink kutatásaiból, de megtapasztaltuk és éreztük bőrünkön hosszú évszázadokon keresztül, és érezzük ma is. Hogy hitvalló elődeinket még meg is akarták égetni, nem csodálkozhatunk, mert az 1568-as lelkiismereti és vallásszabadság törvényét, annak szellemét emberekkel, követőkkel együtt törekedtek megsemmisíteni.

A századok múlnak, nemzedékek jönnek és távoznak a történelem színpadáról, és továbbadják utódaiknak hagyományaikkal együtt az érzékeny pontjaikat is. Számunkra a mellőzöttség, vagy a tájékozatlanság kellemetlen történelmi tapasztalatokat idéz fel, míg az objektív tudósításokat érthető örömmel nyugtázzuk. Lukács Csaba július 12-i tudósítását olvasva pedig (lásd lapunk 7-8. oldalán) ez ünnepi alkalommal felel meg a gondolat, hogy mi, akik más-más felekezeti hagyományt örököltünk, végső soron egy nemzethez tartozunk.

Kívánunk a Kedves Olvasónak hasznos időtöltést az összevont lapszámunk forgatásával, olvasásával. Hisszük, hogy talál mindenki magának, ízlésének megfelelő írást. Egyben kérjük, hogy írjanak egyházi, vallásos életükről, mert belső berkeinkben nehéz kivívni azt, hogy változatos legyen a szerzői gárda, hogy gyülekezeteink életéről tudjon minden olvasó.

Balázsi László

UNITÁRIUS ÉLET • A MAGYARORSZÁGI UNITÁRIUS EGYHÁZKERÜLET LAPJA

Megbízott szerkesztők:
Balázsi László, Gazdag Árpád,
Kászoni József, Retkes Attila
Tördelőszerkesztő:
Gazdag Árpád

Szerkesztőség címe:
1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2-4.
Telefon/fax: 311-2801
unel@unitarius.hu
Index: 25 852

Terjeszti, felelős kiadó:
Magyarországi Unitárius Egyházkerület
HU ISSN 0133-1272

Előfizethető lelkési hivatalokban
vagy csekken.

Bankszámlaszám:
11713005-20011631
Egyes szám ára: 400 Ft
Évi előfizetési díj: 2400 Ft

Nyomda: Cerberus Kft.
1066 Budapest, Lovag u. 14.
Felelős vezető: Schmidt Gábor

Kéziratokat nem őrzünk meg
és nem küldünk vissza.
A folyóiratban megjelenő írások
nem feltétlenül tükrözik
a szerkesztőség álláspontját.

Következő lapzártá:
2012. október 10.

Mint mikor a sas kirebbenti fészket

„10. (...) körülvette őt, gondja volt reá, őrizte, mint a szeme fényét;
11. Mint a fészken felrebbenő sas, fiait felett lebeg, kiterjeszti felettök szárnyait,
felveszi őket, és tollain emeli őket: ...”
(5 Mózes 32, 10/b.-11.)

Történetünk időpontja, amiről ma beszélni szeretnék, 1783. június havának 4. napja. Vagyis napra pontosan ez egy 229 évvel ezelőtti történet. Annak színhelye egy francia falu: Annonay, amelynek piacterén vagyunk, nem messze Franciaország fővárosától, Párizstól. Emelvényen máglya füstölög, nedves szalmával és régi rongyokkal táplálják. Fölötte kipányvázva egy hatalmas taftzsák – ballon – lebeg, amelynek átmérője 10 méter.

Ahogy azt a korabeli újságok megfogalmazták „Tekintélyes személyiségek és még sokan mások...” jelenlétében és hangos biztatása kíséretében a Globe Aérostatique megszabadult a kötelékeitől és szabadon, méltóságteljesen repülhetett a kék égboltozat felé. Kétezer méter magasságig emelkedett, majd jó pár mérfölddel odébb, egy szántóföldön ért földet, ahol vasvillás parasztok támadtak rá, és mivel az ördög találmányának vélték, darabokra szaggatták. Ez volt az első hőlégballon nyilvános útra bocsátása, egyben meg a repülés történetének első fejezete.

Amikor ez történt éppen ott volt Franciaországban az öreg Benjámín Franklin, a kulcs, a papírsárkány, a villámhárító, a bifokális – más szóval a „progresszív szemüveg” – és a nyomtatott sajtó atyja is. Amikor egy bábáskodó megkérdezte, hogy mire jó egy ilyen hőlégballon, Franklin emlékezetes mondatával válaszolt: „Ugyan, mire jó egy újszülött?” Ez a hatalmas érdeklődéssel és képzelőerővel megáldott ember ezt írta naplójába: „A hőlégballon megnyitja a levegőt az emberiség számára.”

(Másfelől meg a parasztok sem tévedtek nagyot, amikor azt szétszaggatták, a ballon ugyanis hatalmas pusztulás előhírnöke volt, hiszen Annonayt egy napon az égből hulló bombák tették a földdel egyenlővé.)

Néhány hónappal azelőtt a júniusi nap előtt Joseph Michel Montgolfier egy egész estén át ült a kandalló mellett, bámulta a szikrákat, és a kémény felé áradó füsttel együtt képzelete is magasra szárnyalt. Ha a füst felfelé száll, miért ne tölthetnék meg vele egy zsákot – töprengett – s megnéznék, hogy a zsák fölemelkedik-e... Talán meg valami ter-

het is magával tudna vinni.

A negyvenes éveik közepén járó Monsieur Montgolfier, a jól menő papírgyáros fia, odaadó híve volt a 18. század vallásának, a Tudománynak. Ennek a ragyogó tehetségű, türelmetlen embernek sok volt a szabadideje, így hát módszeresebben gondolkodó öccse, Etienne segítségével munkához látott.

A nyersanyagot apjuk gyárából kapta. Először papírsákkal kísérletezett, majd selyemmel végül gyantázott tafotával. Et voilà! Eljött a nap, amikor Versailles kertjéből léggömb emelkedett a magasba, a kosárban egy birkával, egy kakassal és egy kacsával. Mindhárom életben maradt, és ezzel bebizonyosodott, hogy nincsenek odafönt mérgezett gázok, amiktől egyesek tartottak.

A Montgolfier fivérek leglelkesebb támogatója egy fiatal vegyész Jean-Francois Pilatre volt. Ő nem akart léggömböket készíteni, csak azt akarta, hogy az egyikkel fölszállhasson. A Montgolfier fivérek tudományos kísérletet folytattak, akik idősebbek, bölcsőbbek és józanabbak voltak nála. Pilatre azonban repülni akart. Ifjúi kalandvágya hajtotta.

Még annak az évnek őszén, 1783. november 21-én teljesül Jean Francois Pilatre álma, hiszen a királyi palota kertjében du. 14 óra előtt három perccel felszállt egy csodálatos hétemeletnyi magasságú hőlégballon, amelyre a zodiákus jeleket és a király nevének kezdőbetűit festették fel. Szállt, csak szállt fölfelé, a fák fölé, templomtornyok fölé, és a Szajna túlsópartján öt mérfölddel odébb ért földet.

Joseph-Michel és Etienne Montgolfier hosszú és termékeny életet éltek, mindketten a földön és ágyban haltak meg. Két évvel a történelmi jelentőségű útja után, miközben nyugat-keleti irányban próbálta átrepülni a La Manche csatornát, a fiatal Jean-Francois Pilatre egy lánggyújtóval ballonnal zuhant a halálba. Dédunokája lett a francia légierő egyik első repülőgép-pilótája.

*

Miről szól ez a történet? A képzelet hatalmáról és arról, hogy a képzelet fontosabb a tudásnál. Ezt Einstein mondta, és én hiszek neki.*

* “I am enough of the artist to draw freely upon my imagination. Imagination is more important than knowledge. Knowledge is limited. Imagination encircles the world.” (1929) Jeff Nilsson: *Imagination Is More Important Than Knowledge* (The Saturday Evening Post)

Ez a történet arról is szól, hogy a képzeletgazdag emberek hogyan állnak egymás vállára a földtől a léggömbig.

Aztán az embert is szállító léggömbig.

Egészen a Holdra lépő emberig.

Az emberek egy része a földi személyzethez tartozik, tartja a köteleket, rakja a tüzeket, álmodja az álmokat, és útjára engedve nézi a felfele szállót. Mert sokan az égbe, a dolgok peremére vágyakoznak.

Az évnek abban az időszakában gondolkodom erről, amikor ti, konfirmáló fiatal barátaim, az élet egy következő lépcsőfokára léptek. Az évnek ez az időszaka az, amikor egyesek kikerülnek a középiskolából, az egyetemről, vagy akár a családi fészekből.

Mit ajándékozzunk nekik ezen alkalmakkor? – tesszük fel a kérdést magunknak mi szülők, keresztszülők, nagyszülők, spirituális nevelők.

Képzelőerőt. Kezdő lökést. Apai áldást!

Gyertek csak!

Hívlak titeket.

Ide a szakadék szélére!

Akarok mutatni Nektek valamit!

Félek – ezt mondják egyesek – de azért nagyon izgalmas.

És hívlak! Gyere, gyertek ide egészen a szakadék peremére, és engedjétek el a fantáziátokat.

Némelyik odajön.

Lenéz.

Meglököm.

Repül.

Mi itt fent maradunk és meghalunk, a gyerekek meg elmennek, és szintén meghalnak egyszer, arra ösztönözve ez által az utódaikat, hogy egyszer ők is le merjenek lépni a szakadékba, és repüljenek.

Ezek a dolgok azért is jutnak eszembe, mert életem utolsó harmadának a szakaszához érkeztem, és én is hosszú és hasznos életre vágyom, és nyugalomra, és ágyban, párnák közt akarok meghalni. Immáron 35. éve azonban, nemzedékek hosszú sorát engedtem el a konfirmációs szertartások alkalmából. Akitet 35 évvel ezelőtt konfirmáltam először, azok mára már 50 évesek. Vannak, akiknek sok min-

den sikerült, vannak, akik magasan szárnyalnak. Jól teszik. Az ilyeneknek sok minden sikerülhet az életben. Mondhatom: minden!

Most, az idei iskolai évben, 2012-ben rajtatok a sor, azon a tíz tizenévesen, akik ma tesztek hitetektől vallást, és azokról, akik öten felnőtt-fiatalokként teszitek ugyanezt. Megismertetek vallásunkkal kapcsolatosan sok olyan dolgot, ami remélhetőleg hasznatokra válik. Szárnyaljatok hát ezekkel az ismeretekkel, kamatoztassátok azt az élet minden területén, és figyeljétek arra, hogy repülni soha nem túl késő, és soha nem lehet túl korán kezdeni. Szárnyaljatok hát, míg mi szülőkként és keresztszülőkként, spirituális nevelőkként és egyháztagokként szurkolunk nektek és vigyázunk rátok. Valahogy úgy, azzal a gondoskodással, amit Mózes próféta könyve 5. részének 32. fejezetében megfogalmazott versek leírják:

„Körülvette, gondja volt rá, óvta, mint szeme fényét, mint amikor a sas kirebbenti fészket, és fiókái fölött repdes, kiterjesztett szárnyára veszi, evezőtollán hordozza őket.”

Hat évvel ezelőtt, 55. születésnapom alkalmából egy, a születésnapomhoz egészen közeli júniusi napon, amikor a Nyugati téren üzemeltették azt a hőlégballont, amely egész magasra szállt a város felett, és ahonnan több száz méter magasról egészen messze lehetett látni, befizettem egy ilyen felszállásra születésnapi ajándékként. Tapasztalatból mondom nektek kedves konfirmáló tanítványaim: repülni soha nem késő és soha nem lehet túl korán kezdeni. És bármikor is kezdjük, higgyétek el, megéri.

Életemek elkövetkezendő évtizedeihez jó szárnyalást kívánok! Isten áldjon! Isten veletek!

A beszéd elhangzott a budapesti unitárius egyházközségben június 3-án és a pestszentlőrinci unitárius egyházközségben június 10-én.

A Fülöp-szigeteken tett látogatások utolsó napjait Manilában töltöttük, ahonnan gyönyörű helyekre kirándultunk. Csillagtúraszerűen többek között megtekintettük Tagaytay gyönyörű vulkanikus szigetvilágát, ahol egy teljes napot töltöttünk. Lassan minden a végéhez közeledett, és indulni kellett tovább, vissza.

Amikor Ausztráliában, Melbourne városában élő barátaim, Gretchen Thomas és Robin Room megtudták, hogy 2012-ben az ICUU első alkalommal szervezi Európán és Észak-Amerikán kívül találkozóját, a következőket mondták: József, ha már amúgy is ilyen közel leszel hozzánk, látogass meg minket. Útiköltségedről, szállásodról és ellátásodról gondoskodunk.

Egy kicsit elgondolkodtam azon a megjegyzésen, hogy „ilyen közel” – mármint Manila Melbourne-höz... Február 16-án elváltam hazainduló barátaitól és éjjel 12-kor felültem a Philippine Airlines (Fülöp-szigeti járatok) óriás-repülőgépére, hogy megtapasztaljam ezt a közelséget. Nos, valamivel több mint kilenc óras utazást követően, másnap reggel 10 körül érkeztem meg az ausztráliai nagyvárosba. Azt gondoltam, hogy valaki, aki ilyet mond, annak amerikaiinak, vagy legalább ausztráliaiának kell lenni ahhoz, hogy egy 8-9000 km távolságra azt mondja, hogy „közel”.

Mivel vendégfogadóim épp nem tartózkodtak ott, Indonéziában voltak, arra kérték Dézsi Gábor melbournei református lelkészt, jöjjön ki értem a repülőtérre és vigyen szálláshelyemre, a Fitzroy-i városrészbe. Mivel személyesen addig nem találkozhattunk, hiszen jóval utánam végzett a teológián – mint később kiderült Miklósi-Vári Katinkának és Zsigmond Kinga Rékának volt osztálytársa – arról ismertem meg, hogy épp magyarul beszélt feleségével mobiltelefonon arról, hogy megérkezett-e már a manilai járat.

Ezt megelőzően egy másik magyar vonatkozású élményben is részesültem, amikor a bevándorlási hivatal középkorú tisztviselőjéhez kerültem, hogy beutazási vízummal lássa el úti okmányomat. Kiderült rövid fél perc alatt, hogy ő is magyar származású, és 1956-ban bevándorolt magyar szülők gyermeke. Azt viszont csak visszaindulásom előtt pár nappal tudtam meg, hogy Melbourne metropolita területén mintegy huszonhatezer magyar lakik. Tehát nem volt véletlenszerű a fent leírt találkozás.

North Fitzroy, ami érkezésemet követően valamivel kevesebb, mint két hétig melbournei lakóhelyem volt, a városközponttól mintegy tizenöt percnyi távolságra esett. Ha nem tudtam volna pontosan hol vagyok, hova érkeztem, akkor nyugodtan mondhatnák volna azt is, hogy valamelyik angol nagyvárosba kerültem, hiszen nagyon sok vonatkozásban mutatott rokonságot ez a szuburbánus város Angliában található hasonló rokonaival. Nem csoda, hogy az állam neve is Viktória, hiszen valóban sok viktoriánus jegyet hordoz Fitzroy North és környéke.

Megköszönve a református lelkész kollegának a házhoz szállítást, megegyeztünk abban, hogy vasárnap, a szintén ebben a városrészben található református templomban találkozunk, mely alkalomból én fogom tartani az istentiszteletet.

Csomagjaimat lerakva felfedezési körútra indultam a lakásban, amelynek mind a négy szintjén fecnik jelezték azt, hogy mit hol és hogyan találok, míg a vendégszoba (legfelső szint) magasságába érkezem. A nappaliban találtam meg autóbuszbérletemet, meg uszodabérletemet egy térkép kíséretében, a jobb tájékozódás érdekében. Mindkettőnek megörültem, hiszen nagy hasznát vettem úgy a tömegközlekedésnek, amely rövid idő alatt a városközpontba vitt, mind pedig az úszási lehetőségnek, ami kedvenc időtöltésem közé tartozik, ha épp nincs más dolgom.

Még érkezésem napján, február 17-én, pénteken, bementem Melbourne belvárosába – ha lehet egyáltalán ilyet mondani – és érkezésem helyével próbáltam ismeretséget kötni. Jó munkára alkalmatlanul, kimerülten végül is úgy döntöttem, hogy egy közeli parkot veszek célba, ahol egy hatalmas eukaliptusz fa adott árnyékot és enyhületet. Röviden azt követően, hogy leültem el is aludtam. Nem tudom mennyit aludhattam, de mikor felébredtem elgondoltam: no, ez így nem a legszerencsésebb, majd visszafelé vettem utamat Fitzroyba. Lefeküdtem és immár kényelmesebb módon és helyzetben folytattam a parkban önkéntelenül elkezdett tevékenységem.

Telefoncsengetés ébresztett. Dézsi Csaba lelkész hívott vacsorára egy közelben levő braziliai steakhouse-ba, ahol találkozhattam családtagjaival és barátaival.

Vasárnap délelőtt fél órával az istentisztelet megkezdése előtt találkoztam az ottani református gyülekezet korábban érkezett tagjaival. Amikor a portikusban kezdet fogtunk első és legfontosabb kérdésük az volt, hogy én mikor érkeztem Ausztráliába. A következő egyszerű válasz hangzott el: pénteken reggel tíz óra körül. Ebből megértették, hogy mint vendég vagyok a városban, ellentétben velük, akik már

hosszú évtizedek óta ausztráliai lakosok. Nagyon megható az, amit ezt követően is, mindig megtapasztalhattam. Ha valakivel megismerkedtem, a második mondat után az illető kérdés nélkül elmondta élete történetét, hogyan került oda, honnan „szerzett” feleséget, hány gyermeke van, mivel foglalkozott és éppen mivel foglalkozik.

Több mint húsz éve járom a nagyvilágot, de első alkalommal tarthattam angolszász államokat, országokat látogatva magyar nyelvű istentiszteletet. Örültem, hogy ha nem is hitágazatomon belül, de prédikálhattam magyarul, huszonkét év alatt először, jelen esetben Melbourne-ben.

Szolgálatomat követően tudtam meg azt, hogy milyen érdekes története van az egyházközségnek és templomának. Például ilyeneket: a North Fitzroy-i Szent-Lukács templom az egyetlen magyar református tulajdonban levő istentiszteleti hajlék. A templom története az ezernyolcszázad évek közepéig nyúlik vissza, amikor az aranyláz következtében a növekvő város határai elérték a ma már belvárosi kerületnek számító North Fitzroy területét.

Ennek a fejlődésnek tudható be, hogy az Anglikán

Egyház hamarosan gyülekezetet hozott létre a területen. A helyi Messenger 1870 decemberében arról számol be, hogy Lord Bishop Perry letette november 21.-én az építendő templom alapkövét. Ennyit a kezdetekről. A Szent-Lukács templom anglikán gyülekezte a 20. század első évtizedeiben élte fénykorát, majd a második világháború után lassú hanyatlásnak indult. Az istentiszteletek látogatása annyira meggyérült, hogy az Anglikán Egyház megszüntette a gyülekezetet, és eladta az egykor jobb sorsot megélt épületegyüttesét.

A magyar reformátusok 1970-ben vásárolták meg az anglikán egyháztól a Szent Lukács templomot, akik egy nagyon megindító szertartás keretében adták át a templom kulcsait a híveknek. A kulcsok mellett egy égő gyertyát adtak át a híveknek, arra kérve a magyarokat, hogy ápolják tovább a lélek és szeretet lángját.

A magyar gyülekezet azonnal nekilátott a templom és a mellette levő épületek felújításához. A templomot több szakaszban restaurálták. 2002-ben határozta el a keblitanács a templom teljes külső és belső megújítását. A legnehezebb és leglátványosabb feladat a toronysisak felújítása volt, amelyre 2005-ben került sor.

Istentisztelet végeztével a következő szombatra is meghívást kaptam, az éppen megrendezésre kerülő farsangi-szüreti bálra. (Számunkra ez itt Európában furcsa, de nem ott Ausztráliában, ahol február közepére esik a szüret.) Megköszöntem a meghívást és továbbálltam.

Ezt követően egy hétig látogattam a várost és annak nevezetességeit. Szombaton pedig újból jelen voltam a gyülekezeti rendezvényen. Ez alkalomból a Melbourne-i Magyar Televízió elnöke egy tizenöt perces interjút készített velem kinti tapasztalataimról, élményeimről.

Melbourne-ben töltött második vasárnapon február 26-án délelőtt a helyi unitárius templomban (Melbourne Unitarian Peace Memorial Church) tartottam istentiszteletet Gretchen Thomas lelkésznővel együtt.

Március első vasárnapján, 4-én a helyi televízió magyar adása közvetítette a velem készített interjút, míg a rádió az elhangzott angol nyelvű istentiszteletet, amit már nem várhattam meg, mivel február 29-én éjfélkor már hazaindultam Ausztráliából. Épp időben, mielőtt az ottani népszerűségi hullám ledöntött volna a lábamról.

És azóta is jól érzem magam itthon.

Photo by DAVID LUFF

Fodor Sándor „búcsúi”

Életének 85. évében meghalt, elbúcsúzott az író, gyerekek nemzedékeinek Csipike bácsija, Fodor úr, vagy Sándor bácsi. A Magyar Nemzetben megjelent nekrológban Rostás Szabolcs idézi Fodor Sándor alkotói credóját: „Nincsen alapvető különbség a felnőttekhez szóló és a gyerekeknek szánt irodalom között, ha csak az nem, hogy a gyerekekhez szólva vissza kell vedlenünk magunknak is gyermekké. Akiben nincs meg ez a készség, az nem is tud nekik jól írni... Az írónak nincs nagyobb öröme, mint amikor templomi csendben hallgatják szavait, versét, meséjét, történeteit. Ez felnőttré, gyermekekre egyaránt vonatkozik.”

Hazai szokás szerint jól el szoktuk felejteni, elhallgatni a határainkon kívül élő és alkotó nagyjainkat. Amikor elköltöznék, akkor eszmélünk fel, hogy ismét valakit, egy nagyon értékes nemzettársunkat veszítettük el, aki halhatatlan kincsekkel ajándékozta meg önzetlenül nemzetét. Remény van arra, hogy halála után jobban megismeri a hazai közönség, jobban odafigyel alkotói nagyságára, megismeri életművét. „A feltámadás elmaradt” címen összegyűjtött novelláskötete bemutatóján mondta: Végtelenül boldog vagyok, hogy itt, Kolozsváron köszönhetek el az olvasóktól,... ha elköszönök, ezt még nem tudhatom.” És elköszönt...

Úgy fogalmazott egyszer, hogy „Teljes bizonyosság csak kettő van: az élet és a halál.” E kettő között sokszor búcsúzott, sokszor elköszönt ő is. 1972-ben, kolozsvári teológusként olvastuk

döbbenettel és fájdalommal, hogy tragikus hirtelenséggel elveszítette karácsonykor Évike nevű lányát. Azután írta valahol, hogy egy székelyföldi mondás szerint, ahol a ház udvarán fenyőfát ültetnek, onnan a gyermek elköltözik. Neki is el kellett búcsúznia szülőföldjétől, a csíksomlyói háztól iskolába, iskolákba menni, katonának berukkolni, fogságba kerülésekor úgy búcsúzni, hogy elköszönni nem lehetett természetesen. A szülőháza udvarán fenyőfák álltak... Kolozsvári háza udvarára is, a Hargita utáni honvágy szintén fenyőfát ültetett. És elköltözött az érettségi előtt álló lánya. Írásaiban sokszor előjön a síríg tartó fájdalma. Arról is álmodott, hogy majd idős korukra hazaköltöznek a fenyők övezte szülőföldre. A nagy veszteség után írja le, hogy most már vége ennek az álomnak, mert egy sír elszakíthatatlanul Kolozsvárhoz köti. Oda is temették, a kolozsvári Bölcsészkar épülete mögötti sírkertben nyugvó Évike mellé. A gyermekeket imádó mesélő is elköltözött...

Olvasmányélményeimért érzett hálám kifejezése mellett azért emlékezem a nagy mesélőre, mert pünkösöd közeledtével újra előjönnek a csíksomlyói búcsú eredetével kapcsolatos legendák, mesék, megkeserítve magyar unitáriusok tízezreinek (és mások) ünnepét. A magyar nemzetet megosztó, egyházpolitikai rangra emelt történelmhamisítás ellen évek óta nem elég semmilyen történészi (egyházi és világi történészek, köztük katolikusok is), tudományosan megalapozott kutatás eredménye, tényközlése.

Úgy gondoltam, hogy a szelíd

hangú író szavai megfontolásra készíthetnek néhány nagyhangú szónokot. Erős hitű vallásos emberként a katolikus székely Mekkában, Csíksomlyón született, nőtt fel, és a búcsúval kapcsolatos felfogása, „nyomozása” teljesen ellenkezik egyháza hivatalosnak kikiáltott álláspontjával. A „Tíz üveg borvíz” című kisregényéből idézzük fel, hogyan látja a meg nem történt „eseményeket”:

„A Hargita Csíkot Udvarhelyszékkal összekötő hágóján, a Tolvajostetőn 1559-ben (Losteiner krónikája szerint 1556-ban) ((Volt ez 1557, 1567, 1579 is egyik-másik „hiteles” katolikus tudósításban, leírásban! B.L.)) pünkösöd táján megütközött volna István gyergyóalfalvi pap vezetése alatt Gyergyó, Csík, Kászon és Kézdi székek férfinépe János Zsigmond fejedelem protestáns hittérítőt magával hozó hadával. Miközben az asszonyok, gyermekek és öregek a ferences barátokkal együtt Somlyóra gyülekezve könyörögtek győzelemért Máriához, valóban győzött is az István pap serege. A közhit szerint tehát a győzelem emlékére gyűlnek össze azóta is Székelyföld katolikus tájairól a hívek, papjaik vezetésével. Ugyanakkor jöttek, jönnek a moldvai csángók is, holott nekik nem volt, nem is lehetett közük a tolvajostetői csatához, őket nem fenyegette János Zsigmond serege. A tolvajostetői ütközetre utalnak ugyan történelmi források, de annak jellegéről, méreteiről semmit sem tudunk. A magam részéről abban sem vagyok egészen biztos, hogy ott valóban egymásnak is roppant volna a két sereg. Már egyetemis-

ta koromban féltem attól, hogy előkerül egy okirat, melyből kiderül majd, hogy tényleg csata volt a Tolvajoson: ennyien meg ennyien haltak meg ezen, annyian a másik oldalon, foglyokat is ejtettek, akiket lehetőleg egytől-egyig karóba is húztak a szeretet istenének nevében. Örülök, hogy mindmostanáig nem sikerült ilyen forrásmunkára bukkannom, és kitarthatok – talán gyermeketeg – feltételezésem mellett, miszerint nem volt csata, szabályos ütközet a Tolvajoson, nem vívott élet-halál küzdelmet egymás ellen János Zsigmond és István pap serege. Az én elképzelésem szerint János Zsigmond – aki nem volt rossz politikus – látva a nagy nekibuzdulást, az ellenfél elszántságát, esetleg némi tapogatózó csatározások után visszatérítette a seregét: belátta, kár lenne vallási okokból vért ontania, okosabb lesz, ha takarékosan bánik azzal a vérrel, amelyre bármikor szüksége lehet

az ország védelmében. Így, ha a győzelem tényleg vértelen harcban született, méltóbbnak talánám kegyeletes megünneplését, mintha testvéröklés emlékeztére gyűlnének össze hálaadó szívvel. Mert annál szebb győzelem, emberhez méltóbb győzelem nincsen, mint amikor vérontás nélkül sikerül elérni a célunkat. Kár, hogy a tolvajostetői ütközet nem teremtett hagyományt ilyen értelemben – akár a vértelen vereségét is – Erdély történetének következő évtizedeire. Rendben van: a székelyek István pap győzelmének az emlékét ünneplik pünkösdkor. A moldvaiak? Ők állítólag a Bákóból származó szoborért, a Mária-szoborért jönnek a búcsúra. A tolvajostetői ütközet idején a szobor már minden biznnyal ott állt az akkor már több mint százéves gótikus templomban. Hogy mióta, pontosan nem tudjuk, de a tiarával együtt 252

cm magas, igen szép kegyszobor keletkezési idejét a műtörténetek egyértelműen az 1480-1520-as évek közé helyezik. Nem valószínű azonban, hogy a szobor ottléte vonzotta volna – még az ütközet előtt – Somlyóra a zarándokokat, hiszen IV. Jenő pápa 1444. január 27-i keltezésű levelében azt mondja Somlyóról (tudomása volt tehát róla), hogy oda „a híveknek nagy tömege szokott összegyűlni ájtatosságnak okából, és gyakorta nem szűnik meg odaözönlenni” – pedig akkor még nemhogy tolvajosi győzelem, de kegyszobor sem volt. (A hagyomány szerint, az ütközetet megelőző korban Sarlós Boldogasszony napján gyűltek össze Somlyón a hívek.) Tehát már az ütközet előtt és a kegyszobor Csíksomlyón való megjelenése előtt is búcsújáráhely volt a szülőfalum; de hogy mikortól számítva, pontosan miért? – erről nem maradt adatunk.”

Fodor Sándor

(Csíksomlyó, 1927. december 7. – Kolozsvár, 2012. március 28.)
romániai magyar író, műfordító.

1927. december 7-én született Csíksomlyón. Gyerekfejjel megismerte a háború borzalmait, a Csíkszeredai Római-katolikus Főgimnáziumban érettségizett, a Bolyai Tudományegyetemen államvizsgázott román-német szakon. Nagyszentmiklóson tanárként dolgozott. 1951-ben kötötte össze életét Nagy Éva festőművésszel. Az 1950-es években két gyerekük is született: Éva

www.keresztalja.ro

Veronika és Eszter. 1951 és 1956 között a kolozsvári Irodalmi Könyvkiadó szerkesztője. 1956-tól 1988-ig a Napsugár erdélyi gyermeklapnál szerkesztő. 1990 és 1991 között nyugdíjazásáig a Keresztény Szónál szerkesztő. Nyugdíjas éveiben is aktívan ír. Több hazai és nemzetközi elismerésben részesült.

Irodalmi pályafutását novellistiként kezdte. Első megjelent kötete 1954-ben látott napvilágot Bukarestben „Fehérfehér” címmel, amely elbeszéléseket, karcolatokat tartalmaz. Ezt követően sorra jelentek meg elbeszéléskötetei, de kisregényeket is ír. Írásaival bekapta magát a hazai közönség, főleg a székelyföldi csíki ember szívébe. Műveit a székely humor, a drámai életképek, helyzetek és az ab-

szurd vonások jellemzik. Igazi áttörést a Csipike meseregénysorozatával aratta, melyet több nyelvre lefordítottak. Első része „Csipike, a gonosz törpe” címen jelent meg 1966-ban. A meseregény elsősorban a gyerekekhez szól, azonban derűje és mély filozófiai mondanivalója révén megkapja a felnőtt olvasóközönséget is.

Az 1997-ben Csíkszeredában kiadott „Levelek hazulról – haza” c. írásgyűjtemény a Hargita Népe c. napilapban megjelent cikkeit közli. A mai ember problémáira próbál orvosságot találni. Itt említi meg, hogy neki a haza két pólusra tevődik: az egyik szülőföldje Csíksomlyó és Csíkszereda, a másik Kolozsvár.

Wikipedia

Unió Erdéllyel

Egyesülésükkel történelmet írtak az unitáriusok, Dávid Ferenc mai követői

Történelmi pillanatokat élhettek meg június 28-án Kolozsváron, a belvárosi templomban az ünnepi zsinat résztvevői: a magyarországi és erdélyi unitáriusok a Trianon óta szétvágott egyházrészeket az államhatárokat is átlépve egy intézményi keretbe szervezték, és megalakult a Magyar Unitárius Egyház. A közel három évig tartó folyamat lezárása után ők a Kárpát-medencében a történelmi egyházak közül az első és eddig egyetlen olyan felekezet, amely egy intézmény keretében, teljes integráció megvalósításával képzelel el a jövőt. – A mai napi teljesítményünkkel azt üzenjük a magyar társadalomnak, illetve más népeknek és hatalmaknak, hogy kitartó munkával a leggyalázatosabb cselekedetek következményeit is saját érdekeink szerint tudjuk alakítani – mondta ünnepi beszédében Elekes Botond, a magyarországi egyházkerület főgondnoka.

Egy mondat erejéig érdemes elidőzni azon, mennyien is vannak a tizenhatodik századi egyházalapító Dávid Ferenc mai követői. Az anyaország határain belül húszezer unitárius él, a hívek jelentős része az utóbbi években települt át Erdélyből, ahol 75-80 ezerre tehető az unitáriusok száma. A Szentháromság helyett Isten egységében és oszthatatlanságában hisznek, az ember Jézust követendő példának tartják, a Szentlélek pedig szerintük Isten jóra vezérlő ereje. Erkölcsi szempontból a bűnbánatra és a megtérésre való intés a tanításuk, és hirdetik az akarat szabadságát és az erkölcsi szabadságot. A mostani unióra az is lehetőséget teremtett, hogy a 2010 júniusában elhunyt Rázmány Csaba unitárius püspök helyett a magyarországi egyházkerület nem választott újat.

Az Erdélyi Unitárius Egyházat és a Magyarországi Unitárius Egyházkerületet újraegyesítő és a Magyar Unitárius Egyház alaptörvényét megalkotó zsinati ülésre százhetvenhét zsinati tag ment el, és mindannyian igennel szavaztak. Elmentek a történelmi egyházak képviselői is, valamint jeles közéleti személyiségek is beszédet tartottak ezen a nemzetpolitikai horderejű eseményen. Érdemes szó szerint idézni azt a határozatot, amelyben az egység helyreállításáról döntöttek:

„Isten gondviseléséből mi, a Magyar Unitárius

Egyház zsinatának tagjai, történelmi jelentőségű eseménynek lehetünk tanúi és alakítói.

A Magyar Unitárius Egyház az egyetemes keresztény anyaszentegyház részeként az Isten országa megélésére törekvő Jézus-követők szeretetközössége. Az egyistenhívő unitárius kereszténység intézményes egyházi formája a reformáció korában szerveződött, és a történelem haladó értékeit vállalva teljesebbé válik. Hivatása Isten és ember szolgálata, a közösség életének építése. Küldetésének területei: a hitélet, a szeretetszolgálat, az oktatás, a nevelés, a közművelődés és a társadalmi felelősségvállalás.

Az erdélyi országgyűlés 1568. évi vallásügyi határozata a világon először foglalta törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadsághoz való jogot.

Érdemes azon elgondolkodni, az élet mely területén voltunk elég bátrak ehhez a lépéshez. Van-e már egységes magyar kultúra, sport, tudomány? Tudom, alkalmoszerűen akadnak határon túl születettek a különféle magyar válogatottakban, de létezik-e egységes Kárpát-medencei tehetséggondozás?

Egyházunk szabad vallásgyakorlatát első alkalommal ez a törvény tette lehetővé, utat nyitva az egyetlen erdélyi alapítású magyar egyház állami elismeréséhez. Miután egyházunk mostoha történelmi körülmények között évszázadokon át küzdött fennmaradásáért, majd a trianoni diktátum és a kommunista diktatúra következményeként maradék egyházszervezetünket is feldarabolták, a XXI. század

elején lehetővé vált a Kárpát-medencei magyar unitáriusok egyházi egységének megvalósítása. A kedvező nemzeti és nemzetközi lehetőségekkel élve a két magyar unitárius egyházrész – az Erdélyi Unitárius Egyház és a Magyarországi Unitárius Egyház – főhatóságai elhatározták a teljes körű egyházszervezeti egység helyreállítását. A Magyar Unitárius Egyház jövőbeli működésében, szervezeti felépítésében, belső jogrendjében, valamint istentiszteleti és szertartási rendjében egységes egyházszervezetet alkot. Meghatározó vallási, eszmei és történelmi értékeit, működésének és szervezetének alapelveit az alaptörvénye rögzíti, amely alapjául és keretül szolgál minden más egyházi jogszabálynak. Egyházunk újraegyesüléséért hálát adunk gondviselő Istenünknek, a történelem Urának. Tisztelettel emlékezünk egyházunk néhai szolgálóira, előjáróira és tagjaira, akik áldozatos helytállással töltötték be egyházépítő és -fenntartó hivatásukat. Istenbe vetett hitünkől fakadó erővel és reménységgel kívánunk hozzájárulni egyházunk küldetésének megvalósulásához. Isten le-

gyen ebben segítségünkre, és áldja meg egyházunkat!”

Az unitáriusok nyitottságára és őszinteségére jellemző, hogy még az ünnepi zsinaton feltették a kérdést: kinek az érdeke az unió, az erdélyiek vagy a magyarországiak járnak jobban? A válasz sem maradt el: nem ez az igazi kérdés, inkább az a fontos, hogyan tudnak olyan külső és belső feltételeket teremteni, amelyek lehetővé teszik hitük és egyházuk megmaradását és gyarapodását. Hogy meg tudják-e szervezni magukat a harmadik évezredben úgy, hogy ne sodródjanak a perifériára. Hogy miként tudják megmutatni magukat a világnak, és milyen válaszokat tudnak adni a kor kihívásaira. Az unió nem az egyik vagy a másik fél érdeke miatt valósult meg, hanem azért, mert ez a jövő záloga – fejtették ki.

Úgy gondolom, ezeket a gondolatokat még a Kárpát-medencei magyar pártok vezetői is megszívlelnék. És azt is, ami Kolozsváron még a fentiekén kívül elhangzott. Például azt, hogy gyakori önvizsgálatra van szükség, önismeretünk csak így mutathat valós képet. „Plebejus és puritán unitáriusoknak kell lennünk, akik úgy tudunk alázatosan élni, hogy közben nem vagyunk megalkuvók. Akik úgy vagyunk hazafiak, hogy nem vagyunk kirekesztők, akik fel tudjuk ismerni, mikor fontosabb magyar unitáriusnak lenni, és mikor unitárius magyarnak. Az értelem és az érzelem, a progresszió, a humanizmus és a krisztusi szeretet egyháza kell legyünk. Életünket, mindennapi munkánkat, a próbatételekre adott válaszainkat

az áldozathozatal eszményének az elfogadása kell vezérelje. Csak igényes és minőségi munkánkkal tudjuk a Magyar Unitárius Egyházat, az unitárius vallást és életformát a világ számára »versenyképessé« tenni. Így leszünk Kriza János, Brassai Sámuel, Orbán Balázs és Bartók Béla szellemiségének méltó letéteményesei. Tegyük egyházunkat az igényesség és a minőség egyházává!”

Huszonkét esztendővel a térségbeli rendszerváltások után érdemes azon elgondolkodni, az élet mely területén voltunk elég bátrak ehhez a lépéshez. Van-e már egységes magyar kultúra, sport, tudomány? Tudom, alkalmoszerűen akadnak határon túl születettek a különféle magyar válogatottakban, de létezik-e egységes Kárpát-medencei tehetséggondozás? A humoristáknál már nem számít, hogy valaki Kolozsvárról jött-e, vagy Sopronból, de Kányádi Sándoron kívül tud-e említeni más határon túl élő költőt-írórt az átlag magyar? És persze fordítva is igaz: amióta megnyíltak a határok, és csak anyagi korlátai vannak az utazásnak, aki megteheti, az anyaországba jön-e feltöltődni, vagy inkább divatosabb helyszínt választ valamelyik felkapott tengerparton? De egyesíteni lehetne a szakmai kamaráktól a tudományos és civil világ számtalan szervezetén át sok mindent.

Aki járt már unitárius templomban, az tudja, hogy a bejárat fölött az olvasható: egy az Isten. Anyaországi, határon túli és ki tudja még milyen jelzők helyett ideje lenne kimondani: egy a magyar is.

Lukács Csaba

Köszöntő a Berde serleggel

Főisztelendő Püspök Úr, Főgondnok Urak, Excellenciás Uraim, Tisztelt Barátaink, Kedves Vendégeink!

Amikor ezt a serleget, a Berde-serleget a kezembe veszem, és köszöntésre felemelem, az ünnepi emóciók mellett, nem tagadom, a meghatottság érzése is hatalmába kerít.

Berde Mózes nagy, 19. századi, világi intézményalapítónk, nélküle nehéz lenne most ünnepelni és emlékezni. Erős unitárius fundamentumot tett le, amin gyors egyházi és világi intézményépítkezés indult el. Az unitárius főgimnázium 1900-1901-ben végzett évfolyama, aminek nagyapám is tagja volt, ballagott először az új, most már 100 évesnél is öregebb épületből. Nagy tisztelettel átnyújtom az intézmény vezetőinek ezen évfolyam tablóját, mert úgy látam ez hiányzik a folyósokról.

1920-ig egységes volt egyházunk

intézményeinek fejlesztése. Ezután váltakozóan nehezebb és könnyebb évtizedek jöttek-mentek.

A szétszakadt nyáj kisebbik része magára maradván próbált dacolni a történelem viharával, megteremtve korábbi pártfogók és erős hitű unitáriusok segítségével a megmaradás és a jövő „Unitárius Sionját” a budapesti Nagy Ignác utcában.

A 21. század azonban egyházunk és nemzetünk történetében is új fejezeteket nyitott.

Nagy nap ez a mai, egyházunk történetében. Utoljára 44 évvel ezelőtt, 1968-ban volt Kolozsvárt ilyen, határokat is átvéelő jelentőségű zsinat, amin az isteni gondviselés kegyelméből nekem is volt szerencsém részt venni.

Az újból egységes egyházunk előtt új lehetőségek nyílnak meg. Nemcsak az előregedő, elnéptelenedő apró falvaink kitarító unitárius híveire számíthatunk a jövőben, de azokra az Istent

keresőkre is, akik a legutolsó népszámláláskor a kétmillió lélekszámú felekezeten-kívüliek között voltak. Sokan keresik Istent, akik tudtukon kívül, lelkük mélyén unitárius szimpatizánsok. Annak idején, az 1900-as évek elején, a budapesti világi sajtó mély empátiát mutatott az erdélyi alapítású unitárius vallás iránt. Ez talán még mára sem halványult el teljesen.

Felidézve példát és erőt adó elődeinket, nagy tisztelettel köszöntöm a Zsinat tagjait, egyházunk tagjait, nemzetünk tagjait, vendégeinket, emlékeztetve arra, hogy „a hit Isten ajándéka”.

*Dr. Barabássy Sándor
főgondnok-helyettes*

Főtisztelendő ünnepi Zsinat!

A Magyar Unitárius Egyház Zsinata mai döntésével, hogy tudniillik az erdélyi és a magyarországi egyházrészeket egy intézményi keretbe szervezte, visszaállította a magyar unitáriusok létfeltételeinek természetes állapotát. Azt gondolom, hogy ezzel az aktussal, mi unitáriusok, intézményi szempontból a magunk részéről reparáltuk és lezártuk a trianoni diktátum és a bolsevik diktatúra következményeit.

Azt gondolom, a mai napi teljesítményünkkel azt üzenjük a magyar társadalomnak, illetve más népeknek és hatalmaknak, hogy kitartó munkával a leggyalázatosabb cselekedetek következményeit is saját érdekeink szerint tudjuk alakítani.

A közel három évvel ez előtt elindult folyamat sikerrel járt, elértük célunkat, helyreállt az egység. Unitárius szempontból túlzás nélkül, de összmagyar szempontból is bátran kijelenthetjük, hogy történelmet írtunk: a Kárpát-medencében a történelmi egyházak közül mi vagyunk az egyetlenek, akik egy intézmény keretében, teljes integráció megvalósításával képzeljük el jövőnket. Mi vagyunk az elsők, akik unitárius közösségeinket az államhatárok felett valóban egyesítettük.

A sok vitával járó munkánk során többször és többször felmerült a kérdés, hogy az unió, a teljes integráció kinek az érdeke? Az erdélyi vagy a magyarországi egyházrész jár jobban az egyesüléssel?

Kedves Testvéreim!

Véleményem szerint nem ez az igazi kérdés. A kérdés valójában az, miként tudunk olyan külső és belső feltételeket teremteni, amelyek lehetővé teszik hitünk és egyházunk megmaradását és gyarapodását.

Az igazi kérdés az, hogyan tudjuk a harmadik évezredben magunkat úgy megszervezni, hogy hitünk és egyházunk ne marginalizálódjon, ne sodródjunk a perifériára, hanem maradjunk a centrumban.

Az igazi kérdés az, hogy mi, magyar unitáriusok, miként tudjuk megmutatni magunkat a világnak, és milyen válaszokat tudunk adni a kor kihívásaira.

Mély meggyőződéssel mondom, hogy az unió nem az egyik vagy a másik fél érdeke miatt valósult meg, hanem azért, mert ez a jövő záloga. Csak a teljes intézményi integráció ad esélyt és reményt arra, hogy elvégezzük azokat a feladatokat, amiket a Gondviselő ránk bízott.

Kedves Testvéreim!

Ezekben a történelmi pillanatokban érdemes megállnunk és végiggondolnunk helyünket egyházunkban, illetve egyházunk helyét a világban. Akkor járunk jó úton, ha eltöprengünk ezeken a kérdéseken.

Gyakori önvizsgálatra van szükségünk, hogy önismeretünk valós képet mutasson.

Plebejus és puritán unitáriusoknak kell lennünk, akik úgy tudunk alázatosan élni, hogy közben nem vagyunk megalkuvók, akik úgy vagyunk hazafiak, hogy nem vagyunk kirekesztők, akik fel tudjuk ismerni, mikor fontosabb magyar unitáriusnak lenni és mikor unitárius magyarnak.

Az értelem és az érzelem, a progresszió, a humanizmus és a krisztusi szeretet egyháza kell legyenünk.

Életünket, mindennapi munkánkat, a próbatételekre adott válaszainkat az áldozathozatal eszményének az elfogadása kell vezérelje. Csak igényes és minőségi munkánkkal tudjuk a Magyar Unitárius Egyházat, az unitárius vallást és életformát a világ számára „versenyképessé” tenni. Így leszünk Kriza János, Brassai Sámuel, Orbán Balázs és Bartók Béla, Józán Miklós vagy Erdő János szellemiségének méltó letéteményesei. Tegyük egyházunkat az igényesség és a minőség egyházává!

Kedves Testvéreim!

A Magyar Unitárius Egyház keresztény egyház, mi, unitáriusok a társadalmi szolidaritás és igazságosság fundamentumaira támaszkodó keresztény szociális moralitás szerint élünk, gyakoroljuk hitünket és építjük Isten országát.

Mi, szabadelvű unitáriusok tudjuk, hogy nincs egyéni boldogulás a közösségen kívül. Hisszük, hogy az egymásért viselt felelősségünk közösségi létünk nélkülözhetetlen összetartó ereje.

Kedves Testvéreim!

Ma ünnepelünk, de holnaptól újra munkába állunk és építjük az előbbieik szerint elképzelt Magyar Unitárius Egyházat. A neheze hátra van, de meggyőződésem, hogy keresztény alázattal, kitartással, szorgalommal és következetes, igényes munkával minden próbatételnek eleget fogunk tenni. Bízom benne, hogy a keresztény testvéregyházak, a többi felekezetek, illetve mindkét állam hatóságai teljesítményeink és értékeink szerint fognak hozzánk viszonyulni.

Hajrá, magyar unitáriusok!

Hajrá, Magyar Unitárius Egyház!

1. Kelj fel, világosodjál, mert eljött világosságod, és az Úr dicsősége rajtad feltámadt.
2. Mert imé, sötétség borítja a földet, és éjszaka a népeket, de rajtad feltámad az Úr; és dicsősége rajtad megláttatik. 3. És népek jönnek világosságodhoz, és királyok a néked feltámadt fényességhez. 4. Emeld fel köröskörül szemeidet és lásd meg: mindnyájan egybegyűlnek, hozzád jönnek, fiaid messziről jönnek, és leányaidd ölben hozatnak el.

Ézsaiás 60,1-4.

14. Ti vagytok a világ világossága. Nem rejtethetik el a hegyen épített város.

15. Gyertyát sem azért gyújtanak, hogy a véka alá, hanem hogy a gyertyatartóba tegyék és fényljék mindazoknak, akik a házban vannak. 16. Úgy fényljék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a ti jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.

Máté 5,14-16.

Sok szeretettel köszöntelek kedves testvéreim ezen a lélekemelő ünnepen, amikor szinte elszorul a szó, a lélek, érezzük mindnyájan körülöttünk az idő sürsödését és jelentőségét.

Ahogy itt állok, egy epizód, egy kép jut eszembe erre az ünnepre gondolva, ami minden bizonnyal sokatok számára ismerős. Nagyanyám kezét látom a Vesta kálya előtt, ahogy a kialvó félben lévő tűzre új hasáb tűzfát tesz. A piszkavassal a rostélyon a hamu alatt külön-külön senyvedő paraszakat összegyűjti, és azok a pici, szinte csak szentjánosbogárnyi paraszak, amikor úgy egymás melegéhez érnek, szinte lángra lobbannak, átléleksülnek és egyszerre akkora erő van bennük, hogy nem csak a rájuk dobott újabb hasábfát képesek lángra lobbantani, de szinte az egész világot képesek lennének átmelegíteni. Mintha a tűz dorombolása József Attila sorait mondaná, hogy valami nagy-nagy tüzet kellene rakni, hogy melegednének az emberek. Ezt az örömet érezzük itt most, az egymásra találó, egymásra ragyogó paraszak örömét, szentséges örökségünket.

Igen, testvéreim, ilyenek az ünnepek, együtt vagyunk ilyenkor, mind-mind együtt vagyunk. Mint ahogy a családban is megelevenednek a megsárgult képeken dédapák, ükapák, szépapák, akik unokák fejét cirógatják, és ott vannak megidézetten a szeretet gyűrűjében és közösségében, mert ez a jelen amelyet élünk olyan, mint a

jéghegy csúcsa, a látható rész, de láthatatlanul mindig velünk vannak ők a mélyben, kik tenyerükön, vállukon hordozzák a jelent, akiknek köszönhetően vagyunk.

Itt vannak hát ők, emeld fel tekintetedet és lásd meg őket. Itt vannak előttünk járt székelyharisnyás nagyapáink, földet művelő, földből a termést kisimogató, földet szerető őseink. Itt vannak velünk most, ebben a pillanatban velük is egyesülünk. Altatódalt éneklő, bölcsőt ringató édesanyák, itt vannak tógás, nyomdafestékes kezű nagy reformátorok, prédikátorok, a lét és nemlét partjai közé hidat verni akaró vigasztalók, itt vannak a nemzet szürke eminenciásai, oskolamesterek, tanítók, itt vannak a hazát védők, katonák, akikért – vőlegényükért – mormolnak imát menyasszonyok. Itt vannak sápadag gyertyák fölött virrasztók, mások álmát virrasztó költők, tudósok, gondolkodók. Itt vagyunk mind együtt testvéreim! És igen, itt vannak a még meg nem születettek. És igen, itt van velünk Isten!

Ezen az ünnepen – mint minden ünnepen testvéreim: saját születésnapjainkon vagy családi életünk nagy eseményein – számot vetünk, múltba nézünk, és keressük a jövőt és a jövőbeli szolgálatunkra, életünkre újabb elkötelezést nyerünk. Így vagyunk mi most itt testvéreim. És csak akkor van igazán értelme az ünnepnek, minden ünnep akkor igazi, ha megvilágosít, ha felébreszt, ha megráz és rádöbbent arra, hogy mi a fontos és mi az alapvetően mellé-

kes, miért érdemes élni, mi a célja ennek az emberi életnek, amelybe a Jóisten beleálmodott bennünket, amikor idehívott. Hittük, hisszük, hogy Európának itt, a szívében, itt, a Kárpát-medence ezer helyén küldetésünk van. Hittük, hogy nemcsak önző létezni akarásunk parancsol életet és élni akarást, de Isten is velünk van.

Emeld föl tekintetedet és lásd meg melyek voltak azok az értékek a múltban, amelyek megmaradásod fundamentumát képezték! Emeld föl tekintetedet és lásd meg ott, a 16. században, a reformáció korában ezt a lánglelkű reformátort, Dávid Ferencet a maga világot jobbítani akaró nagy álmával, nagy hitével, kiállásával és ezerszer is ágaskodó gerincével, és az egész világot átfűteni akaró nagy-nagy hitével, akiről Szabó Dezső ezt írta: „A legnagyobb magyar reformátor tragikusan szép arcú, titáni alak, és helye van az európai szellemtörténetben.” Akiről Németh László ezt mondta: „A forradalom eleven szelleme.” Aki hatalmas tehetség, aki hitek és kértelyek forgószelén repül, a dévai börtönig. Hitek és a józan keresés megkérdőjelező erejével kutató, Istenig menni akaró reformátor, aki itt, Erdélyben, e tündérvárosban megálmodta és hitével megteremtette az unitárius vallást, az egy isten hitet valló, az ember szabadságát hirdető, a Jézus tiszta evangéliumában gyökerező egyszerű vallást. Amely nem dogmákban keresi az eligazodást, hanem Isten lélekben megszólaló

hívásában, „mert a hit Isten ajándéka”, és aki megálmodta, kihirdette, hogy az ember nagyra hivatott, az ember képes a jóra, a szabadságra, méltó arra, hogy szabadon és szépen ajándékozza el életét Isten ügynének.

Emeld föl tekintetedet és vedd észre azt, amit ez a vallás, itt ez a környezet, itt, ez a kultúrkör, itt, ez a nép kigyöngyözött ebben a korban, az 1568-as tordai országgyűlésen, kihirdetve a vallásszabadság és a lelkiismereti szabadság törvényét a világon először, és kimondva azt, hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja, amely hitével megegyezik.

Ézsaiás erről beszél: „Bár még sötétség borítja a földet, sűrű homály a nemzeteket, de fölötted ott ragyog az Úr, dicsősége meglátszik rajtad. Világosságodhoz népek jönnek és királyok a reád ragyogó fényhez.” Igen, fény ragyogott akkor Erdélyre, fény ragyogott nemzetünkre, amikor a világon először tudtuk megfogalmazni ezt a nagy igazságot, ezt a nagy értéket, meghaladva száz évvel is Európa más fejlett nemzetét, kimondva a másság elfogadásának alaptételét, alapértékét, abban a korban, amikor még sötétség honolt itt Európában is, abban a korban, amikor még üldözték vallásáért az embert, kimondva, hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja, ami felfogásával megegyezik.

Igen, ez olyan érték az emberiség egyetemes szellemtörténetében, amelyért méltán mondhatjuk, hogy „világosságodhoz népek jönnek, és a királyok a reád ragyogó fényhez”. Mert méltán nézhet fel ránk a világ, amiként Benda Kálmán fogalmazott: „Az 1568. évi tordai országgyűlés mérőföldké az eltérő hitbeli meggyőződésűek szabad és egyenrangú együttélésének biztosításában. Az erdélyi fejedelemség példát mutatott toleranciából az akkori Európának, sőt részben a mainak is.” Igen, részben a mainak is, hiszen csak most, itt, mellettünk, még évtizednyire

sem Európa szívében emberek ezreit tették tömegsírba, csak azért mert másként imádkoznak, mert másként hisznek.

Bartók Béla nem véletlenül mondja el egy alkalommal: „A magyarság számára talán a legszomorúbb, hogy az egyetlen magyar alapítású egyház, az Erdélyben a 16. században született unitárius, amely humanizmusával a vallásszabadság 1568-ban kimondott törvényesítésével és haladó szellemével kiemelkedő lehetne, állandó szálka volt a többi keresztény felekezet szemében. Ez gyakran ma is tapasztalható. Kis létszámuk miatt igen sokan nem ismerik őket, és az időnként nyilvánosságra kerülő híradásokat idegenkedve vagy értetlenül fogadják.”

Vagy a történelmet talán félreértve, talán csak jószándékúan, önön hitüket építve olyan történelmi események negatív hőseiként tüntetnek fel, amikor még nem is létezett az unitárius egyház. Gondolok itt az évről évre a csíksomlyói búcsún elhangzó, bennünket mélyen sértő kijelentésekre. Mert a nemzeti együvé tartozás ünnepébe ürm cseppen akkor, amikor az ellenünk induló hadak eredetéhez vezetik vissza ezt a különben sokkal ősbib és sokkal szakrálisabb zárandokhelyet, nemzetünk szentséges zárandokhelyét.

A múltba tekintünk, és a számvetés biztat és bátorít testvéreim, hogy van jövő. Hogyha ilyen körülmények között is meg tudtunk maradni, akkor Isten tervet bízott ránk, küldetésünk van, és ez elől nem lehet kitérni, mert a cethal is kilök a maga gyomrából, miként Jónást tette. Ez ad erőt ebben a pillanatban, hogy újra elkötelezzük magunkat, és rádöbbenjünk küldetésünk magasztosságára, szentségére és hitére. Akkor teljes az ünnep, ha a múltba tekintés, a számvetés mellett a jövőre tekint és újabb elkötelezéssel indít cselekvésre. Így indulunk most testvéreim, így hisszük azt, hogy vallásunk, amely az emberi szellem szabadsá-

gát hirdeti szükséges, gyógyír ebben a sokszor vallásellenességtől, máskor meg vallásos fanatizmustól meggyötört korban.

Hisszük, hogy van célja a mi küzdelmünknek, a mi álmainknak. Ebben az ünnepi lelkesedésben vissza kell térni az eredetek lelkesedéséhez, és ebben az egyesülésben, amikor két test eggyé lett, a test mellé új lélek kell testvéreim! Új lélek, amely új korszakot indít el, új lélek, amely nemcsak túlélni akar, hanem azzal a hittel és lelkesedéssel, amellyel Dávid Ferenc álmódott, meg akarja változtatni, jobbá tenni akarja ezt a világot, letörölni a könnyeket és mosolyra igazítani a világ arcát.

Ezzel a hittel kell elinduljunk, ezzel a hittel kell higgyük, hogy küldetésünk van! Hogy hitvalló egyházként vallani és vállalni kell ezt a küldetést, kell vállalni a missziót. A belmissziót, megfogva egymás kezét, a külmissziót, megfogva azok kezét, akik keresik kiábrándultan ebben a világban a tiszta vallást. Akik azt hiszik, hogy a vallás csak a fundamentalizmus alternatíváját jelentheti, azoknak itt van az üzenet: van a többi keresztény felekezetekkel együtt alternatívája ezt a világot felfalni akaró, a vallást is kereskedelemmé tevő globalizációs világnak.

Igen, vallanunk és vállalnunk kell testvéreim nemzeti identitásunkat, nemzeti magyar jellegünket, és hinni és álmódni kell, mert az álmok teremtenek, hogy egykoron minden, ami összetartozik, egy legyen! Igen, testvéreim, hinni és álmódni.

A világúrból nézve a Kárpát-medence egy csodálatos egység, egy szerető tenyér, amelyben élni álmódott bennünket Istenünk. Ha ezt szétszaggatták, ott van, mindig ott van a haza a magasban, ott van a szellem hazája, a hit hazája, ahonnan megsokszorozott erővel indulhatunk mindig haza, minden babiloni fogságból mindig haza.

Isten minket úgy segítjen! Ámen!

Igazi, hosszú forró nyár tombolt és tombol itt az Alföldön, se levegő, se árnyék, se szellő, se eső, csak por mindenütt és a nap minden időszakában. De a munka megy, mind a mezőkön, kertekben, földeken, állatfarmokon, mert az emberé a munka, Istené az áldás, nem lehet megállni. Régi versrigma szerint:

*Elvetettétek a magot,
aratni kell, arassatok!
Nyár van, kévékre hull a fény,
Aratni kell nyár idején!*

Gyülekezetünkben mi is ezt tettük, nem figyelve az idő mostohaságára. Tudtuk, hogy az aratnivaló sok, az arató kevés. Sokszor hiába kértük az aratás urát, hogy küldjön aratókat az ő aratásába, ő sem talált ilyen „munkaerőt”, ezért a magad uram, ha nincs szolgád szellemében nekiálltunk, a papicsalád és egy-két segítő, mert a nyári ünnepekre fel kellett készíteni a templomot és környékét, mint más években is.

A fizikai kimerítő munka mellett a nagy hőség nem akadályozta a lelki-szellemi-vallásos ténykedéseinket.

Az április végi, nagyszerű Orbán Balázs rendezvényben való oroszlánrész vállalásunk, a hóvégi gyermekistentisztelet, a május 6-i anyák napja, a 7-i meghívás Izrael állam megalakulásának 64. évfordulójára, a 10-i részvétel Dr. Áder János államfő beiktatásán, a 12-i Margaréta Családos Egyesület rendezvényén való részvétel mind-mind arra serkentett, hogy nem lehet alább hagyni, ellankadni.

Május 17-én részt vettem Budapesten a Keresztény Magvető folyóiratunk digitalizálása alkalmából szervezett ünnepi rendezvényen, ahol értékes előadásokat hallgathattunk meg azok részéről, akik ezt a hatalmas és értékes munkát elvégezték, hogy mindenkinek hozzáférhetővé váljon a Keresztény Magvető.

Május 19-én újabb ünnepség volt, de most már Bélmegyeren, ahol az édesanyákat köszöntöttük dalárdánk énekszámaival, megzenésített versekkel és szavalkókkal, mintegy 160 résztvevő társaságában (öt klubból).

Május 25-én jelen voltam a Hel-tai Kft. tagi gyűlésén Budapesten, ahol elfogadtuk az esedékes számadást.

Május 27-én, pünkösöd áldott ünnepén délelőtt 11 órától úrvacsorával egybekötött istentiszteletet tartottunk templomunkban, délután fél 2 órai kezdettel a Hajnal István Idősek Otthonában, délután fél 4 órától pedig Gyulán, a Pándy Kálmán Megyei Kórház ökumenikus kápolnájában. Ez utóbbi helyen három keresztelési szertartást is végeztünk. Elindítottuk a kereszténység útján Molnár László és Romvári Gabriella Levente nevű, Ungor Sándor és Pigler Zsuzsanna Szilárd nevű, valamint Uhrin Mátyás és Sebesi Melinda Boglárka nevű gyermekét. Szép reményekre ad jogot a szórványgyülekezet gyarapodása.

Május 28-án, pünkösdhétfőn csak itthoni, füzesgyarmati templomunkban tartottunk ünnepzáró áhítatot.

Május 29-re Budapestre voltam hivatalos a Magyar ENSz Társaság soron következő rendes ülésére.

Május 30-án a Magyar Bibliatársulat Alapítvány második évnegyedi ülésére kaptam meghívást Budapestre.

Június 1-jén Budapesten, a Nagy Ignác utcai egyházközség tanácstermében lelkészi értekezletet tartottunk.

Június 2-án részt vettünk feleségemmel és verses-énekes műsort mutattunk be a Zebegényi Nemzeti Zarándoklaton. Egyházi szolgálatot végeztem a katolikus, református és evangélikus egyház megjelent vezetőivel. A jeles ese-

ményen egyházunk esztendőik óta ott van a történelmi egyházak képviselőjében.

Június 3-án délelőtt Füzesgyarmaton istentiszteleten emlékeztünk a gyászos trianoni diktátumra és elhelyeztük virágainkat a NEM! NEM! SOHA! kopjafánk-nál. Istentisztelet után indultunk Szarvasra, ahol szintén az évfordulóra emlékeztünk. Nagy-Magyarország mértani középpontjában, egy szép parkban épített szélmalom-utánpótló mellett tartottam egyházi szolgálatot és énekeltünk feleségemmel. (A „szélmalomban”, amit csak a rendszerváltás után lehetett megnyitni, van elhelyezve Nagy-Magyarország réztábla térképe. Ezen az emlékeztető napon még lelkeszként vettem részt meghívott szolgálattevőként.)

Az emlékezés után konferencián vettem részt Koltay Gábor filmrendező, Dr. Popély Gyula történész, egyetemi tanár, valamint Erdélyből és Újvidékről érkezett irodalmárok, politikusok társaságában.

Június 4-én, a három közjogi méltóság (köztársasági elnök, miniszterelnök, országgyűlés elnöke) meghívására feleségemmel részt vettünk Budapesten a József Attila Színházban tartott trianoni megemlékezésen és a fogadáson. A színművészek nagy átéléssel mutatták be Hunyady Sándor: Feketeszarú cseresznye című darabját, a trianoni változásoknak nemzetünk számára nagyon fájdalmas következményeit.

Június 6-án zsi bongott a templomunk környéke. Megérkezett az MTV, hogy felvegye az ifjúsági adás részére a hittanosaink előadását. Gyermek, szülők, kíváncsiskodók drukkoltunk a sikeres felvételért. Kis „művészeink” évek óta szokták az alkotás nehézségeit, amikor egy-egy jelenetet, szöveget tízszer is el kell ismételn-

Fenti csoportkép a június 17.-én tartott hittanos évfárá után készült.

ni. A fárasztó munka szép eredményt hozott, mert a június 24-i bemutatás után rengeteg elismerést kapott a „Ki volt dicsőbb, ki volt nagyobb?” című, egyházi nagyjainkat idéző produkciónk.

Június 7-én és 8-án Kolozsváron voltunk, az Egyházi Képviselő Tanács ülésén, az egyesítés tárgyalásán.

Június 9-én Debrecenben vettünk részt a gyülekezet „Székely Nap” rendezvényén. A helybeliek mellett Olthévízről, Nagyváradról és a szórványokból vettek részt híveink és az érdeklődők. Az „Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület” nagy segítséget jelentett az összejövetelnek reményt keltő munkájával. A szószéki szolgálat mellett feleségemmel hitvalló, nemzeti elkötelezettségről szóló énekeket, verseket adtunk elő.

Június 17-én megtartottuk hittanos évfáráinkat. A gyermek-istentiszteleten Kovács Laura konfirmándus és húga, Szimonetta „szolgált”. Kiosztottuk az Unitárius Alapítványtól nyert pályázati pénzt azoknak a hittanosoknak, akik a tanulmányi év folyamán hűségesen jártak hittanra és templomba, valamint részt vettek a gyülekezeti rendezvényeken. A margaréta Családosok Egyesület vezetője is megjutalmazta egy ingyenes fürdőbelépővel azokat, akik részt vettek a fentebb említett televíziós szereplésen, felvételen. A gazdag fogyasztani való mellett sok értékes tombolát is nyertek a vakációra készülő gyerekeink.

Június 21-én fájdalmas búcsúztatás volt Szeghalmon. Váratlan

betegség után, tragikus hirtelenséggel meghalt id. Emődi József testvérünk. Felesége, Zsuzsa, akit szorgalmasan hordoz az istentiszteleteinkre fia Józsi, évekkal ezelőtt kapcsolódott be kis közösségünkbe testvérével, Katival és annak családjával. Emődi József testvérünk sem született a mi hitünkben, de családja kívánsága volt, hogy a megismert unitárius vallás szertartása szerint búcsúztassuk. Temetésén nagyszámú együttérző ember jelent meg. Adjon a vigasztalásnak Istene megnyugvást a veszteseknek, az elköltözöttnek csendes pihenést a temető ölén.

Június 28-án és 29-én feleségemmel és Alpár-Lehel, zsinati rendes és főtanácsi póttagnak választott gyermekünkkel részt vettünk egyházunk történelmi nagy eseményén, amelyen nem adatik meg évszázadokon át az embereknek. Az egyesítést szentesítő zsinati istentiszteleten úrvacsorai

beszédet és imákat mondhattam egyházkerületünk további szolgálathoz és szolgálathoz jutó küldötteivel, képviselőivel: Kászoni József, budapesti lelkész, főjegyző-helyettes, Elekes Botond főgondnok és Dr. Barabássy Sándor főgondnok-helyettes. Az eseményekről külön tudósítások, anyagok fognak szólni.

Az emlékezetes kolozsvári ünnepekről hazatérve a közelgő alföldi búcsú előkészítő teendői kötöttek le.

Kis gyülekezetünk nagy vendé-

get várt, Kövér Lászlót, a Magyar Országgyűlés elnökét. Készültünk a két konfirmándussal a vallástételre, valamint a marosszentgyörgyi testvérgyülekezet 8 tagjának ünnepélyes állampolgársági esküjére. Már június közepén megkezdtük a templom és környéke rendbetételét. A polgármesteri hivatal segítségével felszázezernél nagyobb értékű munkát végeztünk a nagy alkalomra.

Hittanos próba, rengeteg telefonálás az országgyűlési elnöki hivattal a fogadásról, a műsorról, egyeztetés a köztársasági őrezreddel az előzetes látogatásukról, az állampolgársági-bevándorlási hivattal való napi kapcsolattartás – a hét elején még csak két hívünknek voltak meg az okmányai – közben szervezni a 100 terítéses közebedet... De nem is sorolom tovább, a lényeg a beteljesedésen van, az eredményességen.

Július 8-án korán már megkezdődött a jövés-menés a templom környékén. Jöttek a rendezők, a köztársasági őrezred emberei, a megyei rendőrség, hogy minden a legjobban sikerüljön. Készen állt a templom, gyönyörűen, ízlésesen feldíszította azt Keblusek Béla,

városunk virágkertésze. Jött a helyi televízió, újságírók, rádiósok, az MTI tudósítója, és a híveink közelről, távolról, kocsikkal Erdélyből és innen, az ország sok részéből. Fél 11-kor a polgármestéri hivatalnál vártuk a delegációt a város vezetésével és Dr. Barabássy Sándor főgondnok-helyettesével, Kovács Lajosné presbiterasszonyunkkal. A hivatalos fogadáson kötetlen beszélgetés folyt, a város vezetői válaszoltak az őket érintő kérdésekre, a főgondnok-helyettes és én az egyházunkat, gyülekezetünket érintő kérdésekre. A hivatal egy gyönyörű ólomüvegképpel ajándékozta meg a házelnököt, amely a mi kis templomunkat ábrázolja.

Gyalog tettük meg az utat a templomunkig, ahol már várt a teli templom. Zászlós bevonulással foglaltuk el helyeinket, a házelnök és kísérete, a helyi vezetők, lelkészek, konfirmándusok, az állampolgársági eskütelre érkezett marosszentgyörgyiek. Az istentiszteleten e sorok írója imádkozott és prédikált az eltelt 110 esztendő fényében, idézve a megalakulást, a küzdelmes harcot a megmaradásért. Versek, énekek hangzottak el, majd köszöntések.

A konfirmálók vallástétele után úrvacsorát vettek, ajándékokat kaptak, üdvözölte őket a egyházunk részéről a főgondnok-helyettes is, aki egy-egy bibliát adott át emlékül. A megható jelenetek után jött az ünnepélyes állampolgársági eskü, amit Sári Irén anyakönyvvizsgáló celebrált könnyekig meghatóan. Mindennek betetőzése volt díszvendégünk, Dr. Kövér László nagyhatalmú beszéde, amivel a következő napokban az internetes portálok is tele voltak.

A gyülekezet hivatalos okmánnyal a házelnököt gyülekezetünk tiszteletbeli unitárius tagjává fogadta. A kivonulás után a közeli kisvendéglőben mintegy 100 terítékes ebédet fogyasztottunk el nagyon kötetlen hangulatban és jókedvben. A házelnök a városi vezetéssel körbenézett a településen, majd – úgy érezzük – szép élményekkel távozott a városból. A vezetésünk alatt dolgozó kis gyülekezetünk érdeme, hogy olyan embert hívott meg, amilyen magas rangú állami vezető még soha nem tett látogatást Füzesgyarmaton, nemhogy az unitáriusok háza táján.

Július 15-én, előzetes egyeztetések után a kanadai, torontói rádió magyar nyelvű adása élő beszélgetést folytatott velem egyházunk történelméről, az egyesítésről és az alföldi búcsúról mintegy 3/4 órán át.

Július 29-én a Hajnal István Idősek Otthonában megtartottuk a rendszeresített unitárius istentiszteletet annak ellenére, hogy az utolsó unitárius hívünk is kihalt az otthonból, de kérjük szolgálatunkat továbbra is.

A sok, kimerítő munka után július végén egy 10 napos szabadságra mentünk Erdélybe feleségem és Zita lányunk családjával társaságban. Feledhetetlen időt töltöttünk el szülőföldünkön, meglátogatva szeretteink elérhető részét, régi jó híveinket, azokat a gyülekeze-

ket, barátokat, ahol megfordultunk annak idején, ahol a nehéz időkben segítettek, és most is tárt kapukkal, őszinte szívvel látnak fogadnak.

Augusztus 11-én Szejkén, Székelyudvarhely mellett részt vettünk az egyetemes unitárius találkozón, egyházkerületünket is képviselve az egyesülés után. Meglepően kevés lelkész és érdeklődő volt jelen.

Az augusztusi néhány eseményről a Békés Megyei Hírlap tudósításából közlünk:

„Jutalomtáborozáson vettek részt a Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség hittanosai három napon keresztül (augusztus 13-15), mivel a tizenkét gyermek színvonalas előadással jelentkezett az egyik tévécsatorna ifjúsági vallásos műsorában... a csodálatos szépségű Magyarkúton, a Dunakanyar környékén ingyen nyaraltak az egyháznak köszönhetően.” – írta a lap az augusztus 18-i számának tudósításaiban.

Augusztus 19-én templomunkban megemlékeztünk az államalapításról. Szent István emlékét alkalmi versekkel, énekekkel idéztük meg. Délután 2 órától részt vettem a városi ünnepségen, amelyen 19 erdélyi magyar testvérünk tett állampolgársági esküt. Majd később a katolikus kápolnában ökumenikus istentiszteleten emlékeztünk az államalapító Szent István királyra, a kopjafájá-

nál is volt megemlékezés.

Augusztus 24-én Újkígyóson volt a temetése Rozmann László katolikus testvérünknek ökumenikus szertartással. Kedves szimpatizáns hívünk mindig hozta kocsijával feleségét és Székely Dánielék, unitárius híveinket Gyulára a szórványistentiszteletekre, ahol lelki-szellemi értékekre talált. Isten nyugtassa békében.

„A Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség vasárnap (26-án) tartotta a „Zs. Nagy Lajos Hunor Emlékalapítvány” díjkiosztóját a 20 éve érettségire készülő, tragikus körülmények között maghalt névadó emlékére tartott istentiszteleten. A család és az egyházközség által létrehozott alapítványból 27 fiatal: középiskolás, főiskolás, egyetemista felekezetre való tekintet nélkül részesült 10-15 ezer forintos tanévkezdési díjban.” – számolt be a 30 ezer példányszámú megyei újság augusztus 28-i tudósításában.

Augusztus 25-én, szombaton vendégeink érkeztek. „Egy héten keresztül az erdélyi Háromszék árkosi egyházközségének 11 küldötte je a Füzesgyarmati Unitárius

Egyházközség vendége, akikkel majd’ 15 éve, hogy testvérkapcsolatot létesítettek. Az erdélyiek szereztek a város fürdőjét. A mindennapi beszélgetések, a közös vacsora a gyülekezet tagjaival és a város vezetőivel évről-évre erősítik az együvé tartozásukat.” – írja a Békés Megyei Hírlap, amely egyáltalán nem jobboldali újságként mindig tényszerűen tájékoztat rólunk.

Szeptember 2-án tartottuk az augusztus 26-ról áttett istentiszteletet a Hajnal István Idősek Otthonában.

Szeptember 4-én Budapesten, a Rákospalotai Temetőben utolsó útjára kísértük özv. Horváth Zoltáné Adamecz Erzsébet, 87 évet élt testvérünket. A régi katolikus baráti családban már többször végeztünk búcsúztatást. Mindannyiunk Örzséjével áldott volt a lelkesi család kapcsolata már több mint két évtizede.

Az életvidám, mindig bizakodást, reménykedést sugárzó asszonytestvérünk távozása pótolhatatlan űrt hagyott mindannyiunk életében. Adjon neki az Isten csendes pihenést egy átküzdött, tartal-

mas élet után.

Szeptember 8-án Bicskén részt vettünk a Vitézi Rend 1920 ünnepi vitézi avatásán, ahol a ceremóniát vitéz József Árpád királyi herceg, a Vitézi Rend főkapitánya végezte a Szentháromság templomban. A négy történelmi egyház képviselőjeként kértek fel az ünnepségen való részvételre és szószéki szolgálatra.

Szeptember 15-én részt vettünk a Hagyományőrző Népdalkör megalakulásának 40. évfordulóján tartott ünnepségen. A dalkör tagjai húszévi ittlétünk alatt sok ünnep, rádiós, tévés felvételen, közvetítésen besegített a gyülekezeti éneklésbe. Egy ideig, amíg belefért időnkbe, mi is tagjai voltunk a dalárdának.

Beköszöntött ősziünk további tennivalóiban is, reméljük, velünk lesz az Isten, és megsegít minden törekvésünkben. Lelkesen készülünk a hódmezővásárhelyi templomunk újjászentelésére 23-án, majd az Őszi Hálaadás ünnepére, amikor három helyen úrvacsorázunk, és Gyulán még két ifjú is konfirmálni fog.

Balázsi László lelkész

Kedves Emlékező Gyülekezet! Tisztelt Szülők! Diáktársaim!

A szó igaz értelmében újra elszaladt egy esztendő. Ahogy futnak az évek, mi mindannyian közelebb kerülünk álmaink, vágyaink megvalósításához. Évről-évre új arcok jelennek meg köztünk a régiek mellett, és a végzősök elmennek, hogy felépítsék életüket. Modern korunk Kőműves Kelemenjeként új Déva-várak falait emeljük, akár az égig. Van úgy, hogy amit rakunk délig, leomlik estére, amit rakunk estig, leomlik reggelre.

De nekünk nem szabad meghátrálni, mi vagyunk az Élet gyermekei. Emelkedett lélekkel gondolunk ma arra az ifjúra, akinek délceg várbástyája leomlott, és nem lehetett már újra felépítenie. Az ő emléke buzdít minket fáradhatatlanul dolgozni, felelősségteljesen menni a pályánkon, nem hajladozni, mint a gyenge nádszál jobbra-balra, nem kapkodni

erre-arra, mindig azt lesve, hogy honnan milyen hasznunk származik.

Isten segít megszűlni álmainkat, kitűzni céljainkat, adja a lelki és szellemi tehetségünket, amelyekkel megvalósíthatjuk önmagunkat. Ebbe a közös munkába állnak be szereteteink támogatásukkal, mellettünk való állásukkal, féltésükkel, gondoskodásukkal.

Ebben a küzdelemünkben vesz részt a Zs. Nagy Lajos Hunor Emlékalapítvány anyagi támogatásával, buzdításával, értünk való imádkozásával és emlékeztetéssel. Legyen ezért hála és köszönet mindenkinek, akiket illet. Eredményes tanulással, komoly munkával igyekszünk az értünk vállalt és meghozott áldozatot visszafordítani.

Adjon Isten erőt, egészséget a Szülőknek, a Gyülekezet minden tagjának, nekünk pedig sikeres tanulmányi évet.

Kovács Gréta Tünde gimnazista

110 éves a füzesgyarmati egyházközség

Beszámolónkban jeleztük a nyári nagy ünnepünket, amely egyházunk életében az egyesítés után a legnagyobb esemény volt, és a legnagyobb visszhangot váltotta ki mindenfelé, és nem csupán azért, mert Dr. Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke megtisztelte jelenlétével (beszéde a lapunkban olvasható).

Ez alkalommal nem eseményleírást adok át a Tisztelt Olvasónak, mert erről a gyülekezet születéséről 10 évvel, 20 évvel ezelőtt tartott ünnepeink alkalmával beszámoltunk. Külön füzetet jelentettem meg saját költségen, a média, sajtóorgánumok is beszámoltak a kis gyülekezet megalakulásáról, de főképp heroikus küzdelemről, azért, hogy a 110 év alatt megmaradjon itt, a minden korban, ma is, minden nehézség ellenére.

Szóljon tehát, a „De hogy is volt?” helyi és szomszédos lap tudósítások szerint, amelyek nem voltak ugyan unitárius-szimpatizánsok, de az eseményeket tényyszerűen közvetítették.

Bajor János lelkész, a gyülekezet alakulásának 50. évfordulóján így vezeti be Gálffy Kálmán, korondi származású unitárius lévita-tanító kis kiadványának feljegyzései és saját kutatási eredményei alapján:

„1900-ban meghalt Füzesgyarmat mélyen érző lelképásztora, Szilágyi Márton. Halála után két esztendőig volt üresedésben a lelkészi szék. Nem tudták betölteni, mert a gyülekezet minden pályázó esetében csalódottan állapította meg, hogy a szívük és lelkük nem ezt akarja, hanem többet, másabbat. 1901-ben Hódmezővásárhelyen az egyházmegye jelölőbizottsága ülést tartott június 14-én. Megbeszéléseik tárgyát képezte a füzesgyarmati lelkészi állás betöltése. Nem hagyhattak egy ilyen jónevű gyülekezetet pásztor nélkül, különösen akkor, mikor látniok kellett azokat a pattanásig feszülő erőket, melyek a hívek nyájában hatásukat éreztették. 17 pályázó adta be kérését a bizottságnak, melyek alapján a következőknek fogadták el jelentkezését: Kovács Károly, Mészáros Lajos, Diószegi Mihály, Szabó Mihály, Bod Ferenc, Csák Aladár, Kovács Gusztáv, Dobos Ferenc, Csapó Péter, Osváld Kálmán, Budai János, és Kun Béla lelkészek.”

Tovább az említett sajtóorgánum, a Szeghalom Vidéki Hírlap tudósításaira támaszkodunk, azt idézzük: Az 1901. július 14-i számban olvashatjuk:

„Tegnap hirdették ki a füzesgyarmati lelkészválasztás eredményét, mely szerint megválasztották Kovács Károly, egri ev. ref. lelkészt 422 szavazattal Kovács Gusztáv 381 szavazatával szemben. A választás nagyon izgatott hangulatban folyt le. Hír szerint a kisebbségben maradt párt meg fogja a választást fellebbezni.”

Az 1901. november 24-i Hírlap erről számol be:

„Füzesgyarmat községből 100 tagú küldöttség tisztelt

Kiss Áron ev. ref. püspöknél. A küldöttség vezetője, Fehér László elmondta a püspöknek, hogy a község nincs megelégedve Kovács Károly lelkész megválasztásával, kinek júniusban vesztegetéssel, osztályelleni izgatással sikerült lelkésszé lennie. A küldöttség tagjai kijelentették, hogy ha a püspök a lelkészt át nem helyezi, 400 család áttér az unitárius hitre. A püspök megígérte, hogy vizsgálatot indít.”

De nem történt semmi érdemleges, a püspök igérete eredménytelen volt. 1902. július 6-án így ír a Hírlap:

„Füzesgyarmaton a papválasztási mozgalmakból kifolyólag tömegesen szándékoznak az unitárius vallásra áttérni. Már 45 egyén kapta meg a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyháztól a felvételt tanúsító igazolványt. A fölvettek mind a legjobb módú birtokok közül valók, úgyhogy a 45 áttért kb. 140 negyed telek birtokot képvisel, s ez a nagy összeg kimarad az ev. ref. egyház adóalapjából. Most már – mint hírlik – belenyugodtak volna a papválasztásba, illetőleg a megválasztott pap ellen nem lett volna kifogásuk, csak a két izgató és korteskedő tanító megbüntetését kívánták volna. Az egyházmegye a büntetést ki is róttá, az egyházkerület azonban felmentette őket. Újabb békítési kísérletnél a hívek megpróbálták kérni a nevezett tanítók megbüntetését, de rideg elutasítást kaptak. Ez még inkább elkeserítette őket, úgyhogy most még többen jelentkeznek a kitérésre...”

A Hírlap 1902. augusztus 3-i száma írja:

„Füzesgyarmat gazdaközönségének túlnyomó többsége, 125 család, múlt hó 27-én felvette az Unitárius hitet. Elhagyta az igaz magyar vallást 125 jószándékú, sárréti magyar, megszűnt kemény és vastagnyakú kálvinista lenni. A nyugalom és béke után áhítozott e 125 család. Kitért, s hitet cserélt, mert lelke nyugalomát, mint református, egyházában fel nem találhatta, legalábbis a füzesgyarmati egyházban nem. Labancverő protestáns ősök unokái. Nagy lelki megrázkódtatáson kellett, hogy átesse nek. Nem kis dolog ám az, szakítani a dicső múlttal. Megtagadni azt a vallást, amely összeforrott a magyar haza önállóságával, függetlenségével... Múlt hó 27-én már kora reggeli órákban Homoki F. Lajos, jó módú fiatal gazda udvarán jött össze a disszidensek tisztességes sokasága, mintegy 250-300 lélek. A férfiak napbarnított, nyílt, de komoly arcúak, az asszonyok tekintetéből mintegy leolvasható volt az a lelki tusa, a kínos lelki küzdelemnek az a nyoma, amely a közelmúlt idők eseményeiből letagadhatatlanul visszamaradt. A hatóságot Csánki Dezső főszolgabíró képviselte. Mint érdeklődők jelen voltak: Fejér László, Beke Albert, Koppányi György, ifj. Papp Lajos, Koppányi Gyula, Bod Antal, Tolcsvay Lajos, stb. Az egyházközség megalakítása Istentisz-

telettel kezdődött. Zoltán Ferenc, mezőberényi unitárius kántor vezetésével fél 10 órakor Isten szabad ege alatt felhangzott a gyönyörű zsoltár: A Sionnak hegyén Úristen... Az éneklő közönség bátor, de alázatos magatartása, s buzgó éneklése tiszteletet parancsolt. A máskor oly hangos parasztudvart az ottlévők ünnepélyes érzése szent helyé avatta. Éneklés után Ádámossy Gábor, hódmezővásárhelyi unitárius lelkész mondotta el rövid, de buzgó imáját. Ima után Józsan Miklós, budapesti lelkész prédikációja következett. A tartalmas és ügyesen kidolgozott beszéd lebilincselte a hallgatók figyelmét: '... őrizzék meg az igazságot és ápoljátok a barátságot...' Szónoki beszédében nem aknáztá ki – elég tapintatosan – a zűrzavaros közállapotot. Mégis sokaknak szemében felcsillant a bánat, a fájdalom, de a lelki megnyugvásnak is egy-egy könnycseppje."

Alljon itt egy másik forrásból a Duna-Tiszamenti egyházkör esperesének, későbbi kolozsvári püspök, felsőházi tag beszédének egy része:

„Istennek hívei! Kedves hallgatóim! Testvéri szeretettel üdvözöllek titeket Istennek szabad ege alatt, e vendégszerető család házas telkén. Ez alkalommal először hirdetem nektek az Urak Urának Igéjét, a Jézusnak egyszerű evangéliumát. Teszem ezt annál nagyobb lelki örömmel, miután úgy látom, hogy a zsoltár magasztos dallama és az ima hathatós ereje már megnyitották az utat, amely a ti szívetekhez vezet. Amit én most tinektek mondani akarok, annak összhangban kell lennie azzal a sajátságos lelkiállapottal, amelyben mindannyian vagytok, akik közelebbről az unitárius hitelvek szolgálatába szegődtek... Vezet a magyarok Istene minket is. Több mint ezer éve harsan a harci kürt a Kárpátok ormán. Előáll a vezér, diadalmas Árpád. Ősi jogaira hivatkozva megszállja rónáinkat és bérceinket, birtokába veszi Attila örökét. S eközben mintha ismételt hallanók az égi szózat biztatását: 'Ne félj, kicsiny sereg, mert tetszett a ti Atyátoknak, hogy adjon nektek országot!' (Luk. ev. 12,32.) Kicsiny sereg vagytok ti is. Alig pár százan. Hazánk szentesített törvényeinek oltalma alatt követtétek kebeletekben a hit és lelkiismereti szabadság szent vágyódását. Gyülekezetté alakultok a mai napon. Gyülekezet vagytok ettől a perctől fogva, akiket nem a számarány, hanem az elvek hűsége és igazsága szerint ítél meg a jó Isten és minden hívő lélek. Az ország, amelybe léptek, nem ismeretlen. Útjai nem járatlanok. Törvényei ott vannak szátokban és szívetekben. A mi hitvilágunknak nincsenek titokzatos rejtelmei, nincsenek csodatételei, a mi egyházunk nem egyedül üdvözítő, de vallásunk nemes egyszerűsége kielégíti úgy a gondolkozó értelem, mint az érező szív kíváncsiait. Tekintetek az egyszerű székelő népre, mely a hitjavítás óta, több mint 300 éven át úgy ragaszkodott hozzá, mint a hű gyermek az édes jó anyjához. Tegyétek ezt ti is, füzesgyarmati kedves híveink! Legyen ez a lelki világ, amelyet hitelődeinktől örököltetek, tinektek is, mit a jó Istentől kívánunk, mint mindnyájunknak, a békeességnek, az

igazságnak és a szeretetnek országa. Ezt a hármass birodalmat óhajtom ma nektek megmutatni. Ezt a birodalmat, amelynek csak egy uralkodója van: az egy örök élő igaz Isten... Kövessük Jézus példáját, a békeesség, igazság és szeretet országának, ennek az örök evangéliumnak hirdetésében és gyakorlásában. Nem fog el akkor a félelemnek, szolgátságnek lelke. Mi az istenfiúságnak lelkét vettük, áldjuk érte a mi szerelmes Atyánkat buzgó szívvel örökkön-örökké. Ámen."

„Istentisztelet után Gyáni András korelnök elnöklése alatt alakult meg az Egyházközség. Tisztviselőül választottak egyhangúlag: gondnok: Gyáni András, algondnok: Gacsári András, pénztárnok: Homoki Imre, jegyző: Csák János, egyházfi: legifj. Bálint Lajos, a keblitanács tagjai lettek: Bökfi János, Gyáni Zsigmond, Homoki F. János, Sári József, V. Nagy Gergely, Turi István, Nagy István, Gidai Sándor és Hajdú István. Megválasztott tisztviselők az esküt letették. Egyházi adó címen, önkéntes ajánlat folytán 625 korona lett előjegyezve. Intézkedés tétetett még aziránt is, hogy már most szeptemberben unitárius népiskola állíttassék fel..."

De ilyen romantikusan szép volt minden? – fogalmazódhatik meg minden olvasóban a kérdés. Hát nem. 1902. augusztus 10-én egy bizonyos Csák István neve alatt megjelent egy támadó írás (református teológiát végzett írhatta, mert egy falusi gazdálkodó nem lehetett ilyen dolgokban járatos!), amely többek között így fogalmaz:

„... az unitárius vallás szertartásai mindenben megegyeznek a reformált vallás szertartásaival. Dogmailag azonban nem. Nem, mert az unitáriusok a Krisztus istenségét nem ismerik el. S itt látjuk a bökkenőt... noha az unitárius vallás törvényesen bevett hitfelekezet, s a törvény a protestáns vallások közé számítja, a keresztyén hitfelekezetek nem ismerik el keresztyén vallásnak. Nem, mert a keresztyének magukat Krisztusról nevezték el, az unitárius vallás pedig a Krisztus és a Szentlélek istenségét tagadja. Ami valláshoz szokott, s eddig oly híven ragaszkodott népünk, ezt a fontos lépést elhirtelenkedte, jól nem gondolta meg, s nem gondolták meg következményeit. Most felhevült állapotban, a szertartásaiban eddigi vallásukkal megegyező hitfelekezetbe könnyen áttértek. Majd meglátjuk a megpróbáltatások között..." – írja a rosszmájú „krónikás”. Valóban jöttek rettenetes idők, megpróbáltatások, nem csak a háborúk, a rendszerváltások, hanem legtöbbször a „testvérfelkezetek” részéről.

Annak ellenére, hogy a fentebb felsorolt alapító atyák, és a későbbi templomépítő ősök leszármazottainak szinte híre-hamva sincs e hitetlen régióban, a Viharsarokban, mégis Isten akarata folytán megértük a 110. születésnapot! És lesz Isten akarata szerint folytatás, ha megfogyva is bár, de törve nem! Egy év múlva a templomépítés 110. évfordulójának ünnepelésével folytatjuk. Úgy legyen!

Összeállította: Balázs László lelkész

Füzesgyarmati hittanosok első nyaralása

Augusztus 13-15.

Nagy izgalommal vártuk a kirándulást. Mikor a Lajos bácsi vezette busszal elindultunk, csodálatos szép tájakat láttunk az Alföldtől a Duna-kanyarbeli, Verőce melletti Magyarbuckán lévő unitárius nyaralónkig.

Köszönjük az egyháznak és Zoltán Csaba gondnoknak az ingyenes szállást!

Útközben Laci bácsi sokat mesélt az útmenti, helységek történetéről, és sok minden egyébéről.

Estefelé érkezünk meg Magyarbuckára, a szálláshelyünkre. Birtokba vettük a házat, kipakoltuk a ruháinkat, élelmiszereinket, kirándulási kellékeinket. Grétával és Lolával elmentünk sétálni, bejárni a terepet, ismerkedni a környékkel ezen a csodálatos, fenyves- és lombhullató erdőben megbújó vidékkel. Fáradtan jöttünk vissza, egy jó vacsoráztunk, majd társasjátékokat játszottunk.

Andrisnak nagyon tetszett a galambgazdaság, gyakran odament a „lakásukhoz”, szólították őket. Leмент többször a patakhoz is, ahol az erdő kezdődik, a nyaraló telkének végében.

Másnap Zebegénybe mentünk, megnéztük a csodálatos Kálváriát, felmentünk az eréklyés országúszólóhoz, ahonnan leírhatatlan panoráma nyílt a Dunára. Onnan Nagymarosra mentünk, ahol nagy élmény volt átmenni a Dunán komppal és Visegrádon szétnézni.

Nekünk, gyerekeknek nagy élmény volt a nyári bobozás. Visszajövet a Lósi völgyben megnéztük a híres Kárpát-Haza Templomot, amelynek építéséhez az egyházunk is hozzájárult, és felszentelésében ott volt Laci bácsi is Marika nénivel. Megható volt bemenni ab-

ba a búzaszem és kemence alakú istenházába, ahol imádkoztunk és énekeltünk.

Élményektől roskadozva értünk haza, ahol nagyon éhesen fogtunk neki a szalonnasütésnek. Napközben ettünk ezt-azt, fagylaltot, ropiztunk, de a finom szalonnával semmi sem ért fel. Egyik-másik darab igen megsült, de kormosan is fantasztikus íze volt. Olyan is volt, amelyik nyersebb maradt, de éhesek voltunk, mint a farkasok, és mindent elfogyasztottunk. A jól megégett, megszenesedett sütőpálcákat is megettük volna!

Még volt sötétedésig hancúrozás, labdázás, aztán tanítottuk egymást társasjátékokra.

A „szolgálatosok” rendesen csörömpöltek az edényekkel a mosogatásnál. Lajos bácsi megjavította a konyhai lefolyót, mert az nem akarta elnyelni a vizet.

A következő nap Vádra kirándultunk. Annyi látnivaló volt, hogy nem fért volna bele megnézni egy hét alatt sem. Csak egy részét láthattuk ennek a kedves, szép városnak. Sétáltunk a Duna mel-

lett, kagylókat gyűjtöttünk elhozni emlékébe. Andris egy egész kicsit talált, amit vízbe tett, de aztán a szállásunkon „megoperálta”, hogy megnézze, hol terem az igazgyöngy. Nem talált semmit! Nagy volt a csalódása.

Szabó mama a segítségekkel már előző este előkészített egy finom pörköltet. Hazatérésünk után mindenki nekiállt krumplit hámozni, és akkorát ettünk, hogy alig tudtuk a pakolást elkezdni. Elindult a porszívó, a felmosók, a seprők egy-egy jógyerék kezében (a felnőttek aztán kisegítették őket), hogy csillogó rendet hagyjunk magunk után.

Fájó szívvel vettünk búcsút fényképezések után ettől a csodálatos helytől, még a megkondított Barabássy-féle harang is megszirtott. Jövőre is szeretnénk jönni, de Laci bácsi kikötötte, hogy csak jutalomként lehet ez, a szorgalmas hittan- és templomlátogatásért, a gyülekezet életében való hűségért, részvételért. Igyekezni fogunk...

Korcsok Klára Eszter

Köszönjük az önkormányzatnak az ingyenes utat, valamint az egyháznak és Zoltán Csaba gondnoknak az ingyenes szállást!

Alföldi Unitárius Búcsú

Füzesgyarmat, 2012. július 8.

*Főtiszteletű Megbízott Püspök Úr!
Tisztelt Ünneplő Gyülekezet!*

Tisztelettel köszöntöm Önöket, és köszönöm, hogy meghívtak ide, maguk közé, ebbe a családias hangulatba, gyülekezetük alapításának 110. évfordulóját ünnepelni.

Amikor Önökhöz készülődtem és az unitárius egyház közel négy és fél évszázados történetét olvasgattam, eszembe jutott, hogy Kölcsey Ferencnek van egy kedves, találó képe a történelemről. Családhhoz hasonlítja, ahol a bölcs öreg atya maga köré gyűjti az ifjabbakat és elmeséli életét. Egy idő után az újabb nemzedék már nem csak hallgató csupán, hanem átéli, magáénak tudja, és átadja az elődök történetét. Mindaz, ami valaha fontos volt, most már velük is megtörtént. Az apa harcai az ő harcaik, az apa öröme az ő örömük.

Úgy érzem most, ebben a gyülekezetben, hogy az Önök közössége is valahogy így éli át, így adja tovább a saját történelmét. Így mondják el mindig az apák a fiaiknak a régiak tetteit, így járja át a múlt az újabb és újabb nemzedékeket.

Kölcsey jól tudta: a történelem veleje valójában nem az, ami megtörtént, hanem amit az emberek gondoltak és mondtak róla. Hiszen megőrzött múltunk története sokat elárul arról, hogyan látjuk magunkat, és amit magunkról hiszünk, az számottevően befolyásolja tetteinket.

Babits ezt a velünk élő, minden pillanatunkban ránk ható, valamennyi ősünk múltját tartalmazó időt nevezi teremtető időnek.

Ugyanis az igazság az, hogy a jövőnket – a saját magunk és a közösségeink jövőjét – alakító döntéseink sokkal kevésbé a gazdasági vagy világpolitikai fejleményekben keresendők, mint a saját lelkületünkben. Az, hogy milyen lelkülettel vágunk neki a napnak – keserű szívvel, magunkba fordulva, lehorgasztott fejjel, vagy pedig önbizalomtól dagadó kebelrel, felemelt tekintettel, tetterre készen, ötletekkel és erővel tele – az nagymértékben függ attól, hogy milyennek látjuk magunkat, családjunkat és nemzetünket.

A Magyar Unitárius Egyház története a legjobb példa arra, hogy ami a földrajzi Magyarországtól elvétel, a szellemi Magyarországnak mindig a része maradt.

Jól tudjuk: az idő nem jár visszafelé. Ami 92 esztendővel ezelőtt megesett velünk, az nem tehető meg nem történné. Ám az ország és az egyház feldarabolásával a lelkünket nem szabdalták szét. Hiszen a családot, a lelkiismereti, hitbéli közösséget és a nemzetet nem felbontható szerződések, jogi és gazdasági szá-

lak tartják ideig-óráig egyben, hanem szoros érzelmi kötelékek, melyeket a hosszú távú kudarc nemhogy nem ronszol szét, de még meg is erősít. A közös szenvedés, a megpróbáltatás, a hátrátétel erősebb kapcsolás, mint az öröm. Nemzeti emlékeinkben a gyász becsebb, mint a sajnos ritkán adatott győzelem, mivelhogy kötelességeinkre figyelmeztet, közös erőfeszítésre ösztönöz. Talán ezért is maradtunk meg nemzetként, immár a határon túli magyarokkal meg erősödve, talán ezért is maradtak meg Önök, magyar unitáriusok, hitükben rendíthetetlenül.

Igen, kedves barátaim, mert a haza ott van, ahol az emberek szeretik azt a helyet, ahol élnek. Ahová tartozunk, s ami hozzánk tartozik. Ahol az emberek nem vágnak világgá, vagy ha mégis, akkor biztosan tudják, hogy idővel majd biztosan. Nem áhítozzák a másét, nem hódolnak be távoli, gazdag hatalmak imádatának.

Haza ott van, ahol sok-sok emberöltő óta ugyanazon a nyelven szólítjuk meg egymást. Ahol magyarul mesélünk mesét, magyarul éljük a mindennapot, magyarul-makacsul ragaszkodunk a tájhoz, ahol magyarul hirdeti az ígét a lelkészünk kis templomunk gyülekezetének. Ezt a hazát nem lehet lecserélni, kiosztani, elárulni, vagy pénzre váltani, hiába is rajzolják át akárhányszor a határokat.

Ám a haza ott is van, ahol az együtt átélt múlt átmelegíti a jelent, és a közös célok a szétfutó gondok százai és ezre fölé emelkedve egyesíteni tudják a kö-

zösséget, egyesíteni tudják az egész nemzetet.

Mert a nemzet nem csupán közös múlt, közös nyelv, közös kultúra. Mindettől még oldott kéveként hullana szét, ha nem lenne kötelék, amelyik egybefűzi: a közös élet folytatásának szándéka, akár sikereket, akár kudarokat is szenvedünk el együtt.

A nemzet léte mindennapos népszavazás, mint ahogy az egyén léte az élet folytonos igénylése. Igen, kedves barátaim, a közös élet igénylése, az összetartozás, amely képes meghatványozni a nemzet tagjainak a teljesítményét külön-külön és egyben is.

Tisztelt Ünneplő Egybegyűlte!

„Íme ez a haza, mely gyermekségem álmaiba, mely ifjú és férfi korom érzelmeibe lángvonásokkal szövő szent képét!” – írja a már idézett Kölcsey Ferenc Naplójában, majd így folytatja: „...e hazáért szenvedett Hunyady hálátlanságot és üldözést; a hazáért rohant Szondi a halálba; e hazáért patakzott a Zrínyiek vére, e hazáért választott sok nemes önként számkivetést, szerelemből fosztván meg magát attól, a mihez élte minden boldogságát kötötte.”

Majd nekünk szegezi a kérdést: „S te mit fogsz érette tenni? Mit fogsz tenni most, midőn álmok helyett, való pálya nyílik előtted? Lesz-e erőd létre hozni az ideákat, mik 20 év óta boronganak kebledben? Lesz-e bátorságod szembeszállani minden akadállyal, mik új, az ismeretlen pályázó utat ezerfelől elzárják?”

Lám csak, nemzeti imádságunk alkotója már közel 180 évvel ezelőtti írásában pontosan tudja és fel is teszi a helyes kérdést, nekünk pedig ma, hét nemzedékkel később is meg kell rá adnunk a megfelelő választ. Te mit fogsz a hazáért tenni, ha álmok helyett való pálya nyílik előtted? – írja.

És mi – folytatván a gondolatmenetet – együtt milyen terveket szövünk a jövőre? Most, hogy a kettős állampolgárság lehetőségének a megadásával jogilag is egységes lett újra a magyarság, most, hogy kiragadtuk hazánkat a múlt örvényéből, megvédtük a nemzetközi tőke több hullámban indított támadásaitól, milyen nagy, közös célokat tűzünk ki, melynek megvalósítása ismét felajzza és feszessé teszi a kedvetlené és bátortalaná tett magyar lelket, újból fegyelemre és erőfeszítésre sarkallja?

Tisztelt Ünneplő Egybegyűlte!

„Amily ritkák azon percek, melyek egyszerre átalakítják az embert, mégis minden embernek adatnak olyan fordulópontok, amelyektől kezdve egészen új életet kezdhetne, s főleg jobb irányba indulhatna” – írja Széchenyi István a Naplójában. Majd így folytatja: „mert hisz a mindenségben a jó mégis sokkal hatalmasabb a rossznál. Ezeket a pillanatokat én az újjászületés pillanatainak nevezem. Ugyanazt észlelhetjük oly nemzetek életében is, melyek még emelkedésre képesek!”

A legnagyobb magyar, Széchenyi István jól tudta, hogy új életet kezdeni, jobb irányba fordulni, ismét felemelkedni csak úgy lehet, ha vannak az életünk-

nek olyan kapaszkodói, amelyek eligazítanak bennünket.

Nos, bizonyára akadnak jó néhányan, akik feltesszik a kérdést: vajon mibe kapaszkodhatnak Önök, lehet-e egyáltalán szerepe a magyarság gyökeres megújításában az Önök unitárius gyülekezetének?

Nos, a válasz egyértelmű igen, és a legbiztosabb kapaszkodási pont a jövő. Nekünk ugyanis nem az a feladatunk, hogy a kontinens fölül megpróbáljuk elfűjni a sötét fellegeket, sokkal inkább az, hogy mindannyian felkészüljünk a válságot követő évekre, és az elsők között, együtt, közös erőfeszítéssel tudjunk elrugaszkodni.

„A remény és türelem jegyében kivetett horgonyt kedveli az Isten” – ez volt Bethlen Gábor fejedelem zászlójának egyik felirata.

Azt hiszem, mindannyian tisztában vagyunk az-
zal, hogy talán semmi máshoz nem szükségeltetik akkora bátorság, eltökéltség, hidegvér, mint a remény és türelem jegyében a szelek, orkánok, időnként vadul csapdosó hullámok ellenében pusztán megállni és horgonyt vetni. Horgonyt vetni, a messzi horizontra emelni a tekintetünket, és bizakodni.

Ennélfogva, a meggyőződésében és társaiban bízó ember számára nincs is felemelőbb érzés, mint amikor a vihar elvonultával azt látja: ezerszám ringanak mellette a legkülönbébb bárkák, hajók, csónakok, néha bizony lélekvesztők. És végül, de nem utolsósorban, annyi év ködben és távoli partok közelében folytatott hajózás után immár mellette ring az anyahajó is, hiszen Magyarországnak immár olyan kormányója van, amelyik mindenkinek segítséget, támaszt, biztonságos kikötést kínál.

Engedjék meg tehát, hogy befejezésül köszönetet mondjak Önöknek, amiért kitartottak mellettünk, kitartottak saját maguk, egyházuk mellett, mertek a remény és türelem jegyében magyarok maradni. Kérem Önöket, ne szedjék fel a horgonyt, kapaszkodjunk bele közösen a nehéz időkben, és ne féljünk kifizéteni a vitorlát, amikor végre nekünk kedvező szelek érkeznek! Isten áldjon mindannyiunkat!

*Kövér László
országgyűlési képviselő, házelnök*

Dr. Barabássy Sándor fogadja az egyház ajándékát.

Édes, drága jó anyánk!

Nincs még egy nemzet a világon, mely ilyen gyönyörű szóval illetné az életet adó testet és a benne lakozó lelket: ÉDES-ANYÁM. Nem attól igazán szép a szó, ahogy kimondjuk. Gyönyörűsége azokban az önzetlen cselekedetekben rejlik, amelyeket az a személy tesz értünk, akinek szeretete végtelen a gyermekei irányába, a mi irányunkba.

Nincs önzetlenebb ember, mint a mi édesanyánk. Nincs nála erősebb, s nincs önála gyengédebb lélek. Nincs nála minket, gyermekeket jobban szerető szív.

Életet adni nehéz. Ők mégis életet adnak nekünk, mert életet adni nemcsak nehéz, de édes és nemes is. S e nehézségeikért cserébe, miket életünk kivívásával okozunk, gyengédséget és végtelen szeretetet kapunk.

Testükből válunk testté, lelkükből leszüünk emberek. Mi még tudomást sem szereztünk a világról, melybe anyánk oltalmazó testéből oly hirtelen csöppenünk, s ők már többet tettek értünk, mint mi egész életünk során tehetünk majd öregekké.

Lágyan dobbanó anyai szív, mely alól elindulunk. Elindulunk életünk hosszú, rögzös, örömeiben és csalódásokban gazdag útjára. Olyan út ez, mely során hol zöldellő fűben, tarka virágok között, napsütötte égbolt alatt, hol pedig sötét, félelmetes fenyevesek-

ben járunk, egészen addig, míg nem utunk végére érve megpihenünk. Csak egyetlen ember van mindannyiunk életében, aki ezen az úton végig kísér minket. Valóban végig. Az édesanyánk.

Ők karjaikban hordoznak minket. Ott ülnek gyermeki ágyunk mellett. Ülnek, s csendben mosolyognak reánk, míg mi álmaink tengerén hajózunk, vagy épp sírják álomba magukat, ha láz gyötöri törékeny testünk.

Anyánk keze táplál minket, mi pedig gyorsan cseperedünk. Először totyogunk, majd szaladunk, s anyáink boldogsággal elöntött arccal, lelkesen szaladnak utánunk, hogy el ne essünk. Együtt nevetnek velünk önfeledten, és együtt sírnak velünk keserűen.

Óvodába, iskolába járatnak minket. Időt és fáradságot nem kímélve, szorgalmasan csomagolják reggelinket. Segítenek tanulni, ha kell. Jó tanácsokból kifogyhatatlanok, ha nem tudjuk mitévők legyünk. Bízgatós szavakkal adnak át nekünk színtiszta lelküknek mérhetetlen erejéből, ha néha elbuknánk. Hajunkba túró, munkától érdes kezeiknek puha simogatása ad erőt utunk folytatásához.

Lassan felnövünk, s talán el is távolodunk édesanyánktól, de tudjuk, igazi otthonra csak az ő

karjaiban lelhetünk. S térjünk haza bármikor, édesanyánk meleg ölelése leveszi vállunkról fáradságaink roppant súlyát.

Mindvégig tudjuk, rettegünk tőle, és egyszer bekövetkezik, az út, amiből a mi utunk is ágazik, a végéhez ér. De még ekkor is – ha édes drága jó anyánk eltávozna, vagy ha már eltávozott tőlünk – tudnunk kell, hogy ők onnan fentről is óvják egész életünk legnagyobb kincsét, gyermekeik életét.

Szeretet és gyűlölet, barátság, szerelem, öröm, bánat és megannyi érzés mind egyre mennek. Csak jönnek, hogy aztán elmenjenek. Egyetlen érzés van, mi egész életünk során velünk van, az édesanyai szeretet, mely édebb és értékesebb minden földi javaknál.

Mindezért mi sem adhatunk egyebet, mint szeretetet édesanyáinknak. Nem tartozunk neki mással mindezért, csak gyermekei hálaikkal.

Szerencsés vagyok, hisz most is láthatom őt, s ő is néz rám, könnyes szemekkel. Boldogság ül remegő ajkán. Megszólítom őt: édesanyám! Most engem is boldogság tölt el, mely semmihez sem fogható. Igazi boldogság ez, olyan igazán mélyre hatoló. Ezen a napon pedig boldog gyermek mit kívánhatna mást, „csak” annyit: Szeressük az édesanyáinkat!

Csordás Gergő

Pálffy Tamás Szabolcs

Anyám örök

Édesanyám, néhai Pálffy (Palla) Erzsébet székelykeresztúri orosz-román nyelv és irodalom szakos tanárnő elhalálózása 6. évfordulóján.

testedben hordoztál szíved alatt
méhedben éltem őszt telet tavaszt nyarat
templomban voltam már akkor is benned
ima ének mellé írás könyv kellett

igent mondtál rám apámmal együtt
születés szentségét közösen vesszük
vágytam e világra több százada már
pallák és pálffyak élet és halál

ölelkezik bennünk jelenünk jövőnk
székelyföld szívében legyen sok erőnk
szövetségre lépni komolyan hinni

szolgálatban élni fáklyaként égni
önfeláldozással másokért élni
szenvedések után Istenhez térni

Anyák napja Szegeden

Az anyák napi istentisztelet egyik legszebb ünnepünk. A gyülekezet tagjai ilyenkor szép számmal megjelennek. Áhítatos szívvel hallgattuk a tiszteletes úr ünnepi beszédét, melynek alapigéje János evangéliuma 19. rész 26-27. verse volt. Az anya szeretete biztonságot ad. Karjai nem fáradnak el az ölelésben. Elengedi gyermekét, de mindig visszavárja. Áldás, hogy meg tudja osztani szeretetét.

Az istentisztelet ilyenkor a gyermekek szereplésével végződik. Az idén Bohr Panka és Bohr Marietta kedves tavaszi dalokkal köszöntöt-

te az édesanyákat és a nagymamákat. Gábor Hajnalka pedig a „Minden édesanyának” című írást adta elő. Mindegyikük piros rózsát adott édesanyjának.

Az ünneplés a közeli cukrászdában ért véget, ahova lelkészünk jutalom fagyizásra meghívta a szereplőket.

Vitálisné Miklós Éva

Gábor Hajnalka

Bohr Panka és Marietta

Ökumenikus zsolozsma a Mindenszentek templomában

Egy kedves meghívásnak tetünk eleget ez év augusztus 30-án. Etlinger János, a már bejáratos, lassan hagyományossá váló csütörtök esti ökumenikus zsolozsmára hívott bennünket, pécsi unitáriusokat is.

Amint a helyszínen elhangzott rövid tájékoztatóból kiderült, ez alkalommal a Pécsi Disputa emlékére szervezték az esti imádságukat.

A szép számmal megjelenő érdeklődők és hívők előtt pár szavas ima-részleteket olvastak fel a katolikus, görög-katolikus, szerb katolikus, metodista, baptista és unitárius papok, lelkészek.

A bencés-imarend stílusában tartott zsolozsma pár perc-óra erejéig a gregorián imádkozás hangulatát hozták vissza a török korban Pécsen több felekezet által birtokolt templom falai közé. Az imarend után egy kis meglepetéssel is szolgáltak a házigazdák, hiszen

részleteket olvastak fel

Etlinger Mihály - a PTE Magyar tanszékének tanulója - nagyon érdekes, adatokkal teletűzdelt tanulmányából Bogáti Fazekas Miklós életéről és tevékenységéről. Amint az előadó kiemelte, 1582-től mintegy 2 évet töltött e templom falai között a ma még méltánytalanul alig ismert, talán első magyar nyelvű Bibliafordító, valamint számos irodalmi mű szerzője. A jelenlévők között az Unitárius Egyházat Máté Ernő lelkész és jómagam képviseltük.

Bandi András

Nagy Norbert atya házigazdai minőségében köszönti a vendégeket.

I. Debreceni Székely Nap

Az unitarizmus nyitottságának és az Erdélyt Járók Közhasznú Egyesület kulturális küldetésének szerencsés találkozása a 2012. június 9-én első alkalommal megrendezett Debreceni Székely Nap. A hagyományteremtés szándékával életre hívott rendezvényre a debreceni unitárius imaházban és az ahhoz tartozó udvarban került sor.

„Ez a táj ébredő öntudattal,
enyémnek vallja magát.”

Szilágyi Domokos

A Debreceni Unitárius Egyház-
község és az EJKE által megfogalmazott közös cél: megmutatni Erdély jelenidejét és azokat a múltbeli értékeket, melyek építőkövei lehetnek, a minden bizonnyal viszontagságokkal teli, ugyanakkor nagyon sok lehetőséget rejtő jövőnek. A Székely Nap alapvető koncepciója, hogy a vallás, a hit erőt adó keretei között az erdélyi irodalom és más művészeti ágak megmutassák értékeiket, továbbá, hogy bizonyos programok reflektáljanak, hozzászóljanak a mindenkori, aktuális erdélyi és erdélyi vonatkozású történésekhez.

Az erdélyi és az Erdély felé szeretettel, érdeklődéssel forduló emberek számára szervezzük a rendezvényt, melyre az idei első alkalommal is szép számmal jöttek érdeklődők.

Röviden érdemes áttekintenünk a nap fontosabb történéseit. Unitárius istentisztelettel vette kezdetét a programsorozat, a szószéki szolgálatot Balácsi László mb. püspök és Pap Gy. László debreceni tiszteletes végezte. Ezt követően Csíki József, a DUE gondnoka köszöntötte a résztvevőket és röviden szólt a Székely Nap küldetéséről, a DUE és az EJKE együttműködésének fontosságáról.

Az egyesület bemutatását követően Papp Anikó fotóművész és Kuti Zoltán fafaragó kiállítását ajánlottuk a vendégek figyelmébe, ismertetve a művészek ars poeticáját. A debreceni Vox Antiqua kamarakórus, Kiss Csaba művészeti vezető vezényletével az erdélyi népdalok motívumait felhasználó kórusművekkel kápráztatta el a jelenlevőket. A társaság igen rangos eredményekkel büszkélkedhet és hatalmas repertoárral rendelkezik. A nap folyamán két igen nagy ívű előadást hallgathattunk, először Török István olthévízi tiszteletes taglalta a család fontosságát napjaink társadalmában, majd Buzogány Csoma István nagyváradi tiszteletes fejtette ki az erdélyi autonómiával kapcsolatos véleményét.

Az erdélyi írók és költők műveiből összeállított irodalmi mozaikban délelőtt és délután is nagyon szép és megszívlelendő gondolatok, gyönyörű lírai és prózai sorok szólaltak meg. Az összeállításban Jékely Zoltán, Szilágyi Domokos, Bágyoni Szabó István, Kacsó Sándor, Ady Endre, Kovács András Ferenc, Áprily Lajos és Csíki András versei mellett Kós Károly, Tamási Áron, valamint Wass Albert írásai hangoztak el.

Érdemes az előadókról is szólnunk, mert Miske László Jászai Mari-díjas színész és Tornyai Gábor színész mellett az EJKE amatőr versmondói (Dr. Kukovecz Barbara, Kirs Mónika, Dr. Czíkora Renáta) is szerepet kaptak. Versek zenei kísérettel is felcsendültek, Szabó Ádám és Szabó András – immáron sokadszorra – bizonyította tehetségét, amikor is Csíki András megzenésített verseit adták elő. Az énekelt versek sorában Ba-

lácsi László és Balácsi Mária – akik nagyon hosszú ideje tolmácsolják az erdélyi költészet legjavát – szebbnél szebb művekkel szórakoztatta a közönséget.

Az ebédszünetet követően Dr. Kiss Balázs érdekesítő és igen részletes ismertetőjét hallgathattuk meg Pap Gy. László Ébredések a Zsidó-hegy árnyékában című könyvéről, melyben a szerző szülőfalujának, a székelyföldi Szentábrahám egyházközségének történetét dolgozta fel.

A délután folyamán kezdetét vette a kürtöskalács-sütés, és azal párhuzamosan az EJKE Ki tud többet Erdélyről című interaktív vetélkedője, melyben nyolc csapat mérte össze a tudását.

A nap végén elültettük a Hargitáról hozott kicsi fenyőfát, mint az Olthévíz-Nagyvárad-Debrecen testvérgyülekezeti kapcsolat megerősítésének szimbólumát. Felcsendült a székely himnusz, elhangoztak a záróbeszéd és a debreceni tiszteletes záróimájával áldást kért a rendezvény jövőjére és mindenkire, aki jelenlétével, segítségével hozzájárult az I. Székely Nap sikeres lebonyolításához.

2013 júniusában ismét találkozzunk, egy szellemiségéhez ragaszkodó, azonban nagyobb léptékű rendezvényen. Az EJKE szeretné bevonni erdélyi és anyaországi partnereit a Székely Nap programjába, megtalálni azokat a támogatókat, akik mögé állnak egy nem hivalkodó, ugyanakkor tartalmas, pontos célokat megfogalmazó eseménynek.

A www.ejke.hu oldalra folyamatosan töltjük fel a helyszínen készült fotókat és hanganyagokat.

Cs. A.

Mozgalmas időszak van a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség életében.

Június 4-én, a Nemzeti Összetartozás napján ünnepi megemlékezést tartottunk a templomban a közeli Semmelweis Szakközépiskola diákjaival együtt. A tanulókat Szent-Iványi Ilona lelkész nő köszöntötte, majd az iskola hallgatói műsorral emlékeztek, Horváthné Kászón Ilona unitárius tanárnő szervezésében. Az ünnepségen Palatka Zolika ifjú hívünk harangozott, majd délután Molnár János templom-gondnok húzta meg a harangot.

A gyülekezet lelkésze nyolc gyermeket készített fel a konfirmációra, melyre június 10-én, vasárnap került sor. Hét ifjú állt készen, hogy ünneplőbe öltözve bizonyoságot tegyen unitárius hitéről. A templom zsúfolásig megtelt erre az alkalomra, a szülők és a presbiterek feldíszítették a templomot. Az ifjakat Szent-Iványi Ilona kérdezte ki a Kátéból, Szász Adrienne lelkész nő imádkozott és az ünnepi szószéki szolgálatot Kászóni József belvárosi lelkész végezte. Az ünnepség után a szülők és a gyülekezet összefogásából szeretetvendégség volt a gyülekezeti teremben.

A konfirmandus fiatalokkal televíziós unitárius ifjúsági műsor készült, melyet a lelkész nő írt és tanított be a gyermekeknek, az adást június 17-én közvetítette az m1 csatorna.

A gyülekezet lelkésze, gondnoka és Tóthné Erdő Mária gyülekezeti munkatárs részt vettek a kolozsvári

egyházegyesítő zsinati és főtanács ülésén, június 28-30. napokon.

A sok öröm mellett, szomorúan tapasztaltuk, hogy július 12-én hajnalban betörték a gyülekezeti terembe és templomba, jelentős rongálási és lopási kár érte az egyházközséget, melyet a biztosító – sajnos – csak kis részben térít meg. A lelkész és a pénztáros aznap éjfélig őrizték a templomot és várták a helyszínelőket. Majd a következő napokban néhány presbiter és hívünk segítségével sikerült rendet rakni és kitakarítani. A presbitérium elsődleges feladatának tekinti a templom és a benne lévő értékek védelmét.

Július 15-én, az istentisztelet után rendkívüli közgyűlésre gyűltek össze a hívek, melyen meghívás alapján véglegesítették dr. Szent-Iványi Ilona lelkész nőt a pestszentlőrinci lelkészi állásba.

A hiteles jegyzőkönyvből idézzük a határozatot:

„A közgyűlés megállapítja, hogy a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség Szász Adrienn lelkész nő távozása (2009. év február 1. napja) óta lelkészhiánnyal küzdött egészen 2011. év október hó 15. napjáig, amikor Szent-Iványi Ilona, doktori tanulmányait befejezve, püspöki megbízással átmeneti időre szolgálatot vállalt. Mivel a megbízás 2012. június hó 30. napjával lejárt és az állás betöltése az egyházközség elsőrendű érdeke, a közgyűlés alapos vita után egyhangúlag (egy tartózkodás mellett) a következő határozatot hozza:

A presbitérium 2012. június 24-

én megszavazott ajánlását elfogadva, a közgyűlés a megüresedett lelkészi állást MEGHÍVÁSSAL kívánja betölteni és felkéri dr. SZENT-IVÁNYI ILONA lelkész nőt, hogy a meghívást fogadja el, a lelkészi szolgálatra szóló meghívás elfogadásáról tegyen írásban is beleegezhető nyilatkozatot, majd a püspöki kinevezési okmány birtokában, beiktatását követően állását foglalja el és tisztségét az egyházi törvények szerint lássa el. A testület kifejezi azon meggyőződését, hogy dr. Szent-Iványi Ilona képesítése, több mint 20 éves gyakorlata és tudományos fokozata, a hívek körében meglévő ismertsége és népszerűsége biztosíték arra, hogy hivatását egyházközségünk javára eredményesen gyümölcsöztetni tudja.”

A pestszentlőrinci templomos ingatlan tulajdoni helyzete:

Nemrégiben derült ki egy tulajdonlap kikérése során, hogy az 1929-ben a Magyar Állam által adományozott pestszentlőrinci telek nem került tulajdonjogilag egyházunk birtokába. 1936-ban az ingatlanra a hívek szép templomot és gyülekezeti termet építettek. Azóta ez a templomos ingatlan ad otthont a lőrinci és környékbeli híveknek.

Egyházunk elnöksége azonnal intézkedett, és ennek eredményeképpen született meg az alábbi határozat:

2012. évi CXIV. törvény Az állami vagyonnal összefüggő egyes rendelkezésekről:

„Az Országgyűlés az állami vagyonnról szóló 2007. évi CVI. törvény 36. § (1) bekezdése alapján úgy rendelkezik, hogy az állam tulajdonában levő Budapest, XVIII. kerület, 665-ik utca 151167 helyrajzi számú ingatlan ingyenesen a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete (1055 Budapest, Nagy Ignác u. 2–4.) tulajdonába kerüljön hitéleti és közösségi célokra. A tulajdonváltás ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére alkalmas szerződést az állam nevében a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt. köti meg.”

Dr. Szent-Iványi Ilona

A „nyolcak csoportja” a portlandi egyházközségben

2012. július 15. de 10 óra és 11,10 közötti hetven percben

Azzal a nem titkolt szándékkal írom ezt a beszámolót, hogy fiatal barátaim is bekapcsolódhatnak majd ebbe a folyamatba, hogy ők is kedvet kapnak majd mind a heten egy-egy rövid, pár mondatos visszaemlékezés megírására arról a valamivel rövidebb háromhetes tartózkodásról, amit együtt töltöttünk Oregon és Washington államokban július harmadika és tizenkilencedike között. A megnevezett időszakban testvéregyházközségünk meghívására mi látogattuk meg őket az Úrnak 2012. boldog esztendejében.

A fenti bevezető mondatból is kiténik az, hogy részemről nem akar ez egy élménybeszámoló lenni, annál is inkább, mert már kettőt megírtam fülöp-szigeteki és ausztráliai utazásommal kapcsolatban. Most rajtuk lenne a sor azzal, hogy valami hasonló beszámolóval hozakodjanak elő. Visszaemlékezéseim arra engednek következtetni, hogy bőven lenne miről írniuk nekik is, az ott együtt, vagy külön-külön töltött idő emlékéiről.

Még két gondolat azzal kapcsolatban, hogy a „nyolcak csoportja” megnevezés, amit a címben használtam egy „plágium”, amit a „hetek csoportja” elnevezéstől kölcsönöztem. 1995-ben Kanadában járva ismerkedtem meg velük és munkájukkal. Ez egy „open air” elnevezésű festőcsoport, akik kísértetiesen hasonlítanak a nagybányai-akról elnevezett csoportosulás tagjaira. Mi, ellentétben

velük, nyolcan és nem heten vágunk neki a távoli nagyvilágnak.

Végül egy mondatban arról, hogy ha ez a rövid ismertetés nem akar élménybeszámoló lenni, akkor mire vállalkozik a továbbiakban? Arra, hogy egyetlen egy napra, illetve azon belül 70 percre irányítsa a figyelmét az olvasónak. Arra az istentiszteletre, amelyet a nyolcak tagjai tartottunk portlandi testvéregyházközségünkben, a megnevezett napon.

Alulírott számára jubileumi kirándulás volt az ideje. Abból a szempontból, hogy először, pontosan húsz évvel ezelőtt utaztam az Egyesült Államokba, az Öböltérséghez tartozó San Jose-i gyülekezetbe. Azt követően még többször. Ha nem tévedek, ez volt a tizennegyedik alkalma annak, hogy az ország valamelyik államában jártam.

Ünnepi beszédemben is szóvá tettem ezt az eseményt a hallgatóság számára. De erről kicsit bővebben majd az alábbiakban számolok be. Addig is tartsuk a kronológiai sorrendet az istentiszteleti rend alapján.

Az istentisztelet kezdeti időpontja a nyári időszakban unitárius-univerzalista testvéreinknél de. tíz óra, ellentétben az őszi-téli-tavaszi időponttal, amikor vasárnaponként két istentiszteletet tartanak de. 9 és 11 órától. Templomuk a nyár kellős közepe ellenére is tele volt. Körülbelül 400 (!) személy jött el aznap a templomba.

Ez egy olyan különbség köztünk és köztük, amire érdemes odafigyelni. A mi egyházközségünkben

a nyári istentiszteletek alkalmával illik kimenteni a híveket, ha túl kevesen vannak.

Ők, ellentétben velünk, akkor is járnak templomba, ha tombol a nyár, ha „csak” nyári gyakornok lelkész, vagy nyugdíjas lelkész tartja a szolgálatokat. A vezető lelkészt a nyári hónapokban szabad többhetes nyári szabadságra engedni.

Amint a másodpercmutató a 10-es számjegyet elérte az istentisztelet kezdetét vette a prelúdiummal. A zongoránál Koncz Eszter konfirmándus ült, aki mindannyiunkat elbűvölt nagy empátiával előadott muzsikájával. Ezt követte a csengő megszólaltatása, amely elmélyülésre, kontemplációra figyelmeztette a jelenlevőket. Ezt általában egy világi gyakorolja alkalomról, alkalomra. Ezt követte egy olyan pár mondatos szöveg, amelyben a jelenlevők elmondták magukról hitbeli identitásukat, hovatartozásukat, és azt, hogy ők unitárius-univerzalisták.

Majd a kehely meggyújtása következett. Ez egyben jelképe az unitárius-univerzalistáknak a tengeren túl. Olyasmi a jelentősége, mint nekünk az unitárius címer. Ennek fényéhez, melegéhez járulva ki bánatát, ki pedig örömét oszthatta meg a jelenlevőkkel.

A következő mozzanata az ünnepi istentiszteletnek az volt, amikor a presbitérium részéről is elhangzott egy rövid köszöntő a jelenlevők felé.

Majd a bevezető következett, amelyben hallgathattuk a Hozzád megyek Uram, hozzád közel... (57.) című énekünket. Mindezt Dimény Zsuzsanna fuvola, Dimény András cselló játékának kíséretében. Szólót énekelt egyházközségünk egyik régebbiről ismert barátja, Patrick Scoffield, aki magyarul énekelt a szép éneket a jelenlevők nagy örömére.

A gyülekezettel együtt énekeltük a 347. számú, Gather the Spirit kezdetű kezdőéneket. Majd egy részponzórium felolvasása következett, amelyet ebből az alkalomból Dávid Ferenc egyik írásából választottak, és amely része az ún. Grey Hymnal-nak, az amerikai énekeskönyvnek. Ezt a liturgus olvasta, majd annak különböző részeire a gyülekezet közösen válaszolt. Ez volt az 566. olvasmánya az említett énekeskönyvnek: God is One = Egy az Isten!

A doxológia helyén a minden unitárius és unitárius-univerzalista által jól ismert ének állott: a Spirit of Life (Isten lelke) amelynek szerzője Carolyn McDade lelkész.

A minden nemzedékek története részénél Cathy Cartwright termett a szószéken, aki bevezetőjében arra kérte az ő jobb és bal oldalán helyt foglaló kétszáz-kétszáz embert, hogy két csoportra oszolva tegyenek hitükről vallást. Visszaidéztette ez által a régi idők hitvitáit és annak emlékét, amikor trinitáriusok és unitáriusok hitvitákon próbálták eldönteni azt, hogy Isten személyéről, az üdvösségről, a szentháromságról ki mit gondol, és kinek van igaza állításaiban. „A hit Isten ajándéka” idéztük Dávid Ferenc egykori vallásalapítónk kedvenc bibliai helyét, amelynek alapján mindenki állást foglalhatott saját hite mellett. Naná, hogy pillanatokon belül, ki-kik magának követelte a teljes igazságot, és arról győződött meg, hogy neki van igaza. Oly jól sikerült az improvizált hitvita, hogy alig lehetett visszaállítani az istentisztelet folytatásához a rendet.

Ezt követően egy másik ismerős ének hangzott el a gyülekezeti közösségben: „From You I Receive, To You I Give...” (402.).

A perselypénz begyűjtése a liturgiai középpontba és a liturgiai idő közepébe került az ők kultúrájukban, aminek a begyűjtése valamivel több, mint öt percet jelentett, a jelenlevő négyszáz személy részéről, és aminek a háttérébe orgonajáték volt. Ebből az alkalomból a zongoránál Tim Márton ült, aki egy Liszt darabot játszott (Consolation III.). Ha eddig valaki közömbösen vett volna részt az istentiszteleten, akkor most szem nem maradt szárazon – szoktuk mondani néha túlzott értelmezésben – úgy adta elő a fent nevezett

művet Marty (Marci) – ahogy őt az amerikaiak nevezték. Számomra a legtöbbet érő könnycsepp az énekvezér asszonyé volt, aki nagy büszkeséggel tekintett féltve őrzött zongorájánál játszó Tim Marcira. Óriási taps volt mindannyiunk részéről az ő jutalma.

Majd a kontextus felolvasása következett. Ebből az alkalomból alulírott Balázs Ferenc egy másfél oldalas írását jelölte ki olvasmányának, amit egyenlő részre osztottunk ki magunk között, így mindenkinek jutott 4-5 mondat Az én hitvallásom... című írásból.

Majd az előadóművészetet kitűnően gyakoroló Szenté Nicolett volt a szószéken a következő pillanatokban, aki Shakespeare Színház az egész világ... címen közismert írásából adott nagyon profi módon és magas szinten. Az egymás felé forduló tekintetekből azt a kérdést olvastam ki: tényleg magyar-e ez a kislány, aki ily módon bánik Shakespeare szép anyanyelvével? Büszke voltam, hogy ennek a nyolcak csoportjának ott és akkor ő volt a

legprominensebb tagja.

Majd a 391. sz. derekasének eléneklése következett. Az imát Tom Disrud lelkész mondta ez alkalomból, amit a csendes ima követett.

Majd ismét Patrick Scofield (bariton) énekelt, ez alkalomból nem egyedül, hanem Mel Downie Robinson (szoprán) kíséretében. A megszólaltatott mű címe: Life has Loveliness to Sell. (Szerzője: Penny Blake.)

A következő húsz perc a homiliáé, a prédikációé volt. Érdekes módon az összesen hetven percből csak húsz percet tartott, ellentétben a mi istentiszteleti rendünkkel szemben, ahol az idő nagy részét a prédikáció tölti ki. Ezt Kászoni József budapesti lelkésztől hallgathatták a jelenlevők, aki beszéde alap gondolatául bibliai tanítást választott, János evangéliuma 14,15-ből idézve. A bevezetőben szó volt arról, hogy hányszor próbálkozott a szónok különböző stílusgyakorlatokkal amerikai szolgálatait alkalmából, míg végül is Marilyn Sewell (a gyülekezet volt lelkésze) azt a tanácsot adta számára, hogy ne az amerikai standardnak akarjon megfelelni, hanem azt gyakorolja és úgy, amit otthoni egyházközségében is tesz.

Az istentisztelet ott is egy rövid záróimával fejeződött be, akárcsak itthon, amit követően a gyülekezet angolul és magyarul is elénekelte a Székely áldás című éneket, a két vezető lelkész pedig ennek a szövegével áldotta meg a jelenlevőket: Hol hit ott szeretet, hol szeretet ott áldás...

Végezetül a jelenlevők Brahms Magyar tánc akkordjaira vonultak ki a templomból, hogy a vendégeket személyesen üdvözljék, és együtt vegyenek részt egy közös szeretetvendégségen.

Az istentiszteletet követő órákban három autóba osztva fel a csoport tagjait és a vendéglátókat, siettünk a Csendes óceán partjára, ahol két napot töltöttünk Pacific City-ben – de ez már ottlétünknek egy külön fejezete.

*Kászoni József lelkész, alias
Papa Joseph (ahogy kintlétünk
alatt ismertebb voltam)*

Nehéz nekem nem a "hamarosan az lesz az otthonom" szemüvegen át nézni az egész utat, az embereket és az élményeket, de amit ettől függetlenül ki tudnék emelni, az talán az emberek mérhetetlen türelmessége, udvariasága egymás irányt, a lassabb és a szó jó értelmében vett hedonistább életszempilléte.

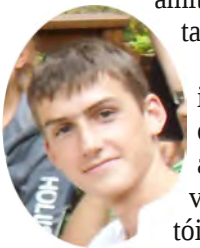
Nagyon tetszett, hogy a mindennapi élettel járó ügyes-bajos dolgok nem veszik el a reggeli boldog ébredés lendületét. Felfogják a problémákat, szembesítik magukat velük, azonnal megoldást keresnek, de mindeközben a jókedvük nem halványul, nem befolyásolja az adott gond negatív irányba a hangulatukat, és ettől általánosságban véve boldogabb, vidámabb társadalom benyomását keltik.

Tetszett, hogy olyan apró örömökre nyitottak, amiket én talán észre sem vettem volna, ha a folytonos együttlét nem nyitja ki az én szemem is ezekre a kis boldogságforrásokra.

Táska Annamária

Ami érdekeset ott tapasztaltam az az volt, hogy a családon és a barátokon belül szinte minden gyerek önkénteskedett.

A fogadó családomnál például a helyi könyvtárban segédkeztek, helyére rakták a könyveket, meg még amit lehetett, megcsináltak.

Kedvenc programjaim közé tartozott az óceánlátogatás, mert az a hely gyönyörű volt, illetve a vendéglátóim elvittek egy 3 napos kempingezésre egy tó mellett. Ez azért maradt meg bennem nagyon, mert, bár lehet, hogy csak jókor voltam jó helyen, de abban a 3 napban nem láttam hogy stresszesek lennének, hogy valami idegesítené őket, ami nálunk azért elő-előfordul egy-egy családi programon. Teljesen ki tudtak kapcsolódni.

Tim Márton

Portlandi utazásunk során rengeteg új élménnyel és tapasztalattal gazdagodtam. Mindazonáltal volt egy, amire örökre emlékezni fogok. A vasárnapi istentisztelet alkalmával lehetőségünk adódott egy kisebb műsorral készülni amerikai testvéreink számára. Én egy klasszikus Shakespeare darabból, az Ahogy tetsziből idéztem. Fantasztikus volt 500 ember előtt angolul előadni. Miután

vége volt a műsor-nak rengetegen jöttek gratulálni és köszönetet mondani az általunk összeállított műsorért. Rajtunk, magyarokon kívül ők is készültek a szokásos vasárnapi műsorral. Lenyűgöző volt a sok színes előadás, az énekek és a külön a gyermekeknek felolvasott vasárnapi mesés történet. Egy igazi közösség, ahol minden vasárnap új emberekkel találkozhatunk. Hihetetlen élmény volt akár két istentiszteleten is részt venni.

Sente Nikolett

Indulás előtt pár nappal izgatott voltam, mivel a világ másik felére készültem utazni, és még csak nem is ismertem az útitársaimat. Budapestről felszállva kissé csökkent a feszültség. Szép lassan megismerkedtem mindenki-vel, és úgy éreztem, hogy ezzel az úttal semmi probléma nem lesz. Mikor Dallasban sikeresen lekéstük a gépet eléggé meg voltam ijedve. Végül épségben, bár kissé hiányosan, de megérkeztünk Portland-be. A család nagyon kedvesen fogadott ahhoz képest, hogy éjjel után picivel érkeztünk meg. Másnap július 4-e, tűzijáték. Bár nem volt olyan nagy, mint itthon az István napi, de megvolt a maga hangulata a dolognak, nagyon élveztem. Az első nap, amit a családdal tölthettem nagyon jól indult, valami elképesztő reggelit kaptam, majd irány az állatkert. Mivel Rachel (a lány, akivel voltam) az állatkertben dolgozott hétfőnként

elég vicces sztorikat tudott mesélni. Egyetlen dolog, amit sajnáltam, hogy a 8 éves angoltudásom cserbenhagyott, és sokszor leblokkoltam, bár így is sikerült megértetnem magam mindenkivel. Sajnos, tovább nincs meg az időrendi sorrend, mivel az egész olyan gyorsan eltelt, és egybefolyik minden. Ami megragadt, az az óceán volt, a fürdés, a táborút, a mályvacukor; a rövid túra a víz-esésekhez; a biciklis kirándulás a városban; a kertészkedés és a kerítésfestés a templomban; a rengeteg vásárlás és persze az általunk szervezett templomi műsor. Sosem léptem fel még ennyi ember előtt. Mikor beszélni kellett elcsuklott a hangom, de mégis mindenki mosolygott. Ez tetszett a leginkább Amerikában: az emberek közvetlensége és kedvessége. Magyarország sosem lesz ilyen, itt az számít, hogy hogy nézel ki, hogy hogy beszélsz és hogy honnan jöttél... Amúgy óriási élmény volt ez az utazás, talán sosem jutok el többet oda, de egy életre szóló emlékként maradt meg bennem.

Koncz Eszter

Az indulás előtt nagyon izgatott voltam, mivel ez volt első utazásom Amerikába. Az odaút nem volt zökkenőmentes, a Dallas-i reptéren lekéstük a csatlakozást, miközben mindannyian jóízűen ettük a BBQ szendvicseket. Portland és környékén töltött két hét számomra felejthetetlen emlék. Teljesen más emberekkel találkoztam, mint itthon, és persze rengeteg gyönyörű helyen jártam. Fantasztikus volt a túra az óceánpartra, és nagyon megdöbbsentünk, amikor egyszer csak odajött hozzánk egy magyar ember a parton. A Mount Hood is lenyűgöző volt, ahol a nyár közepén is sokan síeltek. Szerencsére nagyon kedves volt a fogadó családom, és rengeteg új dolgot láttam és tanultam meg tőlük. Bármikor szívesen visszamen-nék oda, akár még több időre is.

Fábry Zsombor

Beszámoló a Gondviselés Segélyszervezet 2012. évi közgyűléséről

A Gondviselés Segélyszervezet 2012. augusztus 14-én Kolozsváron tartotta az erdélyi és a magyarországi tagozatainak első összehívott közgyűlését. Az Egyházi Képviselő Tanács üléstermében a Segélyszervezet közel húsz munkatársa tanácskozott, ugyanakkor a gyűlést néhány meghívott is megtisztelte jelenlétével.

A közgyűlést Szombatfalvi József, az anyaszervezet elnöke és Zoltán Csaba, a magyarországi tagozat vezetője nyitották meg, majd Bálint Benczédi Ferenc püspök fejtette ki alkalmi gondolatait. A meghívottak köréből a Segélyszervezet két kiemelt partnerszervezetének képviselői üdvözltek a jelenlevőket: Popa Ilona az OD-FIE társelnökeként, Kiss Olivér pedig az Erdély Mentőcsoporthoz tartozó médiafelelősékként értékelte az eddigi szervezetközi együttműködésünket.

A jelenlét számbavételével a közgyűlés megalakult, majd meghatározta a tárgysorozatot. A leg részletesebben tárgyalt napirendi pont az anyaszervezet és a területi fiókok tevékenységi jelentéseinek értékelése volt. Ennek alapját a vezető tisztségviselők által összeállított éves tevékenységi beszámoló képezte, amelyet az elnökség előzetesen elküldött a Segélyszervezet munkatársainak, akárcsak a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsának. A megvitattott jelentést és a pénzügyviteli beszámolót a közgyűlés egyhangúlag elfogadta. A következőkben a közgyűlés körvonalazta a Segélyszervezet működésének irányvonalait és kijelölte a

közeljövőbeli szervezetfejlesztési tennivalókat, amelyek végrehajtásával az elnökséget bízta meg. Ezután a Segélyszervezet hitelvi alapvetésének elfogadása következett. Eszerint a Segélyszervezet küldetése: a szükségben és bajban levők segítése, s ez által az egyház ember- és közösségszolgáló hivatásának kiteljesítése. A Segélyszervezet működésének unitárius teológiai-eszmei alapjait körvonalázó szakmai anyag szerzője Székely Kinga Réka, a Magyar Unitárius Egyház hitélet-fejlesztési és missziói előadó tanácsosa.

A Segélyszervezet új alapszabályának megalkotása előtt a közgyűlés meghatározta a szervezeti keretábra alaptényezőit. Eszerint a Gondviselés Segélyszervezet anyaszervezetének kerete egyaránt magában foglalja az erdélyi területi szervezeteket és a magyarországi fiókot, amelyek működését közös vezető testületek (országos közgyűlés, elnökség, illetve felügyelőbizottság) irányítják és felügyelik. Emellett a területileg (egyházkörönként vagy megyénként, illetve egyházközösségenként vagy településenként) létrejövő fiókok saját vezető testületek által szervezik és irányítják működésüket. A közgyűlés által egyhangúlag elfogadott alapszabály meghatározza a Segélyszervezet jellegét és céljait, működésének és szervezetének alapelveit, szerkezetét és szabályait. Az új alapszabály elfogadásával az erdélyi és a magyarországi egyházrészek közelmúltbeli (2012. június 28.) újraegyesüléséhez hasonlóan a közgyűlés megteremtette a segélyszervezeti tevékeny-

ség egységes Kárpát-medencei szervezeti keretét és szabályait.

Az utolsó napirendi pont alatt került sor a Segélyszervezet elnökségi és felügyelőbizottsági tagjainak megválasztására – hároméves megbízási időszakokra –, valamint főtanácsi képviselőjének kijelölésére. A választás eredményeként a Segélyszervezet vezető tisztségviselői: Szombatfalvi József elnök (lelkész, ny. esperes, Székelykeresztúr), Zoltán Csaba alelnök (közgazdász, a Start Garancia Zrt. vezérigazgatója, Budapest), Szabó László ügyvezető elnök (lelkész, Kolozsvár–Szind). Az elnökség további tagjai: Orbán Árpád (mérnök, a Civitas Alapítvány székelyudvarhelyi irodájának igazgatója, Székelyudvarhely), Rác Norbert (lelkész, Kolozsvár), Simó Sándor (lelkész–esperes, Homoródjánosfalva) és Székely Kinga Réka (lelkész, az Unitárius Lelkészek Országos Szövetségének elnöke, Homoródszentpéter). A közgyűlés a következő személyeket választotta a Felügyelőbizottság tagjává: Bartha Alpár (lelkész, Fátfalva), Dr. Hatfaludy Zsófia (gyógyszerész, a Budapesti Unitárius Egyházközösség gondnoka) és Solymosi Alpár (lelkész, Csíkszereda). A közgyűlési választás eredményeként Zoltán Csaba lett a Segélyszervezet képviselője a Magyar Unitárius Egyház Főtanácsában.

Segélyszervezetünk további működésére és munkatársaim életére a jó Isten áldását kérem!

Kolozsvár, 2012 augusztusában

Szabó László

Május 19-én került sor a felújított magyarkúti ingatlan átadására. Az eseményt Kászoni József lelkész és Szenté Mónika nyitotta meg egy áhítattal ill. Biblia-olvasással.

Zoltán Csaba, az ingatlan megbízott gondnoka beszámolt a felújítási munkálatokról és az ingatlan hasznosításához fűzött reményekről, elképzelésekről. Elekes Botond főgondnok méltatta a felújítási erőfeszítéseket, javasolta egy alap létrehozását a további anyagi szükségletek fedezéséhez és kihangsúlyozta: Magyarkút nem a lelkészé vagy az ingatlan gondnokáé, hanem azoké a jelenlévő gyereké, akik ennek a létesítménynek a jövőjét jelentik. A továbbiakban művészi műsorra került sor, melyben ezek a gyerekek is derekasan kivették részüket Léb Erzsébet irányításával (mellékelt képen).

Jubileumi gyermektábor Magyarkúton

Két év kihagyás után idén augusztus 8. és 12.-e között ismét megrendezésre került a magyarkúti unitárius gyermektábor, amely 10. évét ünnepelte. Az idei tábor újdonsága volt, hogy a gyermekek ezúttal már a tavaly Egyházunk tulajdonába került vendégházban, a korábbi Kozma Flóra Leányotthonban laktak. Mivel a tábor létszáma 25 fő volt, a résztvevők körülbelül fele a kertben felállított sátorokban aludt. Mivel a vendégház konyhai kapacitása kicsi, a gyermekek a közeli Magyarokéfalvi Panzió és Erdei Iskola éttermében étkeztek, napi három alkalommal.

Az idei tábor országossá vált, hiszen Budapest mellett Kocsordról, Nemesvámosról és Balatonkeneséről is érkeztek 6 és 14 év közötti unitárius fiatalok. Sok volt a régi arc, akik részt vettek a korábbi táborokban is. Változás abban viszont nem volt, hogy a 2012. évi tábor is Szász Adrienne lelkésznő és Béres Anna vezette.

A kellemes, csapadékmentes időjárás alkalmat teremtett, hogy a foglalkozások nagy részét a szabadban tarthassák. A résztvevő gyermekek változatos programokon vehettek részt. A játékos vetélkedők, versenyek mellett idén is volt számháború a közeli erdőben, akár csak kirándulás – többek között a Nógrádi Várhoz – vagy váci strandolás. Drámajáték és éneklés színesítette a programot, de természetesen nem maradtak el az imádások sem.

Mint minden évben, ezúttal is volt egy bibliai történet, mely keretét adta a valláserkölcsi nevelésnek, és amelyhez az esti beszélgetések is kapcsolódtak. Ezúttal Eszter története volt a tábor központi témája.

Voltak kisgyermekek, akik korábban még nem táboroztak, és kisbát fogódottak voltak az első napokban, de a jó társaságnak köszönhetően ők is hamar feloldódtak, beilleszkedtek a kis közösségbe.

A Barabássy család által adományozott haranglábban lakó, holland hittestvéreinktől kapott harang is sokszor megkondult.

Köszönet illeti a tábor vezetőit, Szász Adrienne-t és Béres Annát, hogy nyári szabadságukat feláldozva foglalkoztak gyermekeinkkel, mellyel pótolhatatlan munkát végeznek annak érdekében, hogy fiataljaink kötődjenek egyházunkhoz, az unitárius valláshoz.

Köszönet jár továbbá a Budapesti Unitárius Egyházközségnek és a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközségnek, hogy 100-100 ezer forinttal támogatták a tábor megrendezését.

A táborról beszámolt az Unitárius Magazin is, melyet az MTV1 augusztus 19-én sugárzott.

Nagyon bízunk benne, hogy jövőre is lesz magyarkúti unitárius gyermektábor, akár több is. A résztvevő gyermekek is ezt szeretnék, úgy búcsúztak egymástól, hogy: „Jövőre újra találkozunk!”

Zoltán Csaba

Várja vendégeit a Magyarkúti Vendégház

A felújított magyarkúti vendégház várja a pihenni vágyó unitárius és más felekezetű érdeklődőket, családokat, baráti társaságokat. A vendégház azokban az időpontokban bérelhető, amikor azt nem használjuk egyházközségi célokra.

A 100 négyzetméter alapterületű üdülő nagy nappalival és két hálószobával, valamint teljesen felszerelt konyhával és fürdőszobával rendelkezik. A házhoz egy 500 négyszögöles, gondozott kert tartozik.

A házban 12 fekvőhely áll a vendégek rendelkezésére, melyből hat emeletes ágyon, négy kihúzható kanapén, kettő pedig francia ágyon.

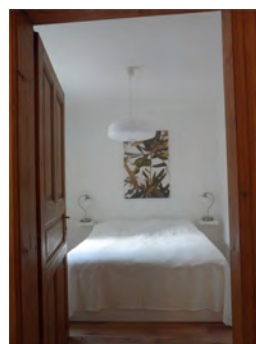
A cirkófűtéssel felszerelt vendégház igényesen berendezett, télen-nyáron lakható.

A ház festői környezetben, a Börzsöny lábánál húzódó völgyben fekszik, néhány kilométerre Verőcétől, mely vasúton is könnyen megközelíthető. A közelben található a tisztavízü Irma-forrás, ahonnan számos túraútvonal indul.

Magyarkút közigazgatásilag az öt kilométerre található Verőcéhez tartozik.

Magyarkút közelében számos turisztikai (természeti és történelmi) látványosság található, mint például Zebegény, vagy a Nógrádi vár. A nagymarosi komppal Visegrád is könnyen elérhető.

Az Irma-forrásnál lévő kisvendéglő házias ételekkel és szolid árakkal várja vendégeit. A legközelebbi vásárlási lehetőség Verőcén van.

A vendégház az alábbi árakon bérelhető (az árak egy éjszakára, az egész házra vonatkoznak).

További információ és foglalás:
Zoltán Csaba, vendégház gondok
+36-30/680-4172, csaba.zoltan@startgarancia.hu

Időszak	Hétköznap (H, K, Sze, Cs)			Hétfőigén (P, Sz, V)			Takarítási díj
	Négy főig	Nyolc főig	Nyolc fő felett	Négy főig	Nyolc főig	Nyolc fő felett	
Január 1. – Május 31.	7.500 Ft	15.000 Ft	20.000 Ft	9.000 Ft	18.000 Ft	24.000 Ft	5.000 Ft
Június 1. – Augusztus 31.	9.000 Ft	18.000 Ft	24.000 Ft	10.500 Ft	21.000 Ft	28.000 Ft	5.000 Ft
Szeptember 1. – December 31.	7.500 Ft	15.000 Ft	20.000 Ft	10.500 Ft	21.000 Ft	28.000 Ft	5.000 Ft
Többnapos nemzeti ünnep idején, szezontól függetlenül	12.000 Ft	24.000 Ft	32.000 Ft	12.000 Ft	24.000 Ft	32.000 Ft	5.000 Ft

A VI. beregi unitárius búcsú rendhagyó volt, mert az indulás az olcsvaapáti bázisról történt, s ezután a vásárosnaményi Eötvös kúria teraszán és udvarán tartottuk a harmadik, negyedik és ötödik sereg-szemlét. Idén a gergelyugornyai bázisvezető udvarán zajlott le az esemény, ökumenikus szellemben.

Bartha Zsuzsanna kocsordi unitárius lelkész osztja a beregi szórványban

Az unitárius szórvány-lelkésznek szolgálata mellett a helyi baptista misszionárius prédikátor is bekapcsolódott az ünnepségbe. Kiemelték az egymásra odafigyelés fontosságát és az egyház születésének ünnepét hangsúlyozták.

Erre az alkalomra készült dr. Nagy Ákos, az UART elnöke ünnepi megnyitója: A mi hitünk alapja a tiszta jézusi hit címmel. Pünkösd ünnepére is megjelent Deák József tiszteletbeli unitárius presbiterünk szerkesztésében az Értesítő (a beregi unitárius szórvány negyedévi tájékoztatója a beregi misszióról). Vezércikke a Megújul a beregi unitárius szórvány vezetősége címmel jelent meg. Ez azért fontos, mivel a közelgő tisztújításra készül a szórvány. A tisztánlátás érdekében kifejti a cikk a leendő presbitérium tisztségeit, s annak feladatait. Először a beregi unitárius szórvány-gondnok teendőit taglalja az írás. Ő a beregi térség missziós munkájáért felel, és őrzi az unitárius szellemiséget (a fiatalok hitoktatását, a katechézist, a felnőtt konfirmáció rendjére

ügyel). A szórványgyülekezet gondnoka összefogja a vásárosnaményi gyülekezetet és ellátja a gondnoki teendőket.

A bázisvezető presbiterek (a várost három térségre osztottuk: a naményi bázis, a gergelyi és ugornyai bázisok. Mindhárom bázis élén egy-egy presbiter tevékenykedik). Az if-

számlál: debreceni, beregszászi, nyíregyházi, miskolci, mátészalkai és helybeli atyafiak. Persze ezek az atyafiak inkább univerzalista, ill. szabadelvű unitáriusok.

Végeredményben a beregi unitárius szórvány összességében ötven főt számlál. A cikk kiemeli, hogy igen fontos feladat a belmisszió beindítása: a régebben leszakadt családok felkarolása, a más kisegyházakhoz (szektákhoz) csapódók visszatérítése, a hiányos hitoktatás miatt elkallódó fiatalok megnyerése a hitünknek igen égető gond.

Ugyanakkor fel kell frissíteni a kocsordi unitárius cigányokkal a kapcsolatot, nem kizárva a fúzió lehetőségét sem.

Mindent összegezve, a cigány-misszióra igen nagy feladat vár. A cigányfiatalok esélyei a Balázs Ferenc Beregi Népfőiskola ténykedésében rejlnek. Pályázatokkal, ifjúsági továbbképzési lehetőségekkel segítenek az itteni cigányfiatal-ság lehetőségein.

Pályázni kíván a népfőiskola a helyi Eötvös kúria felújítására is. Ebben az épületben van a szórvány gyülekezeti terme is. Szeretnénk egy romaközpontot kialakítani a felújított épületben. Sok nélkülözhetetlen helyiség kaphatna itt helyt: unitárius gyülekezeti terem, roma ifjúsági központ, cigány múzeum és különböző irodák.

Felhős Szabolcs

A beregi szórvány delegáció Lakitelken

júsági vezető is egy presbiter, s a gazdasági ügyintéző (könyvelés, pénzbeszedés) is presbiterként ténykedik. Lényegében a beregi szórvány hat fős vezetőségéből áll (természetesen nincs kizárva olyan átfedés sem, hogy egy személy két tisztséget is betölthessen). Végeztül az Értesítő a beregi unitárius szórványról ír egy összesítést. Kifejti, hogy a szórvány két ágon tevékenykedik (az eredeti egységes gyülekezet 2005 után két ágra szakadt).

1. A többségben lévő cigány gyülekezet 1996 után fokozatosan felfejlődött a Dandós Gyula Cigányegylet megalakulásával. A hitüket gyakorló unitárius cigányok száma 40 fő, az alapító 80 főből. Ez a gyülekezet lényegében az alapító generáció gyermekeiből és unokáiból áll. Ők alkotják az aktív gyülekezetet.

2. A kisebbségben lévő alkotók társasága. Ők 2005 után az UART, ill. a Partium folyóirat alkotógárdájából tértek a beregi unitárius szórványba. Jelenleg ez a tagozat 8 főt

Felavatták báró Orbán Balázs, a legnagyobb székely emléktábláját Budapesten

Beszámoló a szerző felvételeivel

„Családdal nem lévén megáldva, a magyar népet tekintem
családomnak és ezt kívánom fő örökösömmé tenni.”

A „legnagyobb székelyre”, báró Orbán Balázs néprajzkutató, író, tudós, polihisztorra emlékeztek 2012. április 28.-án Budapesten, a Kálvin téri református templomban, előtte pedig felavatták emléktábláját a Budapest-Kálvin téri Református Egyházközség gyülekezeti termének külső falán. Az Erdélyi Szövetség által szervezett ünnepségen a „legnagyobb székely” alakját idézte fel Bálint Benczédi Ferenc, a Magyar Unitárius Egyház püspöke mellett számos egyházi és közéleti személyiség. A Kolozsvárról érkező unitárius püspök hangsúlyozta: – Ma hiányoznak a hitben és tudásban erős jellemek, ezért különösen is meg kell becsülnünk Orbán Balázs szellemi hagyatékát, aki nem egyéni karrierből, hanem népe iránti felelősségérzetből végezte munkáját. Rámutatott: – A „legnagyobb székely” ma is figyelmeztet és útba igazít, ma is kútforrás, mert minden magyar felelős minden magyarért.

Balázsi László mb. unitárius püspök-jegyző Dávid Antal: A tanú című, Orbán Balázsról írott regényéből idézett, melyben Orbán Balázs népe iránti szeretetét követhetjük nyomon, amikor a Parlamentben 1890

áprilisában rosszul lett, és nemsokára, 19-én meghalt. Egy legenda szerint, ahogy Mikó Imre írta, nem gyomorrák végzett vele, hanem megmérgezték. A regényben olvashatjuk: „Ne feledjétek el, hogy erdélyinek lenni több munkát és felelősséget jelent... Ha

írsz apáduradnak (kéri azt a segélyezett diákot, aki-nek utolsó ételkészletét is odaadta a kamrájából), tiszteltetem. Írd meg, hogy ültessen egy diófát az emlékemre. Dolgozzatok, hogy legyetek méltó székelyek!”

Balázsi László felidézte a székelyek szent hegyéről, a Hargitáról írt sorait: „E nagyszerű havas zöme az egész Székelyföldet s fél Erdélyt befutó hegyláncolatoknak, onnan, mint középpontból oszlanak szét a hegysorok minden irányba, onnan erednek a völgyeket termékenyítő patakok, ott teremnek a drága bércek, ott tenyésznek a sudár fenyvesek, de annak az ég felhői közé felnyúló tetején szülemlik a vihar, onnan támad a mindent elsodró szélvész és árvíz is, azért a székely félelmes tisztelettel tekint mindig ezen három csúcsos őshavasra, melynek tetejét hó ezüstözi gyakran még akkor is, midőn alatt ért kálást lengetnek a szellő fuvalmai...”

Lengyelfalvát, szülőfaluját „a zöld fák bársonyába foglalt kis falu”-nak nevezi, ahova nagy útjai után külföldről, belföldről pihenni, dolgozni tért vissza. Az anyanyelvén kívül öt nyelven beszélt: németül, angolul, franciául, törökül, görögül. Mindenhol, nagy bolyongásai között feltalálta magát, barátok sokaságát szerezve – mondta a mb. püspök-főjegyző.

Szülőfalujából, szélvész tépte, derékba tört hargitai fenyvesek aljából érkezett Bálint Domokos, aki az ősök szellemét próbálta elhozni egy koszorú formájában, a zöldellő fenyőgallyakban, a fenyő illatában. Az emléktábla leleplezésére gondolva Lengyelfalva küldötte hangsúlyozta: – Tény, hogy Orbán Balázs szelleme él, nagysága nem törpül, hanem lármafaként fellángol úgy Erdély földjén, mint az anyaországban. Bálint Domokos szerint történelmünket, emlékeinket csak úgy lehet továbbadni, ha megismertetjük azokkal, akik még nem ismerik, megízleltetjük keserű, avagy édes ízét, hogy az érlelődjön az agyakban, a szívekben, a keblekben. Ezt a szellemi vonalat követte Orbán Balázs munkásságával. Átlényegülve a nemzet gondjaival, történelmé-

vel, hagyományaival, szokásaival, néprajzával, ezek mentén haladva, mint a szorgos méhecske gyűjtött, megörökítette, megalkotta monumentális művét, a Székelyföld leírását. A legnagyobb székely vallotta: „A nemzetek életképességét és hatalmát ma már nem a nyers erő, hanem a népek műveltségi foka és szellemi fejlettsége szabja meg.” Ennek az emléktáblának kisugárzása legyen jelképe egy újabb feltámadásnak – zárta beszédét Bálint Domokos, aki Orbán Balázs szülőfalujából érkezett.

– Itt az ideje, hogy Kőrösi Csoma Sándor, Mikó Imre mellett Orbán Balázst is egy sorban tisztelje és ismerje meg minden hazánkfia. Itt, az ország szívé-

ben figyelmeztet bennünket, magyarokat a székelység ügyének pártfogására – mondta köszöntő beszédében Bácsfainé Hévízi Józsa történész, pedagógus, az Erdélyi Szövetség elnöke.

Hévízi Józsa előadásában felidézte az emléktábla történetét: – Bokor András mérnök, az Erdélyi Szövetség néhai tagja 2007-ben kezdeményezte Orbán Balázs egykori budapesti lakhelyének emléktáblával történő megjelölését. 2008 szeptemberében Pécsi L. Dániel elkészítette a vörösmárvány táblát, melyet jóváhagyólag zsűrizett a Budapest Galéria. A közben meginduló 4-es metró építése, valamint a református egyház épületeinek felújítási munkálatai máig odázták el a márványtábla feltételét.

Az Erdélyi Szövetség elnöke rámutatott: – Orbán Balázs, a történeti-földrajzi leíró, a néprajztudós, a fotográfus, a közéleti személyiség életútjára emlékezünk. A legnagyobb székely öröksége, s utolsó lakhelyét megjelölő emléktábla most már végérvényesen összeköt bennünket, katolikusokat, reformátusokat és unitáriusokat; hogy egységben tegyünk meg mindent elszakított nemzetrészeink közösségeinek megerősítésére. Évről évre ide visszatérve, számot vethetünk: mire is mentünk?!

Bácsfainé Hévízi Józsa az emléktábla nehéz sorsának részleteibe is beavatta hallgatóit. Mint mondta, két testvérszervezetük: az Erdélyi Múzeum Egyesület elnöke, Dr. Egyed Ákos és a székelyudvarhelyi

Orbán Balázs Közművelődési Egyesület elnöke, Katona Ádám támogatta terveiket, hogy emlékhely létesülhessen a fővárosban, mintegy felkiáltójelként! Lipcsey Ildikó, a tavaly elhunyt történész-kandidátus elnökük a Szeret-Klézsa Alapítvány kurátorával, Dr. Kotis Mihállyal együttműködési megállapodást kötött, amelynek következtében az Erdélyi Szövetség pályázatot nyújtott be az NCA-hoz „a legnagyobb székely”, a néprajzi gyűjtő, az MTA levelező tagja, Marosvásárhely és Berettyóújfalú országgyűlési képviselője utolsó pesti lakhelyének márványtáblával történő megjelölése érdekében, s az így elnyert összegből készülhetett el az emléktábla. Mivel Bokor András 2008. karácsonyán váratlanul elhunyt, az Erdélyi Szövetség tavaly elhunyt elnöke, Erdély XX. századi történetének páratlan kutatója fejezte be az engedélyek bekérését.

Lipcsey Ildikó az emléktábla-állítást így indokolta évekkel ezelőtt: „Orbán Balázs, a néprajztudós, a fotográfus, a közéleti személyiség tudományos munkássága a ma szakembereinek is elsőrangú forrása. Ennek ellenére életével, életművével kapcsolatban számtalan pontatlan adat jelent meg. Munkásságát kevesen ismerik, úgy szülőföldjén, Erdélyben, mint Magyarországon. Az Erdélyi Szövetség szakemberei az emléktábla avatással a hazai és a határon túli tudományos életet és közvéleményt szeretnék tájékoztatni. A székelyudvarhelyi Orbán Balázs Egyesület hívta fel az Erdélyi Szövetség figyelmét arra, hogy feladata és kötelessége közkinccsá tenni Orbán Balázs alkotásait, nem utolsó sorban azért, hogy ráirányítsa a figyelmet arra, hogy milyen történelmi okai vannak a székelység külön fejlődésének Erdélyben, napjainkkal bezárólag.”

Bácsfainé Hévízi Józsa felidézte: – Bokor András a Ráday Levéltárban és a Magyarországi Unitárius Egyház könyvtárában és levéltárában kutatva megellette a dokumentumokat arra vonatkozóan, hogy Orbán Balázs életének utolsó napjait hol töltötte, s a halotti anyakönyvi bejegyzésben pedig az elhalálozás helyét. Milyen is volt Orbán Balázs utolsó lakhelye?

„Valóságos deákos szállás. Egy matrac nélküli ágy, melyen párna helyett utazótáskára hajtotta fejét, takaró helyett pedig mentjét használta; egy rozoga pamlag, szekrény, egy álló fogas, kicsinyke íróasztal a szoba közepén, parányi mosdóasztal és két közönséges faszék – ezek képezték Orbán Balázs bútortát.”

Az Erdélyi Szövetség elnökét Kőrösi Csoma Sándorra, a tibetológia megalapítójára emlékezteti a „legnagyobb székely” puritán életmódja. Párhuzamokat fedezhetünk fel a fáradhatatlan küzdelmekben, kitartásban, a nehézségek áldozatos elviselésében is: „A vonaton harmadosztályú kocsin

utazik, hogy a népet jobban megismerje, aztán rendszerint felfogad egy szekeret, s kiviteti magát valamelyik központi fekvésű településbe. Onnan lóháton vagy gyalogszerrel folytatja útját. Tarisznájába jegyzőkönyvén kívül csak egy kis hideg étket tesz: barna kenyeret, szalonnát, kofa-pecsenyét, retket, hagymát. Meg egy ivópoharat a lépten-nyomon kínálkozó ásványvizek kedvéért.” – írja róla Mikó Imre.

Így készült el tehát az 1868-tól 1873-ig hat kötetben megjelenő leghíresebb munkája: A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi és népismereti szempontból.

Bácsfainé Hévízi Józsa szerint a székelység mai törekvései szempontjából megkerülhetetlen e munka jogtörténeti szempontból is. Orbán Balázs az „Általános előismertetés a székely nép történelméről és jogviszonyairól” című fejezetben, valamint a székek előismertetésében bemutatja az Európában Svájcot leszámítva ismeretlen hagyományt; hogy a szövetséges, mellettünk harcoló népcsoportnak, a székelynek a magyar királyok kollektív szabadságjogokat adtak, amely megvédte őket a jobbágyi helyzetbe való süllyedéstől. „Székelyföldön minden szabad székely (nem jobbágy) épp azon jogokat és szabadalmakat élvezte, mint a megyei nemes, ... s oly döntő befolyást gyakorolt a közügyekre, hogy minden tisztviselőjét, még a szék élén álló főkirálybíró vagy főtisztet is maga választotta, és erre szavazattal és a közgyűlésen szólási joggal bírt az utolsó condás székely éppúgy, mint a főnemes, mert a székely köztársasági szervezet szellemében és politikai értelemben egyenlő volt minden székely...”

Az Erdélyi Szövetség elnöke ezen összefüggésrendszer felfedezését köszönheti Orbán Balásznak, ugyanis őt olvasva világosodott meg benne, hogy ez nem más, mint a székely területi autonómia leírása!

Orbán Balásznak, a Magyar Országgház képviselőtagjául választásának 140., az MTA levelező tagjául választása 125. évfordulója alkalmából állított emléktábla avatón és konferencián ígért hirdetett Páll László református lelkész, tudományos előadásokat tartott többek között Pozsony Ferenc, a Kriza János Néprajzi Társaság elnöke; Török Gáspár, EFIAP fotóművész Marosvásárhelyről, valamint Mandics György író, újságíró.

Az ünnepi esemény kiemelkedő fénypontja volt Tadeus Jaskulski szociológus, a Gazeta Polska bécsi tudósítójának felszólalása, aki a Békemenet Magyarországért lengyel küldöttség vezetője és szervezője volt. Mint mondta, ha a jelenlegi Orbán-kormány elbukna a globalistákkal folytatott küzdelemben a lengyelek is veszítenének, ezért különösen fontos a magyar-lengyel barátság.

Személyes emlékeit osztotta meg hallgatóságával Orbán Réka, Orbán Balásról, dédapja testvéréről. Az emléktábla avatón részt vettek az Érdi Bukovinai Székely Népdalkör tagjai, Kóka Rozália vezetésével, valamint a Szent Margit Gimnázium tanulói.

Végezetül álljon itt Orbán Balázs végrendeletéből néhány sor, aki 122 éve, 1890 április 19-én hunyt el. A „legnagyobb székely”, parlamenti képviselő, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja a következőket írta:

„...amint egész életem küzdelem volt a jóért, az igazságért, a haza üdvéért s miként életemben soha se kerestem önfeláldozó odaadásomért más jutalmat, akként már csak a következetességért is oda kell törekednem, hogy halálomból is némi haszon áramoljék e szegény hazára, melynek egész életem tevékenységét szentelém, földi javaim egy részét, azt a részt, amely leginkább szerzeményem, a hazai közművelődés és a faj megmentés oltárára szentelém, és családdal nem lévén megáldva, a magyar népet tekintem családomnak és ezt is kívánom fő örökösömé tenni...”

Lenti képeken: Bálint Benczédi Ferenc, Pécsi L. Dániel, Tadeus Jaskulski (jobbra), Bálint Domokos, Elekes Botond unitárius főgondnok és Orbán Réka

Klérus kontra világiak

Ebben a vitaindítónak szánt cikkben arról az újból és újból felmerülő, de nyilván, és főként nyilvánosan eddig ki nem mondott kérdésről fogok írni, hogy egyházunkban a klérusé, avagy a világiaké legyen-e a vezető szerep. Másképpen fogalmazva: a püspök, vagy a főgondnok vezesse-e az egyházat, a lelkész, vagy a gondnok irányítsa-e a gyülekezetet?

A kérdés nem alaptalan, hiszen alaptörvényünkben mindkét oldal látszólag egyenlőként szerepel. Hazai egyházunk, Rázmány püspök úr halála óta egyértelműen világi vezetés alatt áll. Megkockáztatom azt a kijelentést is, hogy ez Murvai Samu bácsi főgondnokságának kezdete óta így van már, vagyis bátran tekinthetjük ezt magyarországi gyakorlatnak. Ezzel szemben az erdélyi egyháztestben folyamatos a püspökök elsődlegessége.

A két egyházrész közt ez a különbség megérthetővé válhat, ha figyelembe vesszük történeti

adottságait. A magyarországi egyház, viszonylag fiatal, városi jellegű, és talán azt is mondhatjuk, hogy városiasságra is törekszik minden egyházközségében, függetlenül azok társadalom-földrajzi helyzetétől. Ezzel szemben az erdélyiben a falusi gyülekezetek vannak számbeli többségben, így a legutóbbi időig fennmaradtak a feudális jellegű hagyományok. Ez a különbség egy nagytalánosságban, vagy ha úgy tetszik általánosítva levonható következtetéshez vezet: az erdélyi egyházban a hívek átlagos tanultsági szintje - legalábbis a műkö-

g Az egyházközség anyagi ügyeiért felelősséggel tartozik.

G Felüggyel az egyházközség által használt ingatlanokra.

g A szükséges javítani valókról a presbitériumnak előterjesztést tesz.

G A szükséges javítani valókat végrehajtja.

L Az egyházközség anyagi ügyeire felüggyel.

l Az egyházközség vagyonáért felelősséggel tartozik.

l Kötelezettsége a pénzügyi szabályzat betartása.

l,g Az általa átvett pénzüsszegeket köteles az egyházközség pénztárába befizetni.

g Az esetleges természetbeni juttatások megfelelő tárolásáról gondoskodik.

L,G Az egyházközség pénztárosát ellenőrzi, felette felügyeletet gyakorol, pénztárvizsgálatot rendel el.

l,g Köteles szükség szerint, de évenként legalább kétszer pénztárvizsgálatot tartani. E vizsgálatról a legközelebbi presbitériumi ülésen jelentést kell tennie.

l,g A beérkezett értéktárgyakat, valamint értékeket képviselő okmányokat leltárba veszi.

l Az irattár a gondozásában áll a lelkési hivatalban vagy a lelkési lakásban.

l Köteles az egyházközségi, közgyűlési, presbitériumi ügyvitelt végezni, a határozatokra odafigyelni és azokat betartatni, illetve betartani.

g Az adók bevallásáért és befizetéséért felelős, az egyházközség vagyoni érdekeit e tekintetben is védi.

l Az iktatókönyvet vezeti.

l Az iratokat rendeltetési helyükre juttatja, és a végrehajtás iránt intézkedik.

l Minden kiadmányozott hivatalos iratot és bizonyító erővel bíró okmányt ellát aláírásával és az egyházközség hivatalos pecsétjével.

l Gondozza és őrzi az egyházközség hivatalos könyveit, az egyházközségi, illetve lelkési könyvtárt, továbbá a klenódiumot (az úrasztali kelyheket, poharakat, a keresztlő poharat, stb.), ezekről leltárkönyvet vezet.

l Év végén összeállítja az egyházközség népesedési adatait, s a következő év első napjaiban felterjeszti az EKKT-hoz.

l Az egyházi főhatóságok törvényes határozatait, felhívásait és egyéb intézkedéseit készséggel és pontosan teljesíti.

g Szorgalmazza, hogy az egyháztagok az egyházfenntartói járulékot rendszeresen fizessék.

l Köteles felkutatni a még nyilvántartásba nem vett unitárius személyeket, különös tekintettel az áttelepültekre.

l Kezdeményezi, fenntartja és ápolja a külföldi testvér-egyházközségi kapcsolatokat.

l Elkészíti az évi lelkési jelentést az egyházközség vallási életéről a közigazgatásáról és vagyoni helyzetéről is jelentést kell készítenie és azt a következő év február 15-ig felterjesztenie az EKKT-hoz.

dési rendet ma még meghatározó hagyományokat tekintve - alacsonyabb, mint a teológiát végzett lelkészeké. Ezzel szemben Magyarországon, különös tekintettel a budapesti dominanciára, ez a különbség már koránt sem olyan egyértelmű. Akár ebben is láthatnánk a két egyházrész különböző gyakorlatának magyarázatát.

Ami engem illet, ebben a – remélem hamarosan kibontakozó – vitában a világi oldal primátusát fogom hangsúlyozni. Ezt nem azért teszem, mintha nem lennének ellenérveim vele szemben, hanem azért, mert Dr. Lőrincz Ernő egyházjogással, kedves barátommal megegyeztünk, hogy a kérdésben felmerült nézetkülönbségeinket az egyház szélesebb nyilvánossága elé tárjuk, és eddigi beszélgetéseink során ez a szereposztás alakult ki köztünk. Ő pedig várhatóan a klérus vezetésbeli elsődlegessége mellett fog érvelni. Gondolatainkat egyrészt azért tesszük közzé, hogy magunk is tanuljunk az észrevételekből, másrészt, hogy elősegítsük azt a folyamatot, amelynek végén remélhetőleg világosabbá válnak az egyházi vezetők, lelkészek, egyháztagok szándékai, lehetőségei

egyházunk fenntartásában, megerősítésében.

Kezdjük az egyszerűbb végén, az egyházközségekkel. Első észrevételem, hogy Alaptörvényünk szerint egyházközségi hatóságoknak a közgyűlést, és a presbitériumot tekintjük. Mindkettő elnöke egyházi részről a lelkész, világi részről a gondnok. Itt hiába is keresnénk bármelyikük elsőbbségére történő utalást. A hatóságokon kívül szó esik még tisztségviselőkről: lelkész, gondnok, énekező, pénztáros, presbiterek, jegyző, világi hitoktatók és a templomgondozó. A számos tisztségviselő egyike tehát a gondnok, másika a lelkész. Itt sincs rangsorolás. Ha azonban megnézzük a kettő feladatkörét, világossá válik, hogy a lelkész lelki-szellemi vezető, míg a gondnok a világi vezető. Álláspontom szerint ez már világosan utal a köztük fennálló egyházszervezeti rangsorra. Az egyházközségek létének célja a lelki, vallási tevékenység. Ennek szakmai, tartalmi oldalát a lelkész biztosítja. Ugyanakkor, mint szervezetnek illeszkedniük kell az általános társadalmi keretrendszerbe. Ilyen területre esnek a gondnok privilégiumai. Hasonlatosan talán úgy fogalmazhatnánk,

hogy a gondnok a színházigazgató, a lelkész pedig a rendező. Természetes, hogy a rendező az igazán alkotó, a közismertebb személy kettejük közül. Ugyanakkor nem vitatható, hogy a színház működésével kapcsolatos alapvető döntések meghozatala az igazgató joga és felelőssége.

Számos releváns feladatra mindketten egyenrangúan vannak kijelölve, más feladatok esetében viszont rangsorolva vannak. A különbségeket megpróbáltam az áttekinthetőség kedvéért táblázatba foglalni: (A jogokat nagy kövér, a kötelezettségeket normál betűvel G/g, illetve L/l betűkkel jelzem aszerint, hogy a gondnokra, vagy a lelkészre vonatkoznak-e.)

A táblázatból nagy vonalakban az olvasható ki, hogy a gondnoknak alig van több jogosítványa, mint a lelkésznek, azonban a lelkésznek lényegesen több kötelezettsége van, mint a gondnoknak. Már pedig ez határozottan azt támasztja alá, hogy az irányításban, döntéshozatalban a világi oldalnak van vezető szerepe, míg a végrehajtásban sokkal inkább a klérusnak.

Az egység és megértés reményében

(Csordás Gergő 2012 februárjában készült riportjának szerkesztett változata)

*Az elmúlt években, főként a fejét erősen felütő gazdasági válság miatt, egy nagyon változó világot éltünk. Ezzel párhuzamosan változott Európa és vele együtt Magyarország is. Szinte minden változott körülöttünk, ami kihatással volt kicsiny hazánk politikai életére is. A gazdasági válságnak a következménye volt egy politikai válság is, majd új választások jöttek és újabb, mélyreható változások. Említhetném az új alkotmányt, az egyházügyi törvénykezést, a kettős állampolgárság lehetőségének megadását. **Balácsi Lászlóval** ezekről az eseményekről beszélgettünk, keresve az összefüggéseket közöttük, rávilágítva az egyház mai világbeli fontos szerepére, érintve eközben az egyház életében is zajló változásokat. Kétszáz évvel ezelőtt a vallások még területileg jól elkülönültek. A különböző területek közötti távolság leküzdése és a modern demokráciák vallásszabadsága összemosza a különböző vallásokat. Nekünk, európaiaknak, de leginkább nekünk, magyaroknak a kereszténység határozza főként meg az életünket. A válságos időkben még inkább felértékelődik a vallás életünkre gyakorolt hatása.*

Csordás Gergő: *Európai, de főként magyar emberként a keresztény vallás határozza meg életünket. A mai világ keresztény emberének kétségtelenül gondot okoz a világban elfoglalt helyének meghatározása.*

Ön mit gondol a kereszténységnek a világban betöltött szerepéről, a kereszténység megítéléséről?

Balácsi László: Nem ilyennek képzeltem el az Európai Uniót, a kialakulóban lévő Európai Egyesült

Államokat, mert ez nem olyan demokrácia, mint a több mint kétszáz éves Amerikai Egyesült Államoké, bár az is elment már régóta az alapító atyák megfogalmazta eszmék és álmok jó részétől. Annak idején a

függetlenségi nyilatkozatban az amerikaiak elsősorban szellemi és erkölcsi dolgokat fogalmaztak meg. Ezeket az alkotmányukban le is fektették. Mi, unitáriusok büszkék vagyunk arra, hogy az első amerikai elnökök némelyike, köztük Thomas Jefferson, és eddig összesen öt amerikai elnök unitárius volt. Ők fogalmazták meg azokat az említett isteni értékeket, amelyeket rögzítettek alkotmányukban. Az Európai Unió eszmeisége azért sem áll közel a lelkemhez, mert alaptörvényeibe, alkotmányába nem foglalták bele a vallásosságot, az európai kultúrának a zsidó-keresztény gyökerét, nem foglalták bele Isten nevét, miközben Európa jelentős része – bármekkora is a szekularizáció – még vallásosnak vallja magát és egész fejlődésének meghatározója volt a zsidó-keresztény kultúra. Nem tudok elképzelni olyat, hogy Európában olyan stabil pilléreken nyugvó demokrácia jöjjön létre, mint volt sokáig Amerikában, mert itt anyagi, gazdasági alapra van helyezve minden, nem pedig morális értékekre. Nem törődik, nem is érdekli a nemzetállamok sajátosságai. Emiatt a nemzetállamok léte veszélyben van, egy nagy olvasztótégely leszünk.

Értéktételük, erkölcsi-vallásos életszemléletük alapján az embereket nem lehet különböző kategóriákba sorolni, Isten előtt nincs személyválogatás. Nincs külön vallásos etika vagy morál vagy világi, hanem egyetemes értékek vannak. A gonoszság a vallásos embernél is gonoszság és a nem vallásosnál is az. A rablás, a hitványság mind olyan tulajdonság, hogy ha vallásos ember hordozza őket, akkor azt is meg lehet bélyegezni. Nem lehet elkülöníteni, hogy a vallásos ember az magasztosabb lenne, vagy kiválóbb lenne, mint más életszemléletű embertársai. A nem vallásos emberek között is vannak rendes emberek, akik ugyanúgy dolgozhatnak, élhetnek, mint egy vallásos. Egyedül az egyetemes értékek megélése a fontos!

A vallásosság, ezen belül a mi kereszténységünk nem jelent előjogokat, sokkal inkább az elkötelezett Isten- és emberszolgálatot. A Szentírás is azt mondja, hogy gyümölcseinkről ismernek meg, nem a hangoztatott, szépen megfogalmazott hit- vagy más elvekről.

Minden év januárjában kerül sor az ökumenikus imahétre. Ez a közel-múltban volt. Ebből az alkalomból a különböző keresztény felekezetek egy hétre egybegyűlnek. Mi a véleménye a keresztény felekezetek viszonyáról?

A történelem folyamán eleget harcoltak egymással a keresztény felekezetek. Sokszor az azonos felekezeten belül állók is. Nem tanultak abból, hogy nekik milyen kegyetlen sorsuk volt, amikor elterjedőben volt a kereszténység és őket is üldözték. Már a korai kereszténység korában előfordult, hogy akik más véleményen voltak, azokat nem tűrték meg a nagy, egyetemes – katolikosz – egyházban, amit kiátkozások, büntetések, börtönök, kivégzések követtek. Tudunk a történelemből számtalan ilyen példát. Az ilyen tanok is vezettek az egyházszakadáshoz 1054-ben, a nyugati és a keleti kereszténység szétválásához.

A reformáció idején aztán protestáns egyházak is születtek. A szabad vizsgálódás az egyik legnagyobb isteni adomány, a szabad akarat döntéseinek, a lelkiismereti szabadság eredményeként. Az ellenségeskedés, a kizárólagosság, a számbeli fölény hangoztatása még ma is sokszor felüti fejét, tart ma is. Gondoljunk csak arra, hogy a nagy nemzeti vallásos összejövettel, a csíksomlyói búcsú kapcsán (ahol protestánsok, köztük sok unitárius is ott van), pünkösdi környékén minden évben egy történelmietlen, soha meg nem történt hittérítő csata hangoztatásával (unitáriusok és katolikusok között) „bántják” a százezres lélekszámú magyar unitáriusokat. Visszatérve az ökumenikus imahét eseményeire, túl ideális lenne arról beszélni, hogy újra eggyé lesz a keresztény-keresztény egyház. Jézus öröksége, az ökumené lényege az együttműködés lenne, mert az ilyen egyheti együtt-imádkozás még nem együttműködést, hanem csak egymás elfogadását (azt sem mindenhol) jelenti, hogy bár így élünk, szétszakadva, de a célok közegek legyenek a nagy nemzeti, és még nagyobb egyetemes emberi ügyekben.

Bizony a rendszerváltás után a nagy egyházak azonnal történelmi egyházaknak kiáltották ki magukat, és nem nagyon vették a hónapok alá a kisebb felekezeteket, hogy ők is le-

hetőséget kapjanak és felemelkedjenek a kommunizmus itt hagyott romjaiból. Én hiszek az ökumené küldetésében minden furcsa jelensége ellenére, mert isteni, újjáteremtő szándékot látok benne.

Hogyan lehetne a felekezetek közötti együttműködést előserkenteni, vagy javítani azon?

Pontosan az ilyen imahétszerű rendezvényekkel. Érdekes megfigyelni, hogy ha jön valami baj, akkor nem számít, hogy ki mit vall, milyen dogmákat hirdet. Ezeket a dogmákat kellene félretenni, s akkor nem lennének súrlódások, nagyobb lenne az összhang. Amikor segíteni kell, ami dogmamentes dolog, akkor mindig nagy és őszinte tud lenni az összefogás.

Mit gondol a hit és az egyén kapcsolataról? Miért van az embereknek szüksége a hitre?

Van itt az Alföldön egy fura mondanak, amit Erdélyben nem hallottam: Hinni a templomban kell! Ez nem így van! Az ember eredendően vallásos ember. Homo religiosus (vallásos) is a sapiens (értelmes) és ludens (játékos) mellett. Nem tudja a vallást magában elfojtani. A marxista, kommunista ember, amikor nagy szenvedésben van része, ő sem azt mondja, hogy jaj, Leninem, vagy jaj, Marxom, hanem, jaj, Istenem! Találkoztam olyan emberrel, aki rákos betegsége idején azt mondta, hogy ha meggyógyulna, bizony eldobná a piros könyvét! A hitnek intézményesített formájához, az egyházhoz való tartozás fontos, de nem feltétlenül szükséges, hogy hitünket megéljük. Fontos, hogy az ember tartozzon egy közösséghez, mert annak is van jellemformáló, megtartó ereje, de sok példa van arra is, hogy egyházi szervezet nélkül is meg lehet élni a hitet. Az elvárás az, hogy a hit mellé cselekedetek párosuljanak, mert a hit jócselekedetek nélkül olyan, mint a test lélek nélkül. Lehet, hogy valaki nem jár templomba, mégis nagyobb a hite, mint a templomjáróé. Jakab levelében is így van fogalmazva, de az életvitel a legerősebb bizonyosságtétevés! Ha valaki csak prédikálja a hitét, de közben elveszi más munkájának termését, vagy letapodja az úton, mert irigykedik rá, vagy érvényesülni akar minden áron, embertársa eltiprása árán is – az ilyen hit nem

ér semmit!

Életünkben fontos szerepet játszik tehát a vallás és az egyház. Ahogy a világ, mi is folyamatos változáson megyünk keresztül. Változik a felfogásunk, változik a hitfelfogásunk. A hit intézményesített formája, az egyház is folyamatosan változik. A változás egy kiemelt eseménye zajlik az Unitárius Egyházban is. A történelem viharaiiban szétszakadt Erdélyi és Magyarországi Unitárius Egyház életében egy nagyon rég dédelgetett álom válik valóra. A két egyház egyesülésével létrejön a Magyar Unitárius Egyház. Ahhoz, hogy ennek jelentőségét felfedezzük és felfogjuk az emberek által érzett szükségét ennek az aktusnak, fontos, hogy megismerjük ennek a sokat gyötört, 444 éves egyháznak a történetét!

A Magyar Unitárius Egyház Erdélyben született – az egyetlen magyar alapítású vallás – alapítója Dávid Ferenc. Az egyház születése az 1568. évi lelkiismereti és vallásszabadságot kimondó tordai országgyűlésre datálható. A trianoni békeszerződés 1920-ban szétszakította az egyházat. A második bécsi döntés (1940) eredményeként, amikor is Észak-Erdély visszakerült Magyarországhoz az egyház egy püspökség alatt vált ismét eggyé, de ezt a világháború utáni időszak ismét megváltoztatta. A magyarországi hívek továbbra is a kolozsvári központú egyházi szervezethez tartozónak érezték magukat, nem is kívántak külön, önálló püspökségű egyházszervezetté alakulni, ezért egy püspöki helynök vezette testület intézte a magyarországi ügyeket. Az anyaországi egyház 1971-ben lett önálló egyház, amiben szerepe volt az állam nyomásgyakorlásának is. A Magyarországi Unitárius Egyház utolsó püspöke, Rázmány Csaba halála után megindultak az egyeztetések a két unitárius egyházrész szervezeti újraegyesítéséről, aminek eredményeként 2010. november 20-án a Magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa elfogadta az egység helyreállításáról szóló egyezményt. A folyamat a két egyház közös alaptörvényének elfogadásával válik befejezetté ebben az évben.

Mikor vetődött fel először az egyesülés gondolata? Mikor teremtődött meg, és mi teremtette meg a lehetőséget az egyesülésre?

Azt tudni kell történelmünkéből, hogy annak idején egy unitárius egyház alakult ki Kolozsvár központtal, Magyar Unitárius Egyház néven. Nehéz századok után, amikor hatalmas küzdelmet vívott a fennmaradásáért ilyen vagy olyan egyházi és világi támadások keresztútjában. Aztán jött Trianon és a csonkaországban maradt egyházrésznek kellett gondolkodnia arról, hogy szerkezetileg és intézményileg megőrizze történelmiségét, de ugyanakkor ne mondja ki a végleges elválást. Aztán az egyesülés álma valóra vált, jött a második bécsi döntés, amikor ismét egyesült az egyház egy püspökség alatt, de a háború után ismét szétszakadás következett. 1968-ban Erdélyre és Magyarországra is kiterjedő ünnepség keretében ünnepelték a hívek az egyház fennállásának 400. évfordulóját. Ekkor került szóba egy püspökösködni akaró lelkész és holdudvara szorgalmazására egy önálló püspökség létrehozása az Állami Egyházügyi Hivatal erős támogatását is igénybe véve. Ezután három évvel megalakult a Magyarországi Unitárius Egyház. Az egyház újraegyesülése mindig is nagy álom volt a lelkészek többsége, de sokkal inkább a hívek körében, akiknek 95%-a erdélyi gyökerű, vagy Erdélyből áttelepedett volt és az ma is. Már az elődöm ideje alatt is sokszor prédikáltam arról, hogy a következő ciklusra nem kell következő püspököt választani, hanem az egyesülésre kell törekedjünk. 2006-ban jött egy, az ügyet pártoló főgondnok, Elekes Botond. 2009-ben vetettük fel az ötletet Kolozsváron, (akkor már nem élt a püspök elődöm, aki nem nagyon akarta az egyesülést) amelyet az erdélyiek is azonnal elfogadtak. Ekkor elkezdtek szervezni a dolgokat, nem könnyű, mert itt is, ott is volt, van jó néhány ellenző.

Hol tart jelenleg az egyesülési folyamat?

Már havonta járok egyeztetni. Június 30-ig le kell járjon az új alaptörvény elkészítése. Előtte választások jönnek, azoknak megválasztása, akik már az új zsinatban fognak szolgálni. Mi itt az anyaországban a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete néven leszünk bejegyezve budapesti püspöki helynöki székhellyel.

Mit vár a két egyház egyesülésé-

nek hozadékaul? Esetleg a hívek számának növekedését, vagy az egyház ismertsége fog növekedni?

Nagyon jól gondold ezt, Gergő! A szétszórtság sokszor eltereli a figyelmet rólunk. Az egyesüléssel már százezres nagyságban leszünk, így jobban fogjuk tudni képviselni magunkat akár a magyar, akár a román kormány előtt, valamint a különböző belföldi és külföldi egyházak és más szervezetek előtt. Másik hozadéka az lesz reményeink szerint, hogy meg tudjuk oldani a hívek feltérképezését, a lelkészek képzését. Kolozsváron van a világ egyetlen unitárius teológiai egyeteme. Jelenleg is legalább 3-4 lelkészre lenne szükségünk itthon.

A történelem folyamán az Unitárius Egyházat is sok támadás érte. Sokszor az aktuálisan regnáló hatalom megpróbálta „szétmorzsolni” az Isten egységét hirdető egyházat. Mit gondol, maradandót sikerült alkotni a Magyar Unitárius Egyház újraalkotásával? Nem tart attól, hogy az idő viszontagságai még megpróbáltatások elé fogják állítani az egyházat.

Történelmi tény már a Magyar Unitárius Egyház létrehozása. A Fővárosi Bíróság bejegyezte már ezen a néven. A kezdeményezés pedig a miénk volt, az anyaországi egyházvezetésé, és személyesen a szerény személyemé. Az, hogy az egyesülés után is lesznek nehézségek, az nem kétséges, de a 440 éves történelmünk megtanított arra, hogy minden helyzetből van felemelkedés, és fel kell emelkedni ennek az egyháznak is most már. Már nem kell félni a hatalomtól, az üldöztetéstől, ezek megszűntek a rendszerváltás után. Bekerültünk az új egyházügyi törvényben is a bevett egyházak sorába. Így a nagy egyházak sem hagyhatnak ki, mellőzhetnek minket. Nekünk meg az a kötelességünk, hogy történelmi értékeinkkel úgy sáfárkodjunk, hogy mind jobban észrevegyenek, „látva lássanak”.

Folytatása következik

Bevezető

Nagy Konstantin császár megtérése és az újszövetségi kánon kialakulása

„...amik biztosítják az istenség iránti tiszteletet és imádást, azaz hogy megadjuk a keresztényeknek és mindenkinek azt a szabad választást, hogy azt a vallást kövesse, amelyiket akarja, úgyhogy bármelyik istenség vagy mennyei hatalom jóakarattal lehessen irántunk és mindenki iránt, aki hatalmunk alatt él.”
Részlet a Mediolanumi (Milánói) ediktumból, Kr. u. 313. (Euszebiosz: Vita Constantini [VC], VIII. 15.)¹

„A császárt szíven ütötte, amikor ezt [az ariánus hitvitát] megtudta, és őt magát közvetlenül érintő szerencsétlenségnek érezte. A környezetében található istenfélő férfiak közül azt küldte azonnal békekövetként a vitában álló felekhez Alexandriába...” (Euszebiosz: VC, II. 63.)²

„Helyesen cselekedett a császár, aki az egyedül üdvözítő Istent tartotta igaz megváltónak, amikor kiadta a parancsot, hogy ezt a templomot is a földdel tegyék egyenlővé.” (Euszebiosz: VC, III. 56,1.)²

„...ha valakinél Arius eltitkolt művét felfedezik, és ha nem hozza azt azonnal elő és nem égeti el, a büntetése legyen halál.” Részlet Nagy Konstantin császár ediktumából az ariánusok ellen.³

„Felhatalmazzuk ezen törvény követőit, hogy katolikus⁴ keresztényeknek hívják magukat, de a többieket, akik a mi ítéletünk szerint örült emberek, ... a szégyenletes heretikusok névvel illessék...”
Részlet a Thesszaloniki ediktumból, Kr. u. 380.¹

A szerző szándéka szerint egy többrészes cikksorozatban – aminek tematikája még változhat – fordítja figyelmét az „elveszett” Bibliára.

Apokrif⁵ vagy ún. nem kanonizált⁶ szövegek mind az Ószövetség, mind az Újszövetség kapcsán ismertek. Az apokrif szövegek látáshoz inkább a Biblia-kutatók és ókortörténészek és a művelt közönség figyelmének középpontjában álltak eddig, mintsem a keresztény egyházak érdeklődésének a homlokterében, mégis vallásunk, az unitárius kereszténység szempontjából jóval fontosabbak az Újszövetséghez köthető apokrif szövegek, mivel ezek gondolatísága sokban kapcsolódik a korai kereszténység vagy őskereszténység teológiájához.

* * *

A kereszténység államvallássá válása a Római Birodalomban és a bibliai kánon összeállítása időben és térben szorosan összekapcsolódott. Ez a tény és a történelmi adatok hiányossága vagy azok eltérő

értelmezése, valamint Nagy Konstantin császár ellentmondásos személyisége tág teret ad a kellően meg nem alapozott fikcióknak.

Nagy Konstantin történelmi szerepének és az ezzel kapcsolatos vallástörténeti problémáknak a tárgyalása egyike azon témaköröknek, amelyeket ennek ellenére sem kerülhetünk meg a bevezetésben.

Fontos azt is előre hangsúlyozni, hogy Nagy Konstantin (272–337.) személyével kapcsolatban számos olyan feltevés van, ami történelmi tényekkel nem, vagy csak indirekt módon támasztható alá, vagy éppen cáfolható.⁷ Az első mindjárt az, hogy bár a császár jelentős anyagi támogatásban részesítette az addig üldözött keresztény egyházat a Milánói ediktumot (Kr. u. 313.)¹ követően, a kereszténység csak a Thesszaloniki ediktum¹ (Kr. u. 380.) után vált hivatalosan államvallássá a Római Birodalomban, Nagy Theodosiusz uralkodása alatt.

Mint a fent idézett Milánói ediktum szövegéből jól látható, a kü-

Nagy Konstantin (4. sz., Musei Capitolini, Róma)

lönböző vallásúak (keresztények, zsidók, pogányok) elméletileg szabad vallásgyakorlatát biztosította. A Thesszaloniki ediktum viszont a katolikusok vallásgyakorlatát részesítette egyértelmű előnyben, elsősorban a többi kereszténnyel szemben.

Több ilyen témát ölel fel első keretes írásunk, amelyben jelezni

A Nagy Konstantinnak tulajdonított egyháztörténeti események

1) A császár befolyásolta a bibliai kánon összeállítását, kihagyva azokat az evangéliumokat, amelyek Jézus emberi vonásait hangsúlyozzák.⁷

A niceai zsinat a feljegyzések szerint egyáltalán nem foglalkozott a kánonnal.^{7,8} Arról van csak tudomásunk, hogy Kr. u. 331-ben a császár valóban rendelt Ceaserei Euszebiosztól személyesen 50 „új”, azaz pergamenre újonnan írt Bibliát (Konstantin 50 bibliája), az új fővárosban, Konstantinápolyban épülő templomok számára (VC, VI. 36).⁷ A legrégebben fennmaradt teljes Újszövetség-kézirat görög nyelven a IV. századi Codex Sinaiticus, amely egyes feltevések szerint ebbe a bizonyos 50 példányba tartozhatott, bár ez erősen vitatott.⁹ Az Euszebiosz által (Egyháztörténet 3,25:1) elfogadott kánonlista (négy Evangélium, Pál levelei, Apostolok cselekedetei, Szent Péter I. levele, stb.) mellett viszont ez a kódex két, ma már apokrif szöveget is tartalmaz (Hermász: a Pásztor és Barnabás levele). A kánon alapvető része viszont már Nagy Konstantin uralkodása előtt jóval korábban kialakulhatott, hosszabb folyamat eredményeként.⁷ Jól szemlélteti ezt, hogy Péter II. levele úgy említi Pál jóval korábban írt leveleit, mint amit rosszul értelmeznek: „akárcsak a többi írást is” (2Pét 3:16).⁷ Vagyis Pál leveit az ismeretlen szerző (nyilván nem maga Szent Péter, mert ő Pál apostoltársa volt), úgy tekintette már akkor, mint az Írás részét. Euszebiosz kánonlistája egyébként Kr. u. 323-24-ben Péter II. levelét a vitatott könyvek között tünteti fel, vagyis a kánon akkor még nem volt végleges. A négy Evangélium létéről már Kr. u. 180-ban Szent Ireneusz¹⁰ számol be: úgy érvel a gnosztikusokkal szembeni vitában, hogy az evangélium igazságának négy oszlopon kell állnia, Máté, Márk, Lukács és János oszlopain.

2) A húsvét ünnepének dátumát történetileg dokumentálhatóan a niceai zsinaton határozták meg.^{7,8} Elterjedt feltételezés, hogy a karácsonyt Nagy Konstantin tette keresztény ünnepé, pogány hagyományok alapján.¹¹ Ez utóbbiban sok igazság van: a Dies Natalis Soli Invicti (a győzhetetlen nap születésnapja, a téli napforduló) és a Szaturnália (fenyődíszítés piros bogyókkal) pogány ünnepek decemberi dátuma erre utal. (A zöld fát a Biblia viszont a bálványimádás kellékének tartja: 1Kir 14:23.) Jézus pontos születési dátuma a Bibliából nem ismert, de indirekt utalások nem a decembert valószínűsítik.¹¹ A császár szerepére vonatkozóan azonban nincs történelmi bizonyíték, bár ez a kitalált ünnep kétségtelenül jól szolgálta az ő politikai céljait is.

3) Konstantin elférfiasította a keresztény vallást.⁷ Erre a következő: „A három bibliai Mária és az apokrif evangéliumok üzenete” című írásunkban térünk ki részletesen.

4) Konstantin kikényszerítette a niceai zsinaton, hogy isteni lénynek ismerjék el Jézust.⁷ Árnnyaltabb úgy fogalmazni, hogy a birodalmi érdekeket szem előtt tartva Jézus Isten-fiúságának értelmezésében egységes álláspontot fogadtatott el a keresztény egyházzal. Ez a pontosítás több okból lehet meggondolandó: a) Maga a Biblia kanonizált formája azt látszik alátámasztani, hogy Jézus Krisztus az apostolok felfogásában emberi mivolta mellett bizonyos mértékig istennek is minősülhetett.⁷ b) Abban Ehrmannak⁷ teljesen igaza van, hogy Konstantin előtt már létezett több, egymással ellentétes irányzat (vagyis ez a krisztológiai probléma egyáltalán nem volt újkeletű, sőt magából a Bibliából eredhetett), amely Jézus kettős (emberi-isteni) természetével, azaz ezek egymáshoz való viszonyával foglalkozott, és mivel azok kölcsönösen kizárják egymást, szükségszerűen szembeállította azokat egymással. A doketizmus szerint (a görög dokeo, látszani szóból), Jézus, az Isten, csak embernek látszik. Így Jézus minden emberi mivoltát tagadta. Egy másik nézet szerint Jézus maga az Atya volt (patrippaszianizmus). Ezzel szemben az adopcionisták szerint Jézus kizárólag csak ember volt. Az ellentét teljes feloldása a kettősség fenntartásával valójában nehezen képzelhető el. Arius¹² tanait a későbbiekben részletesen tárgyaljuk.

szeretnénk e témakör többirányú megközelítésének a fontosságát is.

A jelenkori médiában megjelenő alternatív nézetek mellett Nagy Konstantin alakja már a korai középkorban a történelemhamisítások középpontjába került.

A hamisítások magja a pápai felsőbbrendűséget történeti tényekkel alátámasztani kívánó, a kúria által terjesztett, 6. század eleji másolatgyűjtemény, a Symmachuszi másolatok (Symmachus pápa nevéből, pontifikált Kr. u. 498-514.) egyik része, a Silvestri constitutum volt. Az ebben foglalt történet szerint I. Szilveszter pápa (pontifikált Kr. u. 314-335.) kikúrálta a leprából Nagy Konstantin császárt a keresztvízzel, ami kiváltotta a császár megtérését és háláját (a mese több változata is ismert).

Mint egy ennél jóval később keletkezett, 8. századi, hamis adománylevél, a Donatio Constantini állítja, a császár ezért hálából 315-ben elismerte a pápa felsőbbrendűségét a keleti pátriárkák (Alexandria, Antiochia, Jeruzsálem és Konstantinápoly) és a világ összes egyháza felett minden hitbéli kérdésben. Ráadásul az adománylevél világi hatalommal is felruházta a mindenkori római püspököt, a szent város, Róma, Itália és a nyugati világ felett, míg a császár új székhelyén, Konstantinápolyban uralkodott.¹³

A IV. századi valóság ezzel éppen ellentétes volt, I. Szilveszter részt sem vett a niceai zsinaton, amit a császár hívott össze.^{7,8} A dokumentum valódiságát Lorenzo Valla, olasz katolikus pap és humanista cáfolta meg 1440-ben latinul írt művében: „Értekezés a hamisított és tévesen igaznak tartott konstantinuszi adománylevéléről” (Mainz, 1518).

Szilveszter átveszi az állítólagos adománylevelet Konstantintól (13. századi freskó, Santi Quattro Coronati, Róma).

De miben is fedezhetők fel való-
jában Nagy Konstantin uralkodói
kvalitásai?

A Nagy Konstantin császár
(Flavius Valerius Aurelius
Constantinus Augustus, uralkodott
306-337.) által a kereszténység ne-
vében politikailag újra egyesített
és Róma helyett Kr. u. 330-tól új
keleti fővárossal, Konstanti-
nápollyal rendelkező Római Biro-
dalom vallási-kulturális egysége
nem csak egy vallást, hanem egy
egységes vallást is kívánt. Ennek
felismerése Konstantin kétsége-
len éleslátását bizonyítja.

A korábbi politikai helyzetet jól
jellemezi, hogy Kr. u. 308-ban
Konstantint is beleértve hat „ural-
kodója” volt a birodalomnak: 3 ke-
leten és három nyugaton(!). Az is
kétségtelen, hogy a júdaizmuson
túlmenően legalább három monote-
ista vallás volt még jelen az
akkori birodalomban: a
kereszténység (szám-
arányát 5-8%-ra be-
csülik) és két
napkultusz: a Sol
Invictus (győzedel-
mes nap) vallása –
ami a császár korábbi
vallása – volt és a
Mithrász-hit. Ez, talán
nem meglepő mó-
don, biztosított bi-
zonyos rejtett lehetőséget a
vallások közötti áthallásra, mert
ezeknek a monoteista vallásoknak
voltak a felszínen közös vagy azzá

tehető elemei, hogy az egyéb gö-
rög-római és keleti pogány eleme-
ket ne is említsük.

A császár 312-ben bekövetke-
zett megtérése mennyiben volt
pragmatikus politikai szándékok-
tól vezényelt, azt az olvasó megíté-
lésére bízunk. Mindenesetre
életrajzírója, a feltehetően nem tel-
jesen elfogulatlan Eusebiosz² és
más források alátámasztották a
megtérést azzal, hogy a pogány
Maxentius társuralkodóval vívott
polgárháborúban a Milvius-hídi
csata előtt a császár naptól fénylő
keresztet (amelyben szinkretiku-
san mindkét vallási szimbólum
benne van!) látott megjelenni az
égen: az „E jelben győzni fogsz”
(In hoc signo vinces) felirat kezdő-
betűivel (VC, I. 28). A csatát való-
ban megnyerte és a birodalom
nyugati részén ő lett az egyedural-
kodó. A csatát követően Ró-
mában 315-ben emelt

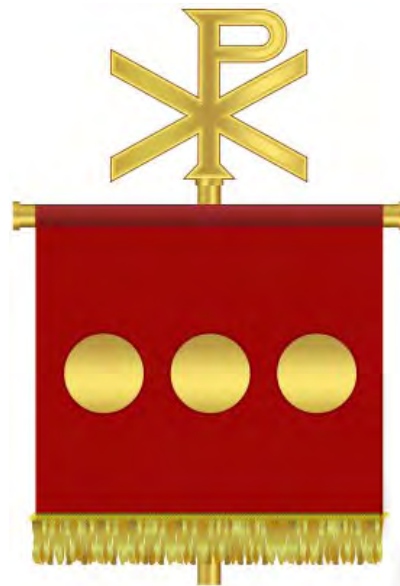

I. Konstantin 313-ban vert érméje
a római vallás napistenével

diadalíven azonban hi-
ába keresünk keresz-
tény szimbólumo-
kat, csak pogány fél-
isteneket találunk.¹⁴
Bár a keresztény
szimbolika Chad-
wick¹⁵ szerint már Kr.
u. 315-től megjelent (ld.
túloldalon a 337-
ben vert érmét) és a

pogány istenek eltűntek, viszont a
nap megmaradt továbbra is.^{14,15}

Konstantin megkeresztelkedé-
sére csak halála előtt került sor,

Nagy Konstantin labarumja (római harci zászló).

A császárt Eusebius keresztény történetíró
szerint a 312. október 28-án lezajlott Milvius-hídi
csata előtt anyja Szent Ilona, aki buzgó
keresztény volt, felkereste a táborban, és arra
intette, hogy kérje az Úr segítségét a
győzelemhez. Constantinus elutasította anyja
kérését, éjjel azonban álmot látott. Egy nagy
kereszt tűnt fel az égen, ezzel a felirattal:
"E jelben győzni fogsz!" (Latinul: In hoc signo
vinces. Görögül: τοῦτο νικά [tuto nika].)
Constantinus másnap felvarratta a kereszt jelét
katonái ruhájára. A labarum csúcsára pedig a
római sas helyére aranykoszorúba foglalt,
drágaköves Krisztus-monogram került. (A görög
"ΧΡΙΣΤΟΣ" [christos] szó első két betűje: X =
khi, P = ró.) Ezt követően véres ütközetben
legyőzte Marcus Aurelius Valerius Maxentius
háromszoros túlerőben lévő seregét. Ezzel a
győzelmével ő lett Nyugaton az úr.

talán nem véletlenül, egy ariánus
püspök, Nikomédiai Eusebiosz
(ő nem azonos a történetíró,
Caesareai Eusebiosszal) által.

Az egy Isten, egy hit, egy csá-
szár, egy birodalom eszmerend-
szer kétségtelenül jól szolgálta a

Raffaello Sanzio: In hoc signo vinces, Vatikán

Konstantin 337-ben vert pénzérméje a Krisztus monogrammal

császár személyes politikai céljait is.^{7,16} Az azonban vitathatatlan, hogy a császár megtérése az egész nyugati civilizáció és a kereszténység fejlődését máig meghatározó tényező maradt.

Mai szemmel különösen nehéz és naivitás is az ókori gondolkodást górcső alá venni, de kétségtelen, hogy Konstantin „családi” politikájában sem látszik megtérése után a keresztény eszmerendszer hatása. Vélt vagy valós személyes érdekeit itt is keresztültvitte: elsőszülött fiát, második feleségét és több más közeli rokonát (másik fiát, sógorát és annak fiát, felsorolni is sok) a niceai zsinat után, 326-ban megölte vagy megölette.¹⁶

Az adott, számára kétségtelenül szerencsés történelmi helyzetben a keresztény egyház, a birodalom és az ő személyes érdekei gyakran egybeestek, amit sokszor kiváló érzékeléssel használt ki és fel céljai elérésére: a lateráni palotát a római püspöknek ajándékozta, ahol egy új templomot, a Basilica Constantianianát építtették fel. A pápát, I. Szilvesztert viszont szintén ő nevezte ki – hogy ez a császár megörökölt és megtartott pogány pontifex maximus címe alapján vagy ettől függetlenül történt-e, azt nehéz megmondani. Az egyházi hierarchia kiépítése is fontos volt, ez alkalmazkodott a birodalom közigazgatási beosztásához.

A kereszténység immár felülről vezérelt térhódítása és a császár birodalmi hatalmának kiépítése tehát dokumentálhatóan együtt haladt. Feltehetően számára a kereszténység elsősorban politikai eszköz volt és nem elérendő eszmei cél. A niceai zsinat fő témája a kereszténységen belüli krisztológiai nézetkülönbség volt, amely már Konstantin császár politikai céljait

is veszélyeztette. Ez különösen szembeötlő az első „keresztes” hadjárat győzelme után, amikor Kr. u. 324-ben a birodalom keleti fele is Nagy Konstantin uralma alá került. Az ariánus nézet ugyanis

keleten terjedt el elsősorban.

A Kr. u. 325-ben a niceai (ma Törökország) zsinatot összehívó és azon elnöklő, de még nem megkeresztelkedett Nagy Konstantint Euszebiosz² a „püspökök püspökeként” említi. Valóban, a császár száműzetéssel fenyegette meg a zsinaton az egyet nem értőket. Azt a két egyiptomi püspököt, és az alexandriai presbitert, Ariust,¹² akik mégsem értettek egyet a zsinat döntésével, helyben kiközösítették és Illíriába száműzték.¹⁷ Sőt, egy törvény szerint, akinél Arius műveit megtalálták, ha nem égette el azokat, halálra számíthatott.³

A vita lényege Jézus „valódi” isten voltáról szólt, azaz egylényegűsége: koszubisztanciális (homousios) és koeternális volta az Atyával, illetve ezzel ellentétben Arius szerint alárendelt volta, amennyiben csak hasonló lényegű az Atyához. Bár az Újszövetség szövege viszonylag kevés támpontot ad ebben a kérdésben, Arius hivatkozott két bibliai részletre krisztológiája igazolásául a niceai

zsinaton: „...mert az én Atyám nagyobb énnaám”. (Jn 14:28) és „Ő [az Atya]... minden teremtménynél előbb született.” (Kol 1:15).¹⁴

De valójában mit jelentettek akkor vagy jelentenek ma Jézus önmagára vonatkozó megnyilatkozásai? Kétségtelen, hogy úgy tűnik, az Újszövetség egyes részei, akár egy evangéliumon belül is, különböző dolgokat állítanak Jézusról: „Hát, ti mit mondtok, ki vagyok?” „Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia.” (Mt 16:15-16) vagy „Én és az Atya egy vagyunk” (Jn 10:30 vedd össze: Jn 14:28). Ez utóbbi jelentheti azonban a szellemi-spirituális egységet is, függetlenül az Atya-Fiú kapcsolat aktuális értelmezésétől.

Bármit is jelenthettek ezek a szavak Jézus és a tanítványok számára, az biztos, hogy a késői tanítványok igen eltérően értelmezték őket. Ez a sokrétegű és elég elvont teológiai kérdés lett a niceai zsinat fő kiváltója és témája. Azonban ezzel csak kezdetét vette a zsinaton elfogadott niceai hitvallás körüli, nyílt, több mint fél évszázados – de mondhatnánk máig kiható – krisztológiai vita az ariánus és ortodox (támogatói szerint az igaz hitet jelentő) felfogás között Jézus Istenfiúságának mibenlétéről. Az arianizmus továbbéléséről lásd alábbi keretes írásunkat.

A Nagy Konstantint követő császárok között ariánusok is voltak

A niceai zsinatot követően nem csökkent az ellenségeskedés a két párt között. Nagy Konstantin élete vége felé fokozatosan az ariánusok felé közeledett, és végül egy ariánus püspök, a nikomédiai Euszebiosz keresztelte meg. A császár halála után fia, a keleti területeken uralkodó II. Konstantiusz bátorította az ariánusokat. Ebben fő támogatója az előbb említett Euszebiosz volt, aki Konstantinápoly püspöke lett. A császár száműzte az ortodox párt vezetőjét, Szent Athanaszioszt,¹⁸ Alexandria püspökét, aki Rómába menekült. Kr. u. 355-ben Konstantiusz az egész birodalom császára lett és az ariánus hitet terjesztette Rómában is. Száműzte Liberius pápát, akit valószínűleg ezért nem kanonizáltak később szentté.¹⁴ 361-ben egy pogány császár következett, aki egyik keresztény irányzatot sem támogatta. A következő császár, Valens szintén a közben több felé szakadt ariánus párt egyikét támogatta és keleten az ariánus hit meghatározó maradt. A következő császár, Nagy Theodoszusz viszont hispániai származású volt és a niceai ortodoxiát vallotta, amely a Thesszaloniki ediktum¹ (Kr. u. 380.) és Nicea-konstantinápolyi hitvallás (Kr. u. 381.) kibocsátásához vezetett.

Euszebiosz² – aki később érdekes módon jobbára az arianusokat támogatta¹⁶ – megemlíti, hogy Konstantin császár kis jelentőségűnek gondolta a vitát hitelvi szempontból: számára feltehetően csak a kereszténység egysége volt fontos. Ebben feltehetően tévedett, mert a niceai hitvallás illetőleg ennek következményei legalább annyiban meghatározták a kereszténység további fejlődését, mint saját maga áttérése a keresztény hitre.

A bibliai kánon kialakulására – egyes vélekedésekkel ellentétben – maga Konstantin illetve a niceai zsinat történetileg igazolható módon nem volt hatással.^{7,8} Mai tudásunk szerint először Szent Athanasziosz (Kr. u. 296 körül-373) alexandriai püspök,¹⁸ az ortodoxia egyik vezető képviselője említi Kr. u. 367-ben, az ún. hűsvéti üzenetében azt a 27 könyvet, ami ma is az újszövetségi Biblia részét képezi. A két Testamen-

tum kánonját végérvényesen valószínűleg Kr. u. 382-ben, a Római zsinaton, Damasus pápa vezetésével határozták meg.¹⁹

A kereszténység igen komplex keletkezés- és fejlődéstörténetének teljesebb megértéséhez tehát nyilvánvalóan hozzájárul a "másik", a figyelmen kívül hagyott oldal írásainak ismerete is.

A történeti Jézus megismerése szempontjából kicsit szkeptikusabban kell állást foglalni: 2000 év távlatában nehéz a történeti problémákra teljes megoldást adni, mégha kellő mértékletességgel is kezeljük a gyakran a kanonizált Bibliának ellentmondó tényeket és felvetéseket. A hitelesség mellett vagy ellen ugyanis a kanonizált és nem kanonizált források esetében is lehet érvelni. Mégis ebben a tekintetben is lehetnek fogódzó pontjaink. A kérdés az, mi újat mondhatunk, Jézusról, az Ember fiáról?²⁰

* * *

Sorozatunk a továbbiakban több témakört részletesebben is érint: így először Mária [Magdaléna] Evangéliumával és a Pistis Sophiával, majd a Nag Hammadi Könyvtárral, Tamás valamint Fülöp Evangéliumával és végül, de nem utolsó sorban Júdás Evangéliumával foglalkozunk. A sorozat zárásaként megpróbálunk összefoglaló értékelést adni a kereszténység IV-VI. századi paradigma-váltásának okairól és ennek máig ható következményeiről.

I. Konstantin császár római diadalíve, amelyen Jézus neve nem szerepel.

JEGYZETEK, FORRÁSOK

¹ A Konstantin és a keleten uralkodó társcsászár, Licinius által Kr.u. 313-ban kiadott Milánói ediktum elvileg nem csak a keresztényeknek biztosította a szabad vallásgyakorlatot a Római Birodalomban, hanem a számarányukat tekintve legnagyobb számú pogányoknak és a zsidóknak is. Az ediktum szövege görögül: Caesarei Euszebiosz: Egyháztörténet (VIII, 15 és X, 5). (<http://hu.wikipedia>) A Thesszalóniki ediktumot Nagy Theodoszusz császár súlyos betegsége és a thesszalóniki püspök által történt megkeresztelése után adták ki. A későbbiekben császári rendelettel a heretikus szekták vallásgyakorlását fokozatosan betiltották (Kr.u. 383-94).

(http://en.wikipedia.org/wiki/Edict_of_Thessalonica)
² Euszebiosz a palesztinai Caesarea püspöke (Kr. u. 260 körül – 340 körül) egyháztörténész, Nagy Konstantin római császár udvari püspöke. Megírta többek között Konstantin élete (Vita Constantini, VC) című művét, és korábban az Egyháztörténetet (Historia Ecclesiastica vagy Historia Ecclesiae, Kr. u. 323-24). Az itt idézett szöveg arra utal, hogy a császárt elsősorban belpolitikai okokból izgatta az egyházszakadással fenyegető krisztológiai vita Alexandriában. A követségbe Alexandriába küldött személynek, Hoszusz, Córdoba püspökének kellett volna összebékítenie a feleket (VC II. 63). Korábban, 316-ban a császár már szerzett tapasztalatokat az eretneknek nyilvánított donatista vonal kiközösítésében Afrikában. Másrészt valójában Konstantin nem tartotta magát a vallási türelem elvéhez (Milánói ediktum) sem a kereszténységen belüli hitvitákban, sem más vallások vonatkozásában: a császár parancsára szétzúzták a föníciai Aphakában az Aphrodité kultuszt (VC III. 55,3,4), a kilikiai Aigaiban (ma Törökország) az Aszklépiosz-szentélyt (VC, III. 56,1). (Lásd: Brandt H: Nagy Konstantin, az első keresztény uralkodó. Gabo Kiadó, 2007, Budapest, pp. 137-150, 159-160).

³ A császár az arianusok ellen feltehetően 325-ben kiadott ediktumában még a pogányokkal szembeni fellépésénél is kíméletlenebb volt. A császár Ariusnak és követőinek írt levele valószínűleg szintén itt datálódik. Lásd (a dokumentumok jó része Athanasziosz¹⁸ műveiben maradt fenn): Dokumente Zur Geschichte Des Arianischen Streites. Athanasius Werke Band 3, Teil 1, Lieferung 3, Walter De Gruyter Inc., Berlin and New York, 2007 (Fourth Century Christianity, Wisconsin Lutheran College. <http://www.fourthcentury.com/index.php/urkunde-33>). Az 1935-ös első kiadáshoz képest bővített kiadás és módosított kronológia a művek időrendjéről. Az angol nyelvű oldal azonban az első kiadás német nyelvű számozását követi.

⁴ Az Újszövetség természetesen sehol sem használja a "katolikus" szót, amelynek jelentése: az egészre vonatkozó, egyetemes, általános (a görög katolikosz szóból). (The Concise Oxford Dictionary of World Religions, Oxford University Press, Oxford, 2000. Továbbiakban: CODWR.)

Constantinus a niceai zsinaton. Alább az arianus könyvek megégetésének illusztrációja.

A felirat szövege:

"A niceai zsinat, ahol a szent atyák száma 318, és mindannyian aláírtak. Constantinus császár. A megátkozott arianus eretnek." (Törvény-gyűjtemény egy lapja, 825 körül.)

⁵ Az apokrif szó a görög „apokrüphoi”, elrejtett/titkos dolgok jelentéséből származik. Az újszövetségi apokrifek közé műfajilag eltérő művek, evangéliumok, levelek és apokalipszisek tartoznak. (CODWR)

⁶ A kánon szó szintén görög eredetű és „vesszőt”, „vonalzót”, „botot”, „mérővesszőt” jelent. Valószínűleg közös eredetű a héber kaneh szóval, amely „nád”, „sás”, „vessző”, „mérővessző” jelentésű (Ezékiel könyve 40,3 és 42,16). Már az ókori klasszikus irodalomban is használták „norma”, „szabály”, „példa”, „minta” értelemben, és az Újszövetségben is megtaláljuk. (2Kor 10:13; Gal 6:16; stb.) A kánon szó a bibliai iratokra alkalmazva a hit szabályát tartalmazó, az Istentől ihletett iratok együttesét, gyűjteményét jelenti. Már a 2. századtól fogva találkozunk a keresztény irodalomban olyan kifejezésekkel, mint az egyház kánona, az igazság kánona, a hit kánona. A kifejezést először és egyértelműen Nagy Szent Athanasziosz püspök alkalmazta a Bibliára Kr. u. 350 körül. A kanonikus irat a kánonhoz tartozó bibliai iratot jelenti. A kanonikus gyűjtemény kifejezés arra utal, hogy a Biblia az Istentől ihletett iratokat teljességükben tartalmazza. Maga a kanonizáció kifejezés azt jelenti, hogy az egyház elismerte az egyes iratok isteni ihletettségét és ezzel a kánonhoz való tartozását. Ha a kanonizáció folyamatáról beszélünk az ó- és újszövetségi egyházban, akkor arról van szó, hogy mikor, miként ismerték fel vagy ismerték el az egyes iratok kanonikus voltát és csatolták véglegesen a kánonhoz (Wikipedia). A Septuaginta (avagy hetvenes fordítás, LXX) az ószövetségi héber Szentírás első görög fordítása, amelyet a kereszténység is elfogadott. Nevét onnan kapta, hogy Alexandria melletti Pharosz szigetén 70 – vagy az ún. Ariszteász-level tanúsága szerint 72 – tudós fordította le (ezért alexandriai kánon néven is ismert). Ariszteász II. Ptolemaiosz Philadelphosz (Kr. e. 285-246) fáraó udvarában szolgáló zsidó szerző volt. (CODWR, Révai Nagylexikon, Budapest, 1911). A kánon azonban a zsinat által elfogadott hitelvi/hitvallási egységet is jelenti nemcsak a katolikus (Niceai hitvallás, Nicea-konstantinápolyi hitvallás, Apostoli hitvallás stb.), hanem a protestáns egyházakban is. A kanonizáció személyek szentté, ill. boldoggá avatásával kapcsolatban is ismert egyes keresztény egyházakban. A katolikus egyházban a 13. századtól a pápa kiváltsága. Az ortodox autokefál egyházak esetében a püspöki szinódus jogköre. (CODWR)

⁷ Ehrman B.D.: Tények és tévedések A Da Vinci-kódban. A történettudomány álláspontja Jézusról, Mária Magdalénáról és Constantinusról. (Gold Book Kft., Pécs, 2005. pp. 27-115.) Ehrman cáfol vagy megkérdőjelez A Da Vinci kódban (Brown D.: A Da Vinci kód, Gabo, Budapest, 2004) tett számos, Nagy Konstantinnal kapcsolatos állítást. A niceai zsinattal kapcsolatban Ehrman kifejti, hogy szerinte valójában a vita nem Jézus isteni mivoltáról folyt, mert azt a legtöbben elismerték, hanem arról, hogy hogyan értelmezhető ez kettős, emberi-isteni természetének fényében és ez hogy egyeztethető össze a monoteizmussal. Ezzel szemben több, magát a Da Vinci kódot magyarázó mű is kritikátlanul elfogadja az abban foglalt állításokat ill. történelmi tényként kezelt feltételezéseket (Cox S.: Cracking the Da Vinci code, Michael O'Mara Books Limited, 2004; Lunn M.: A Da Vinci kód megfejtése, Gold Book Kft., Pécs, 2005). Cox egyenesen kijelenti: „A ma Újtestamentumként ismert könyv nagy részét feltehetően a niceai zsinaton állították össze.” (i.m., p. 45). Ezt a véleményt sem a szerző nem bizonyítja, sem más adat nem támasztja alá. Ehrmannal szemben Lunn kijelenti: „Mindez azt jelenti, hogy a ma általunk ismert Újszövetség a IV. században keletkezett, kifejezetten Constantinus politikai

érdekeinek figyelembe vételével.” (i.m., p. 98). Ezt Lunn a Kr. u. 331-ben Konstantin által megrendelt 50 darab, „új” Bibliával támasztja alá (lásd keretes írásunkat). A bibliai idézeteket, ha nem jelöljük külön, Károli Gáspár fordításában adjuk. Ehrman „... akárcsak a többi írást is...” fordítást adja itt, amelyben kiemelt jelentőségű az Írás szó írásmódja (2Pét 3:16). A Károli fordítás nem használ nagy kezdőbetűt, de a jelentése egyértelmű: „Az ő [Pál apostol] írásai között... vannak némely nehezen érthető részek,... amelyeket... elcsúrnék-csavarnak, mint egyéb írásokat is,...” (2Pét 3:16) (kiemelés tőlem).

⁸ Jedin, H.: A zsinatok története, Ecclesia, Bp, 2009, p. 19.

⁹ Maga Ehrman is cáfolja (http://en.wikipedia.org/wiki/Fifty_Bibles_of_Constantine). Lásd még: Metzger, B.M., Ehrman, B.D.: The Text of the New Testament: Its Transmission, Corruption, and Restoration (4th ed.). Oxford University Press, New York-Oxford, 2005, pp. 15-16.

¹⁰ Szent Ireneusz (Kr. u. 140 körül – 200 körül), egyházatya, Lyon püspöke. Fő műve: „A hamis gnózis leleplezése és cáfolata” (CODWR).

¹¹ Woodrow, R. E.: Babylon Mystery Religion – Ancient and Modern. R. Woodrow Evangelistic Association Inc., New York, 1992, pp. 154-161. Jézus 3,5 éves működése alapján, amit feltehetően 30 éves korában kezdett, születésének ideje kora őszre tehető. Ezt a feltételezést támasztja alá a bethlehemi adóösszeírás dátuma is, aminek idejeként inkább valószínűsíthető a termés betakarítása utáni időszak, vagyis ősz, mintsem a tél közepe (december vége).

¹² Arius (Kr. u. 250 /256–336) alexandriai presbiter, az ariánus tanok hirdetője a niceai zsinaton. Konstantin császár a niceai zsinatot követően fokozatosan megengyhült az ariánusokkal szemben és Arius visszatérhetett Alexandriába (Kr. u. 336), tanainak újrafogalmazása után, még Nagy Konstantin életében (<http://en.wikipedia.org/wiki/Arius>).

¹³ „Donation of Constantine”, Catholic Encyclopedia, New York, Robert Appleton Company, 1913. (http://en.wikipedia.org/wiki/Donation_of_Constantine) Lásd még: Brandt, H.: Nagy Konstantin, az első keresztény uralkodó. Gabo Kiadó, 2007, Budapest, pp. 214-220).

¹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Constantin_The_Great; http://en.wikipedia.org/wiki/Constantin_The_Great_and_Christianity; <http://en.wikipedia.org/wiki/Arianism>.

¹⁵ Chadwick, H.: A korai egyház, Osiris Kiadó, Budapest, 2003, pp. 115-116.

¹⁶ Brandt, H.: i.m., pp. 137-199.

¹⁷ Schaff, P.: History of the Christian Church, Vol. III, Nicene and Post-Nicene Christianity (a.d. 311-600). (<http://www.wccel.org/ccel/schaff>).

¹⁸ Szent Athanasziosz (Kr.u. 296 körül-373) Alexandria püspöke és egyházatya. Az arianizmus (Arius, alexandriai pap nevéből) egyik fő ellenfele a niceai zsinaton és ezt követően. (A két egyházatya közötti krisztológiai ellentmondást ún. ariánus ellentmondásként is említik). Paradox módon azonban a helyi ariánus párt hatalma alatt többször elmozdították székéből és egyházmegyéjébe csak Kr. u. 366-ban helyezték vissza. Az ún. Athanasziosz-féle hitvallás halála után keletkezett, mintegy igazolva nézeteit, a 4.-5. században: „Aki üdvözülni akar, annak mindenekelőtt a katolikus hitet kell megtartania.” (CODWR).

¹⁹ „Canon”, CODWR.

²⁰ Verhoeven, P.: Názáreti Jézus. Az ember fia. Nyitott Könyvműhely, Budapest, 2010, p. 382.

Pszichofilozófiai vigasztalások

*"Mintsem százezer bánatot, inkább válassz egy boldogságot
– ott bent a szívedben." (Álombeli alak)*

Fenti címmel jelzett sorozatot a 2010-ben indított „Teológiai Műhely” folytatásának szánom. Az ott kifejtett gondolatok szándékaim szerint már jelezték és előkészítették azt a műfaj-váltást, amelyet most a cím is tükröz.

Mit jelent ez a változás?

Egyrészt korszakváltást, amely a környezetünkben és gondolkodásunkban végbemenő a világnézeti paradigma váltást is jelent.

A tekintélyelvű társadalmi kultúrából az úgynevezett demokratikus kultúrába való átmenet jelentős változást hoz a szellemi tudományokban is. Ha szétnézünk a világban, számtalan jelét láthatjuk annak, hogy a szellemi fejlődésben egy újabb szakaszba lépett a nyugati világ. Ezt az ugrásszerű változást igyekszem a következőkben áthidalni egy olyan tudomány bevezetésével, amelyet pszichofilozófiának nevezek.

A pszichofilozófia nem egy új tudomány, bizonyos formában jelen van minden mitológiai gondolkodásban. Így a teológiai tudományokban is. Ez utóbbinak esetünkben kiemelt jelentősége van, hiszen a szellemi tudományt számunkra a hagyomány útján megörökölt teológia jelenti.

A pszichofilozófiai vonás ott jelentkezik határozottabban, ahol egy bizonyos kultúra fokozott változáson megy keresztül. Ilyenkor felerősödik a misztikus és a humanisztikus jelleg. Ez a kettő pedig szorosan összefügg.

Minden teisztikus kultúrának megvoltak és megvannak a maga misztikusai. Így a három ábrahám vallásban is: Isten titkon van – mondta Jézus, aki a haszidizmus

egyik képviselőjének is tekinthető: „Boldogok, akiknek szívük tiszta, mert ők az Istent meglátják.” „Megláttam az Uram a Szív szemével. Kérdeztem: Ki vagy? Így válaszolt: Te.” (Al Halladzs)

A misztikus idézeteknek két vonása van: a jellegzetes teológiai kultúra, amelynek a nyelvezetét és gondolatvilágát tükrözi, és amely sokszínű hordozója annak a tartalomnak, amely azonos, egy és ugyanaz. Unitárius teológiai kontextusban ezt a gondolatot így lehet megfogalmazni: „Az Isten önmagam vagyok.”

Ez az a pont, amelyen az egyniség gyökeres változáson, mintegy metamorfózison esik át, ahol a teológia megszűnik tudománynak lenni és átadja helyét a pszichofilozófiának. Ez a „reveláció”, amelyen a vallásos humanizmus kezdődik, és amelyhez újra és újra visszatér, hogy emberi képességei kibontakozásának útját követhesse.

Ezen a gondolati vonalon továbbhaladva kell megemlítenünk a negyedik világvallást, a buddhizmust, amely már eleve a misztikus revelációra épült, és annak kifejtésére: a jóga filozófiára.

A jóganak alfája és omegája a felismerés: „Aham Brahamszi”. A Világlélek én magam vagyok. Ezért van az, hogy – habár a jóga még beszél Istenről – a jóga esetében mi már nem teológiáról beszélünk, hanem filozófiáról.

A jógafilezófiát értelmezte Buddha, akinek felismerése és az abból következő elmélete épp ezen a központi gondolaton mutat változást, mégpedig az isten-fogalom hiányával.

Buddha ugyanis továbblép: nála ennek a fogalomnak helyét elfoglalja az előtte és mögötte lévő tudati jelenségek leírása: a világ illuzórikus vonása, és a hozzá kapcsolódó lélektani probléma, amit ő így nevez: „dukkha”. A szanszkrit szó jelentése: valami, ami kimozdult a középpontjából, sántít, és minduntalan leragad,

A logót egy sokrétű szimbólumnak szántam, amely többek között jelképezi a pszichoanalitikus elméletek és az egyetemes vallásfilozófia kapcsolatát is: az „imago” egy Freud által használt fogalom, amely a felettes én és az ösztönén jelképeire vonatkozik: én-ideák, álombeli alakok, apa-szimbólumok, isten. (Az Imago, ill. American Imago címen megjelent folyóirat a pszichoanalízis és a társadalomtudományok kapcsolatát járja körül.)

A latin „imago” képet jelent.

A biológiában a bából a kifejlett rovar stádiumába való átmenetet, vagyis az utolsó vedlés utáni metamorfózist jelöli, amikor már körvonalazódik a végső állapot. Mivel a rovar ebben a szakaszban lesz ivarérett, ezt tartják felnőtt élet kezdetének is.

Az uroborosz kígyó ennek a folyamatnak a pszichikumra alkalmazott jelképe. Az „Ouroboros” (gör. = ami a saját farkát eszi – Platon szerint az univerzum első élőlény) ősi jelkép. A saját farkát harapó kígyó a természet ciklusát jeleníti meg, ugyanakkor lélektanilag azt a folyamatot, amely az önmagamhoz való fordulásban (ld. önvizsgálat, ön-emésztés) lezajló újjászületéshez és önmegvalósuláshoz vezet.

Ez folyamat az imago-val, az ideával való azonosulásra mutat, melyre a pszichikum, mint fejlődő egység törekszik. A kígyó erotikus szimbólum: a teremtő és hajtó erőt, míg a kör a teljességet és tökéletességet jelképezi. A kör a báb-állapotot, a biztonságot jelenti, de ugyanakkor azt is, ami az ösztön-erő követelésére megtörik és feláldozódik ahhoz, hogy az én megvalósulhasson.

mint a szekér, melynek kereke kibillent a tengelyéből, elveszítette saját középpontját.

Ha a misztikus hagyományt és a népi bölcséletet összevetjük, egyértelműen gondolhatunk arra a kapcsolatra, amely a szív és értelem között van: aki birtokában van e kapcsolatnak, látja és érti a valóságot, amely az „illúzió” mögött van, amelyet „a titkon érző lelke óhajtva sejt”.

Lapunk 51. oldalán egy érdekes Ady verset olvashatunk. Ez a költemény a kereszténységet úgy említi, mint a középpontját veszített vallást, és kifejezi a visszatérés vágyát a „szív vallásához”. Mondhatnánk: ha nem is volt tudatában, a költő is egy misztikus gondolatot fejezett ki, és mint ilyen, törvényszerűen hozzákapcsolódott a reformáció igényéhez.

Nem véletlenül. Ugyanis minden vallás szimbólumokat használ, és intézményekben működik, amelyeknek megvan a maguk tehetlenségi nyomatékai. Ez azt jelenti, hogy a szellemi fejlődés folyamán elveszítik a kapcsolatot saját szimbolikájukkal. Kiüresednek a szavak, és így elvesz az eredeti cél: a gyógyítás és fejlődés.

Hogy ez utóbbi gondolat érthetőbbé váljon, menjünk vissza az eredetig. Lucien Lévy-Bruhl szociológus és etnológus vezette be a „participation mystique” fogalmát, egy olyan jelenség elemzése folyamán, amit a primitív embernél tapasztalt. 1912-ben megjelent művében Lévy-Bruhl megállapítja, hogy „a primitív” nem különbözteti meg a természetfölöttit a valóságtól. Azaz, számára „tény”, hogy lelke egy bokorban, egy állatban vagy egy tárgyban létezik. Ezt nevezte Lévy-Bruhl „participation mystique”-nek, amit misztikus azonosságnak fordíthatnánk.

Minél visszább megyünk a történelemben, írja C. G. Jung, annál inkább eltűnik az individuum a közösségi szellem burka alatt. A pri-

mitív lélektanban az egyén, vagy egyéniség helyett misztikus azonosságot találunk.

Könnyen belátható, hogy ez az azonosság kettős jellegű: amennyire fontos ez a kapcsolat, épp annyira van kitéve a veszélynek, hogy megszakad. Ilyenkor történik meg az, amit a primitív ember így ír le: elveszítette a lelkét.

A görög misztikus szó beavatottat jelent. Továbbá, utal arra, aminek jelképes, allegorikus jelentése van. Vonatkozik tehát bizonyos tudatállapottal kapcsolatos tapasztalatra, a valóság bizonyos rejtett aspektusának ismeretére, valamint az istenséggel való belső kapcsolatra egyaránt.

A szellemi forradalmak a lélekeresés forradalmi, amelyek mindig a misztikus azonosság felismeréséről, és megvalósulásáról szólnak. Az ókor alkonyán a kereszténység is a szív vallása volt. Erről szól a szentháromság dogmája, amely az ókori világ vallásos forradalmában született.

Ádám L. Attila előző oldalakon olvasható, tudományos igényű tanulmánya szép ízelítőt ad erről a korszakról. Ha alaposan belemélyed az ember Nagy Konstantin császár korába, fel lehet ismerni, hogy ez a változás az elveszett lélek kereséséről szól.

Nem értem miről szólt az a sok hitvita, miért volt jelentősége annak, hogy valami „azonos lényegű” valamivel, vagy csak „hasznos”, mindaddig, amíg fel nem figyelek egy ilyen mondatra: „... a többiek, akik a mi ítéletünk szerint őrült emberek...”

Bizony, ez az elvontnak tűnő vita a korabeli ember őrületétől való félelméről szól, ami bizony, élet és halál kérdése. A görög szó az őrületre: „paranoia”, elmén kívülséget jelent.

Ezek után már érthető, miért volt fontos az a bizonyos misztikus azonosság, amely a szentháromság dogmájában kulcsfontos-

sággal bír: a lélekrészek szimbólumairól beszélünk, amely az azonosságban lesz egy.

Az előző oldalakon bemutatott korban az is kiderül, hogyan tűntek el az istenek a kiábrázolásokon, maradt csak a nap és a keresztény szimbólum. Ez a szelektálódási folyamat is akkor érthető, ha tudatában vagyunk annak, hogy „a mitológiai világkép az ember belső világának kivetítése az ismeretlenre” (Jung), amely nem egyéb ugyanakkor, mint egy lélektani elmélet szimbólumokban való kifejeződése. Ahogyan változik a külső és belső világ, úgy változik az elmélet is. Az ókori római birodalom hódításai nyomán lezajlott törzsi kultúrák integrációs folyamata megváltoztatta a társadalmi tudatosságot. A császár-kultusz a középkori oligarchikus világrendet készítette elő. A szentháromság dogmája pedig e kultúra lélektani elmélete, amely egyrészt e valósággal, azaz a hatalommal való kiengesztelődést, másrészt ennek keretében a lelki fejlődést biztosította. Az „Atya” a hatalomra épülő társadalmi törvényeknek a szimbolikus foglalata, a „Lélek” az ösztönös rész, a „Fiú” pedig a megtestesült idea, maga az ember. E három pedig egy és azonos.

Ádám Attila tudományos elemzése nem véletlenül fordul Nagy Konstantin korához. Kifejez egy olyan vágyat, amely manapság mind erőteljesebben megnyilvánul a gondolkodó értelmiség körében, hogy megértsük a változó kultúrát, benne a közösségi szellemet.

Az ókorban lezajlott változás az ember önkereséséről szól. Ezt fejezi ki a szentháromság, és a „homoousia”.

Ez az azonosság tehát érthető, ha térben és időben a lélekre figyelve, a fejlődés vonalán látjuk a lezajló metamorfózist: a vallástörténet az ember önmagával való azonosulásának a története.

Beszélgetés a Partiumról

A költészet napja alkalmából Bakos Kiss Károly beregszászi költő atyáncfiát kérdezem, aki verseivel megörvendeztette az unitárius közösséget is. Versei megjelentek az egyházi lapban, elhangzottak összejöveteleken, valamint az „Unitárius örömhír” című tv műsorban. A beregi unitárius szórványból kinövő UART-nak (Unitárius Alkotók Társasága) szócsöve a Partium nevű negyedévi folyóirat. Ebben szólnak meg az unitárius szellemiségű vagy velünk szimpatizáló írók és költők.

Hogyan kerültél kapcsolatba a Partium lappal?

A Magyar Kultúra Alapítvány székházában a Kárpát-medencei magyar folyóiratok seregszemlájén ismerkedtem meg személyében a Partium folyóirat főszerkesztőjével. Természetesen már korábban is ismertem a folyóiratot, voltak fogalmaim a lap szellemiségéről s az általa képviselt esztétikai értékekről. Örömmel fogadtam a felajánlást, hisz kárpátaljai szerzőként publikációs lehetőséget nyújt mindannyiunk számára.

Miként tudnád meghatározni a Partium szellemiségét?

Amint a Partium folyóiratról már korábban is tudtam, úgy képvisel egyfajta etoszt, hogy közben széptani értelemben is igyekszik a legmagasabb rendű formában kifejezni azt. Azaz a lapban közölt művek megformáltságukkal, esztétikai igényességükkel is az elérhető maximumra törekszenek. Közismert, hogy a Partium megalapításának ötlete a már irodalmi klasszikusként számontartott Ratkó József nevéhez köthető. E tény szinte garantálja a „szakmai” minőség hagyománnyá válását, tartalom és forma, esztétikai és erkölcsi minőség alapvető egységét, egylényegűségét. Az erre való törekvés azóta is jellemzi a folyóiratot. A Kelet-Magyarországi Szabadelvű Protestáns Kör, a lap jelenlegi szellemi bázisául szolgáló Unitárius Alkotók Társasága ele-

ve az unitárius szellemiség befogadó, az érték-megnyilvánulások sokfélesége iránt nyitott attitűdjével teszi vonzóvá számomra e fórumot. A beregi unitárius szórvány tagjaként magam is értékelő fogást vallok. Azt értem ezalatt, hogy a hasonló világnézetet valló szerzők tollát nem köti gúzsba, nem korlátozza milyen módon öntik formába műveiket. Csupán egyetlen formai és tartalmi kritérium létezik: a minőség.

Milyen kapcsolatot látsz a Partium és az általad szerkesztett Együtt című folyóirat között?

A Partium folyóirat szerzői gárdáját tekintve is kirajzolódik a szerkesztőség által is vállalt Ungvár-Temesvár tengely. E lokális lefedettség célja a történelmi Magyarország ezen keleti, Erdély és az Alföld, és a tulajdonképpen felvidék közé eső tájegységeinek az irodalom nyelvén való megszólaltatása. Tehát a lap „hatóköre” tágabb a történettudományi értelemben vett Partiumnál. Az Együtt elsősorban a Kárpátalján élő magyarság irodalmi és kulturális folyóirata. Létrejöttét a viszonylagos elszigeteltségben való nemzeti megmaradás kényszere indukálta. Ennek hagyományából táplálkozik, és ennek bázisáról nyit a környező tájegységek s az egyetemes magyarság irodalma felé. A Partium pedig eleve integratív és nyitott Kárpátalja irányában. Így szinte magától értetődő, hogy szívesen publikálja kárpátaljai

szerzők írásait is, miként az Együtt is befogadó. A Partium szempontjából az átfedés eleve deklarált és természetes, a két folyóirat szerzői kölcsönösen publikálnak egymás lapjában.

Eddig egy versesköteted jelent meg. Várható-e, hogy a közeljövőben újjal jelentkezel?

Valóban csak egy kötetet jegyeztek ezidáig Legyen vers címmel, mely az Intermix kiadó gondozásában jelent meg 2007-ben. Jelenleg előkészületben van a következő, melynek a Része még munkacímet adtam. A fentiekből látható, hogy ritkán és igen keveset írok. Különösen az utóbbi időben esett nehezemre az írás. Valahogy nem akarnak kész versé alakulni a dolgok, így megmaradtak nyers szövegnek, torzóknak, kialakulatlan kezdeményeknek. Mindenesetre összegyűjtöm őket, hátha egy szerencsésebb, hogy úgy mondjam ihletettebb pillanatban készre kovácsolom őket, vagy hasznosítható részeit beépíthetem egy másik vers testébe. Meg aztán meg kell említeni, hogy igen szigorú tudok lenni magamhoz. Különösen annak fényében, hogy kortárs költők tollából is mennyi jó verset olvashat az ember, hogy az egyetemes magyar irodalom klasszikus remekműveit ne is említsem. Önmagammal szemben, hogy Kosztolányival szóljak, túl intenzíven égek „az elégedetlenség szent olaján”.

Te vagy a Partium versrovatának szerkesztője. Beszéljél erről a munkádról?

A lap versrovatának szerkesztését Kürti László kollégámtól vettem át, akit szerkesztőként és lírikusként is nagyra becsülök. Nevéhez köthető a folyóirat arculatának megújítása, hogy küllemében is modern, igényes produktumot vehet kézbe az olvasó. Ezért az újításáért Balázs Ferenc díjat kapott közösségünkötől. Más dolgom nincs, mint folytatni a megkezdett munkát, csak egy kicsit másként, csak egy kicsit a magam módján. Varga János, a szépróza folyóiratbeli felelőse tett nemrég egy olyan megjegyzést, hogy milyen könnyű dolga is van a Partium versrovatát

koordinálónak, mert átlagosan erősebb anyagból válogathat. E téren azt hiszem nincs okom panaszra, bár természetesen érkeznek gyengébb, azaz hogy pontosabb legyenek, általam gyengébbnek tartott művek is. A folyóirat- és rovatszerkesztés, miként egyfajta passzív irodalomkritika, alapvetően szubjektív műfaj. Mindenfajta értékítéletben természetesen benne rejlik a tévedés valószínűsége. De a döntést és annak felelősségét vállalni kell. Összességében hálás feladatnak tartom a Partium versrovatának irányítását, mivel a Lackfi János, Oláh András, Orbán János Dénes, Kürti László, Dusa Lajos, stb. név nem rossz ajánlólevél. Emellett természetesen nyitott

a lap újonnan jelentkező, fiatal szerzők számára is. Egyetlen feltevés a tehetség. Azonban mivel az sem terem minden bokorban, türelmesnek kell hát lenni és figyelni. Épp a tehetségkutatás jegyében indítottunk nemrég egy új rovatot, amely kimondottan a még kiforratlan, de ígéretes fiatalok irodalmába való integrálását célozza meg. A lehetőség tehát adott, idővel úgyis kiderül, ki elég rátermett és tehetséges a költői hivatáshoz. A Partium versrovatának pedig egyetlen feladata van: minden arra érdemes költeményt közzétenni.

Köszönöm a beszélgetést és további sikeres munkálkodást kívánok közösségünk és a magyarság örömére!

Szolgálati úton jártam Budapesten

Szolgálati úton jártam Budapesten. Báméskodhattam kedvemre. Próbáltam kiismerni magam a fővárosi káoszban. Igaz három évig éltem ott, de ez nem sikerült, mivel zömében tömegközlekedési eszközökkel, azon belül is leginkább metróval utaztam.

Az Alkotmány utcán a Parlament irányába haladva megpillantottam a cégért: Heltai Gáspár Unitárius Könyvesbolt. Ez mi a fene lehet? Heltai neve a Fabulákból ismerősen csengett, de az „unitáriussal” nem tudtam hirtelen mit kezdeni. Megkértem a sofőrt, hogy álljon meg, mert vissza kell mennem egy sarki boltba ásványvízért, hiszen tikkasztó nyár volt. Nem vallottam be neki az igazat, hogy a könyvesbolt fúrja az oldalam.

Persze, hogy az első utam a könyvesboltba vezetett, ahol az üdítő hűvösön kívül egy nagyon széles, kedves mosoly fogadott. Most már tudom, hogy a mosoly Gergely Feliciánéhoz tartozott, de abban a pillanatban ő volt az az idegenvezető, aki annak a kétség-

nek a magvait elvetette bennem, melynek eredményeképpen ezeket a sorokat írhatom.

Világéletemben nyitott ember voltam. Előző évben, 2008-ban iratkoztam be a Szegedi Hittudományi Főiskolára, teológus szakra. Úgy éreztem életem abba a periódusába jutott, ahol a hitéleti kérdések tisztázása tovább nem volt halogatható.

En teológusnak jelentkeztem, de mint később kiderült katolikus teológust akartak nevelni belőlem. Egészen pontosan egyházszolgálat. A legboldogabbak akkor lettek volna, ha a hitoktatói, vagy a katekétalelképítő szakirányt választom. Eleve nem értették, hogy miért ezt a szakot és nem egy praktikusabb ágat választottam a hittudományoknak. Nem voltak képesek megérteni és elfogadni, hogy én a hitet kívánom megismerni, esetleg a vallás(okat), de semmiképpen nem egy egyházat. Ez később odáig vezetett, hogy ez irányú tanulmányaimat ott befejeztem.

Racionálisan gondolkodó ember vagyok, akit gyakorlatilag csak észérvekkel lehet meggyőzni. Ez történt velem a Heltaiban. Mikor udvariasan megkérdeztem, hogy az unitáriusokat hol tudnám elhelyezni a kereszténység palettáján, akkor először a történelmi ismeretemet is fel kellett elevenítenem. Antitrinitáriusok.

Aha! Így már rémlik valami. Akik tagadják a szentháromságot – amit valljuk be az sem ért, aki tanítja – egészen pontosan, akik abban hisznek, hogy egy az Isten. Egy Isten van. Hát persze, hogy egy Isten van! De én miért nem hallottam még senkitől? A kérdésre azóta már tudom a választ, úgy ahogy azt is tudom, hogy az unitarizmus sem egyszerű antitrinitarizmus, hiszen nem a tagadáson van a lényeg. A negatív beállítottság eleve nem jellemző az unitáriusokra. De ehhez még jócskán kellett fejlődnöm.

És persze megkaptam a kötelező kérdést is, hogy ha ennyire rokonszenves ez a vallás, vagy

felfogás, akkor miért is ne?

– Ugyan kérem engem katolikusnak kereszteltek meg... – és ezzel ki is fogytam az érvekből.

– És gyakorolja a vallását?

– Ööö! Tulajdonképpen nem!

– Akkor vigyen el magával ebből az ismertetőből! – és kezembe adott a kis fehér leporellóból néhány darabot. Én éhes farkasként kértem még és kaptam is, igaz, már akkor is fogytán volt. Csak néztem, néztem a hosszú hajtatlan fehér csíkot. Még összehajtani sem tudtam rendesen.

Este már ott tartottam, hogy sikerült hibátlanra kitöltenem az unitárius tesztet (az egyház neves személyeire adott válaszaimat nem számolom ide értelemszerűen, mert őket bizony nem ismerem és találgatni nem volt értelmese).

Felcséggemnek nagy örömmel újságoltam jó pár órányi böngészés után, hogy valószínűleg megtaláltam azt a vallást, amit kerestem. A személyre szabott vallást, ahol szabad és kell is gondolkodni, ahol az a dogma, hogy nincs dogma, ahol... Sorolhatnám, de könyvet lehetne írni a kérdéseimből. Olvastam, olvastam, csodálkoztam, gondolkodtam és olvastam.

Azon a héten már kikölcsonöztem Jókai regényét a könyvtárból, és bátorzkodtam, ha jól emlékszem e-mailben felvenni a kapcsolatot a miskolci gyülekezet vezetőjével, Lakatos Csillával. Visszagondolva nem lehetett könnyű helyzetben egy ilyen „megkergült” érdeklődővel, akinek annyi, de annyi kérdé-

se van, hogy csak na! De találkoztunk, és elmondhattam ki vagyok, mi vagyok. Ő, hogy keresésemet segítse meghívott a gyülekezetbe és felajánlotta, menjek el egy istentiszteletre. Elmentem.

A következő nagy lépés – közte volt számtalan pici – a 2009. október 30-án a Reformáció napja tiszteletére Debrecenben megrendezésre kerülő konferenciára volt oly kedves a lelkész és magával vitt oda. Vesztemre, mert ott teljesen „megpecsételődött” a sorsom.

Nem elég, hogy vendégként szót kértem, véleményemnek és aggályaimnak adtam hangot – ezzel egy kisebb viharocskát is kavartam – de ismeretlen emberek is kedves ismerősként az asztalukhoz ültettek. Együtt lehettem a magyar unitárius egyház prominens képviselőivel, azokkal, akiknek írásait olvastam, véleményüket többnyire ismertem. Tessék nekem hasonló példát mondani az élet más területéről hasonlóra! Ugye, hogy nem is olyan könnyű?! Befogadtak egy gondolkodó, véleményt alkotó és ezzel véleményt is formáló ismeretlent, aki még csak nem is volt unitárius. A hegy ment Mohamedhez.

Ugyanazért ami vagyok, Szege-den „megköveztek”, itt pedig befogadtak. Ez a különbség. (Azt valóban csak zárójelben jegyzem meg, hogy a Római Katolikus Anyaszentegyház nem tudott számomra lelki vezetőt kijelölni, aki látatlanban merte volna vállalni, hogy a lelkészhez hasonlóan ismeretlenül leül megválaszolni a

kérdéseimet. Egy ismerős pap „passzolt” le a káplánjához, aki segített felkészülnöm a főiskolára. Vele szerencsém volt, hiszen neki pedig küldetéstudata volt, de ez egy másik történet.)

A történetemnek most következik a legizgalmasabb fordulata. Debrecenben megismerkedtem Felhős Szabolccsal, aki az unitárius alkotók táborába kívánt bevonni. (Ez sikerült is, olyannyira, hogy 2011-ben a tisztújító közgyűlésen elnöknek választottak és most is épp azon töröm a fejem, hogy mit és miből.)

Nem volt menekvés. Ha akartam volna sem térhettem volna le az unitárius ösvényről. Így van ez. Mindenütt jó, de legjobb otthon. Ott az ember kiteljesedhet. Majdnem azt mondtam, hogy azt tesz, amit akar, de az csak parttalan szabadsághoz és nem szabadsághoz vezet. A szabadság, a szabad gondolkodás úgy szép, ha másoknak is biztosítjuk ezt. Én erre reális esélyt más keresztény egyház berkein belül nem látok. Így ha nem vagyok útban, maradnék még egy jó darabig.

Amit majdnem elfelejtettem, de a történet megértéséhez elengedhetetlen momentum: vettem ásványvizet. A sofőrnek is.

Nagy Ákos

← KIADÓ az Unitárius Egyház tulajdonában lévő 114 nm-es pincehelyiség a IX. ker. Lónyai utca 20. szám alatt.

KIADÓ továbbá egy 37 nm-es, modern stílusban felújított, földszinti, részben berendezett, galériás lakás az V. ker. Nagy Ignác u. 2-4 sz. alatt. →

KIADÓK a fenti címen további lakások 70-100 nm között!

Érdeklődni lehet a szerkesztőségben!

Boros Károly

Farkas Dénes

nyugalmazott unitárius lelkész

1942-ben született Székelyföldön, egy kicsike faluban, ami Kányádi Sándor szavaival tenyérnyi, tallérnyi, zsebkendőnyi kis hely, a neve Székelyszentmiklós.

– Hogyan emlékszik a gyerekkorára?

– Magyar világ volt, az az idő, amikor Észak-Erdélyt – mondom érzelmem és lelkiületem szerint – visszakaptuk. Ők elvesztették, mi visszakaptuk. Én ebből nem sokat láttam, viszont utána jött a háború, más világ lett, abban töltöttem igen nehéz és cudar körülmények között a gyermekkoromat. Úgyannyira, hogy nagyon szegények voltunk, nemcsak mi, hanem mindenki. Édesanyám varrt inget, egyetlenegy bakancsban jártunk, azt ősztől tavaszig hordtuk, egy szál kötött zoknink volt, esetleg kettő, amit gyakran stoppoltak, meg a jellegzetes, szárközépig érő lódenkabát. Ilyen gyenge öltözköb-ben, viszont kellő szigorral neveltek a szüleink, akik egyszerű falusi emberek voltak, tőlük kaptunk megfelelő erkölcsi tudást, ők formálták a jellemünket. Iskoláimból az első évet otthon jártam a szülőfalumban, de oly kevés volt a gyermek, hogy az eklézsia létjogosultsága megszűnt, attól kezdve a szomszéd faluba jártam. A szüleim szemléletvilága, de az egész faluközösségé is teljesen romlatlan világ volt. Ott nem ismerték, mi az hogy lopás, nem volt lakat, sem kulcs, nem is hallottam olyat, hogy valakinek valamijét elvették volna. Ebből a közegből kerültem bele a gimnáziumba, amelyik ügyel-bajjal ment a maga útján, nem voltam valami lenyűgözően jó tanuló. Nem is akartam tovább tanulni, mert nagyapám azt mondta, csak egy kicsit kell járjak oda, amíg egy cseppet nővök, mert még alkalmatlan vagyok szénafü-

vet kaszálni, meg állatokat tartani, majd ha két év múlva hazakerülök, elindítunk egy mintagazdaságot gyümölcsös-sel, jószággal, mindennel.

– Lehetett ebből valami az ötvenes évek elején?

– Nem lehetett, nem is lett, mert közben a vidékemet megcsapta az úgynevezett kollektivizálás szele, mindenkitől elvették a földjét, és a népet betömörítették a közösbe az. Édesapám rögtön ráérezett, hogy nincs mit keresni a mezőgazdaságban, hanem azt mondta, tessék szépen visszamenni az iskolába. De nem ment jól a tanulás, nem akartam tovább Székelykeresztúron tanulni, ezért édesapámnak levelet küldtem, hogy ha nem vesznek ki onnan, akkor belé szököm a Küküllőbe. Ez amolyan durva székely ijesztés, hogy belefúllaszom magam, de abba nem lehetett belefúlladni, mert legfeljebb ágyéig ért. Édesapám bejött Keresztúrra, levezetett a Küküllő partjára, lehasított egy fűzfa ágat, s úgy megvert, mint a lovat, s visszanyomott az iskolába. De nem sikeredett jól az elképzelése, mert csak megbuktam.

– Mi lett belőle?

– Az lett belőle, hogy volt egy gyermektelen nagybátyám Szatmárnémetiben, a felesége tanítónő, s azoknak nem volt gyermekük, s magukhoz vettek. Ott jártam tovább iskolába a híres egykori református főgimnáziumba, és bizony a két iskola között óriási szellemi különbség volt. Óriási akarással és sok küszködéssel értem utol tizedik osztályos koromban a szatmári gyerekeket, és igen jó eredménnyel érettségiztem.

– Hogyan jutott eszébe a papi pálya?

– Hazakerültem a szülőfalumba, és gondolkodtam, hogyan to-

vább. A szomszéd faluban élt egy igen híres nagy tudós pap, akinek a példaadása, a tanítása, a fegyelme és az értelme úgy hatott az ifjakra, hogy hat-nyolc fiatal diák készült papi pályára. Nekem nagyon tetszett, hogy ezek a fiúk nyáron felöltöznek fekete ruhába, nyakkendőbe, és a nép odafigyel rájuk, hallgatja az ő prédikációikat, amit bizonyára még teológiai professzoraiktól vettek, azzal álltak elő, és oly szép beszédek voltak, értelmesek és előre mutatók, hogy igen tetszettek. Nagyapám erősen rajta volt, hogy ha már így áll a helyzet, akkor menjek teológiára. Így is tettem, 1959-ben beiratkoztam az egyetemi fokú egységes protestáns teológia unitárius karára. Mikor végeztem, kihelyeztek Székelyföldre papnak, nem is tudom, hogy az Istennek hol van szebb helye a világon, mint a két Homoród mente. Dombos, kies táj, csodálatos. Öt évig szolgáltam ott, amikor az iparosítás úgy elszívta az embereket, hogy egy év alatt ötven család elköltözött. Egy pillanatban észrevettem, hogy ott maradtam néhány öreggel a faluban, és már a megélhetésem sem biztos, nincs mindennapi kenyér, a nehézség és az éhség hamarosan rátelepszik a családomra.

– Mit tehetett?

– Dobbantottam, ahogy ma mondanák, és eljöttem vissza Kolozsvárra, hogy az egyháztól független, világi munkát vállaljak. Beálltam munkásnak, később rakárnok lettem, közben elvégeztem egy kereskedelmi főiskolát román nyelven. Odáig jutottam, hogy bár a teológiai végzettségem miatt borzasztó nyomás volt rajtam, hiszen akkor istentagadó világot élünk, mégis ötször előléptettek, de azért ötször, mert mindig vissza is

tettek ugyanoda. Ha jött a pártakti-
vista, akkor letettek. Mégis eljutot-
tam az osztályvezetői beosztásig,
a beszerzési és jogügyi osztálynak
voltam vezetője egy ezerkétszáz
főt foglalkoztató textilipari vállal-
latnál.

– Hogyan került vissza eredeti
hivatásához?

– Mikor világi pályára léptem,
azt kértem a püspök helyettesétől,
hogy ha a történelem kereke úgy
fordul, vegyenek vissza az egyház-
hoz. Papi jellegem fenntartásának
jogával léptem ki, és tizenöt év
múlva az illető emlékezett erre a
kéresemre, és azonnal visszavett
1983-ban. Gazdasági ismereteim
miatt az egyházunk központjában
helyeztek el felülvizsgálói munka-
körbe, közben visszakaptam papi
jogomat is, vezethettem istentiszte-
leti szertartást. Az egyház köteléké-
ben éltem tavaly május elsejéig, az
utolsó négy évben már az egyház-
megyém élén, esperesként, de előt-
te voltam levéltárnoka, főszámvevője, központi pénzügyi
ellenőre is az unitárius egyháznak.

– Huszonhat évesen lépett világi
pályára, és tizenöt évvel később,
éppen a Ceausescu-rendszer legne-
hezebb éveire tért vissza. Miért?

– Mert nem volt miért elmenjek
annak idején.

– Akkor miért ment el mégis?

– Elmondom. Apósom igen jól
képzett teológiai professzor volt,
aki éles ellentétbe került az egy-
ház vezetésével, pontosabban a
püspökkel, annyira, hogy teljesen
megnehezült a helyzete. Volt neki
olyan szellemi tárháza, amivel
megengedhette magának, hogy a
püspököt is villahegyre vegye.
Tudtam, hogy amíg ez a magas fe-
szültség tart, az én jövőm remény-
telen. Benne áll a bibliában, hogy
„Az apák megeszik az egrest, és a
fi ak foga is vásik.” Az én helyze-
tem pontosan ilyen volt akkor,
azért pattintott ki a püspök oda a
Székelyföld gyönyörű világába,
de olyan körülmények közé, hogy
megélhetésem alig volt, és apó-
som miatt nem is lehetett kilátá-
som jobbra.

– Van, aki csak hirdeti a szerete-
tet, de nem éli?

– Ady egyik versében egy nő,

akinek a szeretője Jézus tanítását
megismerve vele maradt, ezért a
nő hiába várta, megátkozta Jézust,
amiért elvette tőle a szerelmét.
Egyik mondatában azt kívánja,
hogy az „a nemzedék, amelyet a te
vallásod fölnevelt, hirdesse büsz-
kén a szeretet szavát, de szeretni
ne tudjon soha”. Azzal fejeződik
be a vers, hogy ma sem tudjuk, fo-
gott-e az átok. Na, itt a nagy kér-
dés. Az egyház hirdeti a szeretet
szavát, a hívek rá vannak bízva a
méltóságokra, de a szeretet érzete,
a szeretet himnusza hozzánk van
kötve, az egyénhez, mindannyiunk-
hoz. Az életnek nagy hányada saj-
nos csak szomorú toroköblögetés.

– Szeretetet csak úgy lehet hir-
detni, ha arról beszélünk, ami ben-
nünk van, amit megélünk.

– Egyetértünk.

– A versbéli ifjú akkor
döntött volna helyesen, ha
Jézus meghallgatása után
vissamegy a szeretőjé-
hez, és attól fogva telje-
sebben, magasabbra
emelkedve szereti.

– Egyetértek.

– Az, hogy tizenöt évig
világi életet élt, nyilván
erősen hatott önre pap-
ként is.

– Inkább a talpraesett,
élni akaró, a lüktető min-
dennapi élettel együtt élő,
hatásait megértő, felvevő
papi életszemléletet, és
életvitelt szerettem.
Együtt élni a körülöttem
élő emberekkel, a kis kö-
zösségemmel, nem pedig
elmélyedni a tudomány-
ban, hogy elvont tantár-
gyakkal töltssem el az
életemet. Alaposan meg-
csapott a világ szele, ezért
más arculata volt az én
papságomnak, mint aki
elindul tizenkilenc évesen
szinte szerzetesi komoly-
sággal, és tudja, hogy pap
lesz, és abban éli le az
életét. Nem voltam igazán
papi beállítottságú ember,
és a mai napig is az élet
gyönyörűségéből, humo-
rából, a jó kedélyből a ré-
szemet természetesen

kiveszem, sőt be is segíték, ha
kell, ezt világi pályán is gyakorol-
tam, de komolytalan, léha dolgok-
ban soha el nem merültem. Mikor
visszakerültem az egyházhoz, ki-
csit más voltam, mint az addig
egyházi körökben leledzett társa-
im. Megszoktam a társadalom
minden gyarlóságát, mindazt, ami
az életet romlottá tette, mégis
pontosan ott tudtam folytatni az
életemet, ahol kilépésemkor vol-
tam. Papi körökben tényleg elég-
gé rendhagyó esetnek
számítottam, mert szabad szájú
voltam, megmondó ember voltam,
kellő erőszakossággal, ha az kel-
lett, de végtelen sok alázattal és
tisztelettel minden iránt, ami
szent, ami igaz, ami nagy, ami jó
és ami szép.

Ady Endre

AZUBA (részlet)

»Átkozott légy, Galilei!
Átkozottak, kik benned hisznek!
Szíved kihűlt, szeretni lángtalan
s irigyled a mások gyönyörét.
Hideg ésszel, számítón, kajánul
tört vetsz szívére ifjainknak
s balga, hitvány, vad tanaiddal
elcsábítod
Palesztinának legszebb ifjait.
Legyen átkozott őrzőgő tanod!
Nevedben ölje ember embertársát,
tagadja meg szívének vágyait,
sanyargassa testét, lelkét, szívét.
Bilincse légyen mindenik tanod,
sötétben járjon ezredévekig!
Legyen nyomorult!...
Mint amilyenén engemet tével
s velem annyi rajongó szívét.
Legyen átkozott az a nemzedék,
melyet a te vallásod felnevelt,
hirdesse balgán szeretet szavát,
de szeretni ne tudjon soha!
Vér, szenvedés jelölje lépteit,
annak, aki téged meg nem tagad
s csak akkor legyen boldog az ember,
mikor vallása ismét szíve lesz
s megátkozza a te emlékedet
Galilei!
Légy átkozott!...«

...A nap feltűnt az égen,
Beragyogott egy új, csodás világot,
Sok század múlt azóta s most sem tudjuk:
Hogy fogott-e, vagy nem fogott az átok?!...

Cigaretta, halál, feltámadás?

Az egyik osztálytársam Szatmárnémetiben a múlt század ötvenes éveiben azt mesélte – szatmáriasan – hogy nagytata „mán halt megfele és azt suttogta, hogy dohán.”

Egykoron, sok évtizeddel ez előtt, amikor tanultam cigarettázni, akkor még nem hirdették nyilvánosan, hogy halált okoz(hat). Csak a szigorú szülő vagy az „oszi” jelentett veszedelmet, de ez is csak akkor, ha elkap-
tak.

Ebben az időben Édesapámnak nagyanyám „palántolt” a kertbe öt-hat szál dohányt, melynek alsó leveleit árnyékban megszáritva apám összecsavarta, és nagyon éles késével finomra laskázta. Eből „sirítette” a cigarettaját. Ezt így csinálta az egész falu, mert a „Plugar” és a „National” eléggé hiánycikk volt.

A gyufa az a luxuskategóriába tartozott. Minden bagósnak volt plébából készült dohányzó tálcája,

melynek a felnyitott fedelén egy kicsi nyelvecske csípte oda a cigaretta papírt, amit sodrás után nyálal ragasztottak össze.

A tüzet fehér „békakővel”, acélal és „toplóval” csiholták. Nagyon érdekes volt, ahogy a kövecskére a körmükkel odafo-
gták a taplót, és aktakapocs alakú acélpatkó-szerűséggel koccantot-
ták – míg sikerült – a kovakő olda-
lát. Egyszer csak szikra szökött a
taplóra, amely azonnal égni kez-
dett, és máris kész volt a „szivar-
gyújtás”. Azt majdnem
elfelejtettem, hogy a taplót valami-
ért megfőzték, megszáritották és
csak a pihés részét tépegették rá a
kovakőre. Az acél szerkentyűt úgy
hívták, hogy „kuna”, a békakövet
pedig „kovának” mondták.

Sófalvi Dénes bátyám egy rossz szemüveggel gyújtotta a cigarettá-
ját. Ennek az volt a hátránya, hogy
ha nem sütött a nap, akkor a cigi-
nek „nuku.” Akkor még nem tud-
tuk, hogy Karádi „hamvadó
cigaretta” vagy a Lili bárónő

„kis ciga-
retta valódi
finom”-ja
halált
okoz(hat).

Amikor
vásárolok
a „mindennapit”, szörnyű képeket
és még szörnyűbb mondatokat ve-
szek – a csomagokra nyomtatva.
Láttam elrákosodott géjét, szét-
omlott tüdőt, üres babakocsit s
hadd ne soroljam a szörnyűsége-
ket! Az már a piac kérdése, hogy a
cigaretta ára „ártalmas az egész-
ségre”!

Távol legyen az, hogy a világ
közvéleményének ellene szólnék,
vagy pártolnám a cigisek hírhedt
táborát, de azon elgondolkoztam,
hogy ha igaz lesz a Credo („hi-
szem a test feltámadását”), amit
csak az hisz, aki akar, akkor, ha a
szatmári barátom történetét para-
frazálom, hányan lesznek, akik
„támadnak felfele és azt suttogják,
hogy dohán”...

MEGJEGYZÉS: A szerzőt az egyesítő zsinat főtanácsi ülésén a püspök úr ünnepélyesen felköszöntötte. Ezt követően az ünnepelt a rá jellemző humo-
ral fejtette ki meggyőződését, hogy a következő megemlékezés egy "egyperces néma felállítás" lesz, és a koszorúpénzt a lelkesek nyugdíjpénztárának
ajánlotta. Dénes bácsinak az Unitárius Élet szerkesztősége részéről azt kívánjuk, hogy még sokáig szívja köztünk "a mindennapit" abban a megnyu-
gató hitben, hogy unitáriusként elkerüli a feltámadáskori tolongást. Isten éltesse sokáig! (GÁ)

2011. március 26-án Kolozsvárott ünnepségen emlékeztek meg a Keresztény Magvető 1861-ben történt megalapításáról és a folyóirat létéért folytatott sokszor tragikus küzdelem történetéről. Ezen az ünnepségen vetődött föl annak lehetősége, hogy ezt a nagy művelődéstörténeti értékű folyóiratot digitalizálás után az interneten is hozzáférhetővé kellene tenni teljes egészében.

A munka egy év alatt az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Magyar Unitárius Egyház és az Országos Széchényi Könyvtár együttműködésében a Bethlen Gábor Alapítvány és a Magyar Unitárius Egyház támogatásával valósult meg. A digitalizálást az Arcanum Kft. végezte, a digitalizált anyag feldolgozása az Erdélyi Digitális Adattárban (Erdélyi Múzeum-Egyesület) és az Országos Széchényi Könyvtárban történt. A közel negyvenezer oldalnyi szöveg a május 17-i bemutató után hozzáférhetővé vált a nagyközönség számára is a <http://dspace.eme.ro/> és a <http://epa.oszk.hu/> címen.

www.oszk.hu/hirek

215 éve született Aranyosrákosi Székely Sándor

(Székelykál, 1797. szeptember 13. – Marosszentkirály, 1854. január 27.)

Még a XVIII. században történt, hogy egy James Macpherson nevű skót költő azzal lepte meg az angol irodalmat, s hamarosan az egész világ olvasóközönségét, hogy

népajkon felfedezte az ősi kelta bárdnak, Ossziának nagy eposzát és kisebb epikus költeményeit, amelyekben fennmaradt az egész hajdani kelta mondavilág. Európa elbűvölten olvasta, a különböző nemzetbeli költők lelkesen fordították Ossziánt. Ezt a lelkes utánzási vágyat az sem zavarta, hogy hamarosan kiderült: az egész ossziáni költészet hamisítás, Macpherson a világirodalom legzseniálisabb blöffölője.

A nemzeti önérzet, a polgárosodás igénye egyben hazai mitológiát is követelt. Könnyű volt a nemzeti szabadságért küzdő görögöknek: az ő Olümpozukat Homérosz épen megőrizte. Könnyű volt a németeknek:

a rég leírt Edda-dalokban megmaradt Walhalla az egész ősgermán istenvilággal. De még az európai periferiákon élő finneké és észteké is össze lehetett gyűjteni népajkról a Kalevalát és a Kalevipoet.

De mit tehetett a magyar nemzet? Hiszen annak idején Szent Istvánék alapos munkát végeztek: írmagját is kiirtották a pogány emlékeknek. A romantikus utódok tehát nem tehettek mást, mint amire Macpherson világirodalmi példát adott: kitalálták a nemzeti mitológiákat. Ennek az igyekezetnek döntő fordulata volt nálunk Vörösmarty eposza, a Zalán futása Hadúr istennel és társával.

Hadúrt azonban nem Vörösmarty találta ki: a kezdet, a kitalálás és vele a hexameterekben írt romantikus magyar nemzeti eposz első megvalósítása Aranyosrákosi Székely Sándor érdeme, akinek 1822-ben írt és a következő évben világot látó kis eposza, A székelyek Erdélyben önálló műfajt teremtett. Itt, ebben a művészien tömör, gördülékenyen verselt, érdekes cselekményű, hároménekes hőskölteményben jelent meg először az ősmagyar isten, Hadúr, akit attól a pillanattól kezdve, hogy olvasható volt, költők és olvasók azonnal elfogadtak hiteles magyar nemzeti Zeusznak, Jupiternek, Wotanának.

Aranyosrákosi Székely Sándor erdélyi művelt unitárius papi család fia volt. Latinul, görögül még az apjá-

tól tanult. Diákkora óta verselt, idősebb költőkortársai közül főleg Berzsenyi és Kisfaludy Sándor ragadta el. Papnak és tanárnak készült, s mert kitűnő tanuló volt, ösztöndíjjal mehetett a bécsi egyetemre. Már otthon is tudott németül, ezt a tudását Bécsben úgy tökéletesítette, hogy idővel nemcsak hittant és történelmet, hanem német nyelvet is tanított. Bécsi diákként találkozott az ossziáni költészettel és Klopstock német hexameteres epikájával. Mindehhez székely volt; nemcsak patrióta, de lokálpatrióta is. Magyar őstörténete tehát székely őstörténetté otthonosodott. S minthogy középkori krónikáink óta a nemzeti ábrándok közhelye volt Attila hajdani hunjait a magyarok valamiféle elődeinek képzelni – a legkézenfekvőbb elgondolás volt, hogy megtegye a székelyek őseit a felbomló Attila-féle birodalom végső maradványának, akik Attila legkisebbik fia, Csaba vezetésével mitikus harcok közepette hazát találnak Erdélyben.

A székelyek Erdélyben a legjobban megírt hexameteres romantikus eposzaink

közé tartozik, bár nyomában ugyancsak megzendült a magyar Parnasszus. Vörösmarty fénye mellett a többi mind elhomályosult, a kezdeményező és a legtöbbjük-nél jobban mesélő Aranyosrákosi Székely Sándor is.

Egyházi pályafutása lassanként el is vonta az irodalomtól. Egyre magasabb iskolai és egyházi rangok után végül is 1847-ben ő lett az unitárius egyház püspöke.

Nem élt hosszú ideig, végső éveiben, a szabadságharc bukása után fő feladatának tudta a hívek lelki békéjének őrzését az általános gyász közepette, ezért utazott télen-nyáron faluról falura. Egy ilyen téli utazása közben, amúgy is agyonfáradt szervezettel meghűlt, tüdőgyulladást kapott, és ötvenöt éves korában meghalt.

Ne feledjük el: ő találta ki Hadúrt.

Aranyosrákosi Székely Sándor sírja Kolozsvárott, a Házsongárdi temetőben

(Forrás: Hegedüs Géza:
A magyar irodalom arcképcsarnoka)

